

Wiadomości KSN Solidarności

Biuletyn Informacyjny Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
Nr 5–6 (362–363) maj – czerwiec 2026 r.

fol. J. Piwowańska

13 czerwca 2026 r. – Politechnika Warszawska – Walny Zjazd Delegatów KSN NSZZ „S”

SPIS TREŚCI

Widzieliśmy się 20 maja w Warszawie – Maria Sapor Działania Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „S”

- Komunikat z Prezydium KSN w dn. 19.05.2026 r.
- Stanowisko Rady KSN NSZZ „S” ws. poparcia inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski” z dn. 13.05.2026 r.
- WZD Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” 13.06.2026 r.
  - Modlitwa na rozpoczęcie obrad
  - Komunikat z obrad WZD KSN NSZZ „Solidarność”

Ze strony Komisji Krajowej NSZZ „S” m.in.:

- Zwolnienia i protesty w Polsce
- Płaca minimalna w 2027 roku
- Zamiar sprzedaży „Solino” SA. „Solidarność” alarmuje!
- Podpisano list intencyjny ws. utworzenia Wielkopolskich Zakładów Pancernych Hipolita Cegielskiego
- Strona społeczna wyszła z obrad Trójstronnego Zespołu ds. Ochrony Zdrowia
- „Solidarność” na obchodach 50. rocznicy Radomskiego Czerwca i 70. rocznicy Poznańskiego Czerwca
- NSZZ „Solidarność” na Forum Pozarządowym w Belwederze

Ze strony MNiSW m.in.:

- Posiedzenie Komisji Edukacji i Nauki w dniu 9 czerwca 2026 r.
- Nowe zasady tworzenia wykazów czasopism i wykazów wydawnictw
- Towarzystwa naukowe ważnym ogniwem polskiego systemu nauki
- Uruchomienie kwantowego komputera IQM Radianc 5
- Wyższe pensje dla pracowników pomocniczych PAN
- Ranking pierwszej edycji konkursu „Uczelnia Otwarta”
- RGNiSW i KRASP

Rocznice

Modlitwa za Polskę – ks. Jerzy Popiełuszko

- Msza Święta za Ojczyznę 30 stycznia 1983 r.

Moja praca nauczycielska w okresie okupacji – Stanisława Niańko

Migracja w Polsce i na świecie cz. 4 – Piotr Witakowski

Nadesłane przez Czytelników – fotorelacja

- Ogólnopolska Manifestacja NSZZ „S” – „Razem dla Polski” 20.05.2026 r.
- WZD KSN NSZZ „Solidarność” 13.06.2026 r.

Wyprawa do Chin cz. 3 – PEKIN–SZANGHAJ – Antoni Winiarski

Wybrane wydarzenia – Ewa Sobieszkańska

„Widzieliśmy się 20 maja w Warszawie”

W ostatnim numerze „Wiadomości KSN”, na zakończenie „Wstępniaka” napisałam:

„Nie bądźmy bierni! Wstańmy z kanap! Walczmy o Polskę! Weźmy udział w manifestacji 20 maja 2026 r.”

W samo południe, 20 maja br. członkowie „Solidarności” z całej Polski, a także przedstawiciele wielu organizacji społecznych i patriotycznych spotkali się w Warszawie na manifestacji. Było nas dużo – ponad 200 tys. osób, w tym również przedstawiciele Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, reprezentujący wiele ośrodków akademickich i naukowych. Na tej manifestacji, odbywającej się pod hasłem „Razem dla Polski i Polaków”, oprócz zasadniczego żądania przeprowadzenia referendum w sprawie Zielonego Ładu, pokazaliśmy hasła dotyczące nauki i szkolnictwa wyższego. Nasz udział był nie tylko wyrazem solidarności pracowniczej, ale także wyrazem sprzeciwu wobec dalszego marginalizowania polskiej nauki, edukacji

i badań naukowych. Udział środowiska akademickiego i instytutów badawczych w tej manifestacji miał szczególne znaczenie wobec pogłębiających się problemów polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. Przedstawiciele Krajowej Sekcji Nauki zaprezentowali na plakatach postulaty informujące przede wszystkim o niedostatecznym finansowaniu nauki i szkolnictwa wyższego, takie jak np.: „Żądamy 3% PKB na naukę”, „Nauka to nie koszt – to inwestycja!”, „Godne płace dla naukowców”, „Bez nauki nie ma przyszłości”, „Nauka bez wsparcia = kraj bez przyszłości”, „Bez nauki nie ma przyszłości”, „Dość jałmużny dla nauki”, „Silna nauka – silne państwo”, „Chcemy badać, nie dorabiać” (fot. KSNiOW / Fb).

Szliśmy z Placu Zamkowego pod budynek Senatu, w którym właśnie odbywała się dyskusja nad prezydenckim wnioskiem o referendum w sprawie Zielonego Ładu. Niestety Senat odrzucił wniosek Prezydenta. Nie będzie referendum, Polacy nie będą mieli okazji wypowiedzieć się w sprawie, która dotyczy każdego! Ale jutro może być inaczej, bo pokazaliśmy, że „Solidarność” nie zamierza odpuścić ważnych spraw dla Polski. Manifestacja kolejny raz pokazała siłę „Solidarności”. Teraz musimy wykorzystać tą siłę i nie ustawać w walce o przeprowadzenie referendum w sprawie uczestnictwa Polski w unijnej polityce klimatycznej, a tym samym o prawo obywateli do wyrażenia swojego zdania na ten temat, co gwarantuje nam artykuł 125 Konstytucji. Tą siłę musimy także wykorzystać w walce o poprawę dramatycznie pogarszającej się sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce, w tym m.in. poprawę warunków życia, o godne traktowanie każdego człowieka, o przestrzeganie przez pracodawców praw pracowników, o dialog społeczny i gwarancję bezpiecznej pracy w wolnej Polsce. Musimy ją wykorzystać także w staraniach o poprawę sytuacji w naszych – nauki i szkolnictwa wyższego – problemach. 20 maja br. włączyliśmy się w akcję protestacyjną i daliśmy przykład, że sprawy kraju oraz nauki i szkolnictwa wyższego nie są nam obojętne. Presja ma sens!

Podkreślić należy, że w tym dniu czuło się wspólnotę manifestujących, zebranych pod sztandarem „Solidarności”. Byliśmy razem jak w ‘80 roku!

Maria Sapor

DZIAŁANIA

KRAJOWEJ SEKCJI NAUKI NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

**Komunikat z posiedzenia
Prezydium Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
w formie hybrydowej w dniu 19.05.2026 r.**

W posiedzeniu Prezydium KSN NSZZ „Solidarność” wzięło udział 12 członków Prezydium, członek Komisji Rewizyjnej oraz 2 pracownicy biura KSN. Zasadnicza część posiedzenia odbyła się w biurze KSN w Warszawie, a nieliczne osoby wzięły udział zdalnie.

Posiedzenie poświęcone było omówieniu uczestnictwa reprezentacji KSN w ogólnopolskiej manifestacji organizowanej przez NSZZ „S” w dniu 20 maja w Warszawie oraz przygotowaniom do Walnego Zjazdu Delegatów KSN, który planowany jest w dniu 13 czerwca br. na Politechnice Warszawskiej.

1. Przewodniczący KSN kol. D. Szczukocki przypomniał, że Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” powołała w grudniu 2025 roku Sztab Akcji Protestacyjnej, który przygotował ogólnokrajową akcję protestacyjną w dniu 20 maja br. w Warszawie. Manifestacja „Razem dla Polski i Polaków” rozpocznie się w dniu 20 maja o godz. 12.00 na placu Zamkowym. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” zaapelowała do wszystkich komisji zakładowych o aktywne włączenie się w organizację i liczny udział w manifestacji! Manifestacja ma być wyrazem solidarności pracowniczej oraz sprzeciwu wobec dalszego marginalizowania polskiej nauki, edukacji i badań naukowych. Udział środowiska akademickiego i instytutów badawczych w tej manifestacji ma szczególne znaczenie wobec pogłębiających się problemów polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. KSN przygotowała plakaty informacyjne, które będą zaprezentowane podczas manifestacji. Wśród wielu postulatów „Solidarność” jest też postulat o niedostatecznym finansowaniu nauki i szkolnictwa wyższego.
2. Przewodniczący KSN kol. D. Szczukocki poinformował także, że 27 maja organizowana jest pod Sejmem ogólnopolska akcja protestacyjna pracowników nauki i szkolnictwa wyższego.
3. WZD Krajowej Sekcji Nauki odbędzie się w dniu 13 czerwca br. na Politechnice Warszawskiej. Podczas posiedzenia Prezydium dyskutowano zarówno sprawy organizacyjne zjazdu jak i merytoryczne. Do biura KSN wpłynęły już zgłoszenia udziału w zjeździe ponad połowy delegatów wybranych na bieżącą kadencję.
4. Przewodniczący Komisji ds. Szkoleń kol. Krzysztof Pszczółka poinformował, że 12 maja odbyło się szkolenie pt. Zmiany w Kodeksie Pracy.
5. Kolejne szkolenie zaplanowano o charakterze informacyjnym i poświęcone będzie prezentacji działalności związków zawodowych działającym w uczelniach w Korei.

Opracowanie: M. Sapor

***

Stanowisko nr 2/2026
Rady Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
w sprawie poparcia inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski”
Warszawa, 13 maja 2026 r.

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” **wyraża poparcie dla inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski”**, której celem jest zwrócenie uwagi opinii publicznej i władz państwowych na konieczność zdecydowanego zwiększenia finansowania nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce.

Postulaty tej inicjatywy są zbieżne z postulatami, które KSN NSZZ „Solidarność” formułuje od wielu lat: zwiększenia nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe, poprawy wynagrodzeń, stabilnych warunków pracy oraz stworzenia realnych możliwości rozwoju dla młodych naukowców, doktorantów i studentów.

Nauka nie jest kosztem, lecz strategiczną inwestycją w przyszłość państwa. Bez silnych uczelni i instytutów badawczych nie będzie nowoczesnej gospodarki, bezpieczeństwa technologicznego, innowacyjności ani dobrze wykształconych kadr dla Polski.

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” z nadzieją odnotowuje fakt, że coraz więcej środowisk akademickich, związkowych i społecznych mówi dziś jednym głosem o potrzebie pilnej zmiany polityki państwa wobec nauki i szkolnictwa wyższego. Dlatego **zachęcamy** członków NSZZ „Solidarność”, pracowników uczelni, instytutów badawczych i PAN, doktorantów, studentów oraz wszystkich, którym bliska jest przyszłość polskiej nauki, **do udziału w działaniach podejmowanych w ramach inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski”**.

Jednocześnie **zachęcamy wszystkich do udziału w Marszu Solidarności „Razem dla Polski i Polaków”**, który odbędzie się 20 maja 2026 r. o godz. 12:00 na Placu Zamkowym w Warszawie. Podczas manifestacji zostaną również **wyartykułowane problemy pracowników szkolnictwa wyższego i nauki:** niskie wynagrodzenia, niedofinansowanie uczelni oraz instytutów badawczych i PAN, a także pogarszające się warunki pracy.

3% PKB dla nauki — 100% dla Polski!
Silna nauka — silne państwo!
Razem dla Polski i Polaków!

Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ „Solidarność”
/-/
Dominik Szczukocki

WALNE ZEBRANIE DELEGATÓW KSN NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Modlitwa na rozpoczęcie Walnego Zebrania Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” Warszawa, 13 czerwca 2026 r.

Wszchemogący, Wieczny Boże,
Stwórco wszechrzeczy i Źródło wszelkiej mądrości!

Gromadzimy się dziś na zebraniu delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”.
Stajemy przed Tobą z wdzięcznością, prosząc o Twoje błogosławieństwo, dary Ducha Świętego i światło prawdy na czas naszych obrad.

Dziękujemy Ci za powołanie nas do pracy na rzecz edukacji i odkrywania prawdy.
Dziękujemy nie tylko za dar intelektu, ale za codzienny trud każdego człowieka, który swoją pracą współtworzy i wspiera funkcjonowanie polskich instytucji naukowych. I dydaktycznych.

Panie, który uczysz nas prawdziwej miłości bliźniego, zawieramy Ci dzisiaj całą naszą związkową wspólnotę.

Prosimy Cię o siłę i roztropność w służbie dla tych, których reprezentujemy.
Pomóż nam z równą troską dbać o nauczycieli akademickich i badaczy, jak i o pracowników administracji, kadrę inżynieryjno-techniczną oraz obsługę naszych uczelni i instytutów.
Daj nam odwagę, abyśmy w duchu jedności potrafili skutecznie walczyć o sprawiedliwość, bronić praw pracowników i stać na straży godności każdego, kto oddaje swój czas i talent polskiej nauce.

Prosimy Cię, aby w naszych dyskusjach i decyzjach przewodził nam wzajemny szacunek i otwartość na dialog.
Uwolnij nas od egoizmu, a napełnij poczuciem braterstwa.

Pobłogosław temu zebraniu. Niech nasz wysiłek przyniesie dobre, trwałe i mądre owoce dla całego naszego środowiska, dla Ojczyzny i dla każdego człowieka pracy.

Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

Święty Janie Pawle II, módl się za nami.
Błogosławiony Jerzy Popiełuszko, módl się za nami.

***

Komunikat z obrad Walnego Zebrania Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” w dniu 13.06.2026 r.

Walne Zebranie Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” obradowało w Warszawie w dniu 13 czerwca 2026 r. na Politechnice Warszawskiej.

W zebraniu udział wzięli zaproszeni goście, a wśród nich Honorowy Przewodniczący Prezydium Walnego Zebrania Delegatów Janusz Orkisz oraz reprezentujący Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty, zastępca przewodniczącego Krzysztof Wojciechowski.

Przedmiotem obrad było sprawozdanie śródkadencyjne z działalności KSN w kadencji 2023-2028.

W części sprawozdawczej Przewodniczący KSN NSZZ „S” przedstawił działania Krajowej Sekcji Nauki we wszystkich obszarach działalności. W pierwszej części sprawozdania omówił stan finansów KSN. Następnie

przedstawił działania poszczególnych Komisji Rady w okresie sprawozdawczym. Do najważniejszych działań we wszystkich obszarach działania Sekcji oraz Komisji zaliczyć należy m.in.:

- wspieranie przez wszystkie Komisje działań władz Sekcji, zwłaszcza w zakresie prac legislacyjnych na poziomie krajowym,
- analizy zmian aktów prawnych pod kątem ich wpływu na funkcjonowanie szkolnictwa wyższego i nauki,
- opracowywania opinii KSN dotyczących projektów aktów prawnych z obszaru nauki i szkolnictwa wyższego,
- podejmowanie działań na rzecz uwzględnienia stanowisk KSN przez Parlament RP w sprawach istotnych dla środowiska akademickiego i naukowego, w tym na rzecz systematycznego wzrostu nakładów budżetowych na naukę i szkolnictwo wyższe, powiązania wynagrodzeń pracowników uczelni i instytutów badawczych z przeciętnym wynagrodzeniem miesięcznym w gospodarce narodowej, wprowadzenie relacji płacowej dla pracowników niebędących nauczycielami akademickimi,
- przygotowywanie opinii KSN NSZZ „Solidarność” dotyczących budżetu państwa w działach 28 i 38 oraz innych aktów prawnych związanych z finansowaniem nauki i szkolnictwa wyższego. Dokonywanie analizy finansowania nauki i szkolnictwa wyższego wykorzystując m.in. dane z ministerstwa, o które Krajowa Sekcja Nauki corocznie występuje w trybie dostępu do informacji publicznej,
- wypracowywanie wspólnych stanowisk z reprezentatywnymi centralami związkowymi oraz organizacjami przedstawicielskimi środowiska nauki i szkolnictwa wyższego, m.in. RGNiSW i KRASP,
- zabieganie o uwzględnienie postulatów KSN w ministerialnych propozycjach zmian ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,
- monitorowanie opinii środowiska akademickiego i aktywne wzmacnianie głosu KSN w debacie publicznej, szczególnie w sprawie niedofinansowania nauki i szkolnictwa wyższego,
- uczestnictwo w posiedzeniach oraz utrzymywanie kontaktów z przedstawicielami ministerstwa, RGNiSzW, KRASPU, RDS i innych podmiotów,
- aktywne wspomaganie i współpraca pomiędzy Komisjami KSNu i organizacjami zrzeszonymi w KSNie w działaniach powiązanych z obszarami działania Komisji,
- prowadzenie działań informacyjnych i szkoleniowych dotyczących wynagrodzeń oraz świadczeń pracowniczych,
- organizowanie szkoleń stacjonarnych (np. w Kołobrzegu we wrześniu 2024 r.) oraz zdalnych poświęconych m.in.: prawu pracy, Zakładowemu Funduszowi Świadczeń Socjalnych w uczelniach, jednostkach badawczych i PAN, wynagrodzeniom oraz podwyżkom wynagrodzeń, zasadom przekazywania informacji o środkach przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na podwyżki wynagrodzeń, mobbingowi i molestowaniu w miejscu pracy, dyskryminacji, sygnalistom, minimalnemu wynagrodzeniu, układom zbiorowym pracy, psychospołecznym warunkom pracy oraz bezpieczeństwu pracy, SIP, sygnalistom, asertywności i narzędziom cyfrowym,
- zorganizowanie w latach 2023–2026 9 szkoleń on-line – wydano łącznie 1136 zaświadczeń uczestnictwa, a nagrania odnotowały co najmniej 322 odsłony na YouTube,
- wsparcie merytoryczne komisji zakładowych w okresie tworzenia statutów w uczelniach, regulaminów wynagradzania oraz regulaminów pracy,

- udzielanie porad organizacjom zakładowym i osobom indywidualnym z zakresu ubezpieczeń emerytalno-rentowych, ochrony przedemerytalnej, zwolnień pracowników, ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz kodeksu pracy,
- uczestniczenie w licznych konferencjach, szkoleniach i warsztatach dotyczących prawa pracy, BHP, społecznej inspekcji pracy oraz warunków pracy w szkolnictwie wyższym organizowanych przez podmioty zewnętrzne,
- wspieranie pracowników uczelni poprzez porady telefoniczne i konsultacje w sprawach pracowniczych, BHP oraz SIP,
- prowadzenie stałego monitoringu spraw związanych z finansowaniem uczelni medycznych podległych Ministrowi Zdrowia, spotkanie w 2024 r. u Ministra Zdrowia Marka Kosa - omówienie niedoboru środków dla uniwersytetów medycznych na zapowiadane podwyżki wynagrodzeń, zwrócenie uwagi na wysoki deficyt środków (wynosi ok. 10%) dla kilku uczelni medycznych oraz opóźnienia w informowaniu uczelni medycznych o wysokości subwencji i jej przekazywaniu na uczelnie,
- działania na rzecz zwrócenia uwagi na specyfikę uczelni artystycznych w systemie nauki i szkolnictwa wyższego. Podejmowanie rozmów z MKiDN, MNiSW, przedstawicielami uczelni artystycznych oraz środowiskiem związkowym w sprawie finansowania, wynagrodzeń i kosztów kształcenia artystycznego,
- wspieranie uczelni artystycznych w negocjacjach dotyczących regulaminów wynagrodzeń, nagród oraz tabel zaszeregowania, zainicjowanie współpracy i nieformalnego porozumienia związków zawodowych działających w uczelniach artystycznych,
- przedstawianie problemów uczelni artystycznych podczas spotkań z przedstawicielami władz państwowych, w tym w MKiDN, Senacie RP oraz Radzie ds. Szkolnictwa Wyższego, Nauki i Innowacji przy Prezydencie RP,
- reprezentowanie interesów pracowników instytutów badawczych, jednostek PAN oraz Sieci Badawczej Łukasiewicza, organizowanie spotkań konsultacyjnych z Komisjami Zakładowymi w celu analizy sytuacji kadrowej, płacowej i organizacyjnej oraz wypracowania propozycji zmian legislacyjnych, przygotowanie postulatów zmian do ustawy o instytutach badawczych oraz ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicza,
- monitorowanie zmian w ustawie o Sieci Badawczej Łukasiewicza i ich skutków dla pracowników poszczególnych instytutów,
- reprezentowanie KSNu w EI, ETUCE, Higher Education and Research Standing Committee (HERSC) – European Trade Union Committee for Education (kol. Anieli Białowolska-Tejchman) oraz w ETUCE Standing Committee for Equality (kol. Maria Kotełko),
- aktywne uczestnictwo w pracach międzynarodowych struktur EI i ETUCE, w tym w posiedzeniach HERSC oraz SCE, udział w spotkaniach, konferencjach i konsultacjach dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki, warunków pracy, wolności akademickiej, równości, AI, dialogu społecznego oraz wsparcia migrantów i uchodźców,
- udział online w 9. Światowym Kongresie EI oraz konferencji CEENET dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej,
- przygotowywanie informacji, opinii, tłumaczeń i korespondencji zagranicznej na potrzeby bieżącej działalności KSN,
- prowadzenie działań związanych z komunikacją zewnętrzną i wewnętrzną KSN,

- administrowanie i aktualizowanie strony internetowej KSN - publikacja ponad 180 postów oraz materiałów informacyjnych dotyczących działalności Sekcji, przygotowywanie autorskich grafik, treści, fotorelacji oraz materiałów promocyjnych z wydarzeń KSN,
- administrowanie profilami KSN w mediach społecznościowych – publikowanie treści dotyczących działalności Sekcji, historii NSZZ „Solidarność” oraz wydarzeń okolicznościowych,
- modernizowanie i redagowanie *Wiadomości KSN* – nowe działy i promocja Biuletynu różnymi kanałami komunikacji.

Po śmierci kol. Janusza Sobieszcańskiego w grudniu 2023 r., redaktorem naczelnym *Wiadomości KSN* została Małgorzata Kaczyńska. Zespół redakcyjny tworzą: Wojciech Pillich, Maria Sapor, Ewa Sobieszcańska, Krzysztof Weiss. Korektorem jest Elżbieta Kniecicka.

Biuletyn *Wiadomości KSN* wydawany jest od 1995 roku i zawiera informacje o działaniach podejmowanych przez KSN, sprawach dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki, a także o działaniach ministerstwa nauki i szkolnictwa wyższego oraz organów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. W ostatnich dwóch latach wprowadzono nowe działy oraz promocję *Wiadomości KSN* różnymi kanałami,

- organizowanie przez różne ośrodki akademickie Forum Uczelni i Instytutów Polskich – każdego roku wybrane środowisko akademickie zrzeszone w NSZZ „Solidarność” organizuje Forum Uczelni i Instytutów Badawczych, które jest okazją do wymiany myśli i doświadczeń. Forum, które miało miejsce w dniach 12-14 kwietnia 2024 r. w Łodzi zgromadziło ponad 120 uczestników z 18 największych ośrodków akademickich i naukowych w Polsce. To spotkanie odbyło się pod hasłem: „Solidarnie o przyszłości – związki zawodowe w obliczu nowych wyzwań”. Ostatnie Forum odbyło się w dniach 4-7 września 2026 r. w Białymstoku, a myśl przewodnia zawarta była w ciekawym wykładzie pt. *Czy kompetencje cyfrowe mogą stać się elementem budowania związkowej strategii rozwoju?*,
- organizowanie akcji protestacyjnych – od 2021 roku trwa informacyjna akcja protestacyjna mająca na celu zwrócenie uwagi na malejące nakłady finansowe na szkolnictwo wyższe i naukę oraz malejące wynagrodzenia pracowników uczelni oraz instytutów badawczych – opracowanie postulatów akcji protestacyjnej w sprawie finansowania nauki i szkolnictwa wyższego realizowanych przez Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność” oraz organizacje zrzeszone w Sekcji. Główne postulaty to wdrożenie systemowego wzrostu nakładów finansowych z budżetu państwa na naukę i szkolnictwo wyższe tak, aby docelowo osiągnęły 3% PKB, wzrost wynagrodzeń wszystkich pracowników uczelni i instytutów badawczych wraz z odniesieniem tych wynagrodzeń do średniego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. W związku z obserwowanymi w ostatnich miesiącach przypadkami łamania praw związkowych i pracowniczych, członkowie Związku uczestniczyli w następujących akcjach protestacyjnych:
  - 25.03.2026 Warszawa – w obronie zwolnionej przew. NSZZ „S” w Instytucie IMGW – PIB kol. A. Harasimowicz,
  - 20.05.2026 Warszawa – udział w ogólnopolskiej manifestacji „Razem dla Polski i Polaków”,
  - 27.05.2026 Warszawa – udział w proteście środowiska akademickiego pod Sejmem RP.

Przewodniczący Kol. Dominik Szczukocki podziękował wszystkim Koleżankom i Kolegom, którzy przyczynili się do organizacji wydarzeń, które odbyły się w czasie okresu sprawozdawczego oraz reprezentowali KSN na zewnątrz.

W części programowej Zjazdu odbyła się dyskusja dotycząca koniecznych zmian w ustawie PSW, ze szczególnym naciskiem na opracowywane w ministerstwie nowe zasady i kryteria ewaluacji dyscyplin naukowych w poszczególnych dyscyplinach.

Delegaci WZD przyjęli Apel skierowany do władz państwa o pilną realizację postulatów środowiska nauki i szkolnictwa wyższego, w tym o zwiększenie nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe do 3% PKB, powiązania wynagrodzeń pracowników sektora nauki i szkolnictwa wyższego ze wskaźnikami makroekonomicznymi, realnej poprawy wynagrodzeń pracowników uczelni, instytutów badawczych i PAN, stworzenia stabilnych warunków rozwoju dla młodych naukowców, doktorantów i studentów, wzmocnienia autonomii i demokratycznego charakteru uczelni z poszanowaniem roli wspólnot akademickich, senatów, związków zawodowych oraz reprezentacji pracowniczej, zapewnienia rzeczywistego dialogu społecznego z reprezentatywnymi organizacjami związkowymi przy tworzeniu polityki państwa wobec nauki i szkolnictwa wyższego, przygotowania kompleksowej strategii finansowania nauki i szkolnictwa wyższego obejmującej jasny harmonogram działań, mechanizmy monitorowania oraz odpowiedzialność instytucji publicznych za realizację przyjętych zobowiązań.

Apel zostanie przesłany do Premiera RP, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Finansów.

Walne Zebranie Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” przyjęło także Stanowisko, w którym wyraziło poparcie dla obywatelskiej inicjatywy zmierzającej do zmiany ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w zakresie jednoznacznego uznania badań naukowych dotyczących procesów nauczania i uczenia się w obrębie poszczególnych dziedzin i dyscyplin za podstawę uzyskania stopnia doktora, doktora habilitowanego oraz tytułu profesora. Problem ten jest sygnalizowany od lat przez środowisko akademików i być może wkrótce zostanie rozwiązany.

Opracowanie: M. Sapor

fot. J. Piwowońska, A. Pietrzak

ZE STRONY KOMISJI KRAJOWEJ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

www.solidarnosc.org.pl

ZWOLNIENIA I PROTESTY W POLSCE

Ogólnopolska manifestacja protestacyjna NSZZ „Solidarność” 20 maja 2026 r.

„Razem dla Polski i Polaków”

Członkowie i sympatycy „Solidarności” przyjechali do Warszawy z całej Polski na wezwanie „Solidarności”, aby wesprzeć prezydenta RP dr. Karola Nawrockiego w jego inicjatywie referendalnej dotyczącej unijnej polityki klimatycznej.

Manifestacja „Solidarności” i środowisk, które popierają żądania „Solidarności” była również wyrazem protestu i niezadowolenia z tego, co dzieje się obecnie w Polsce. W manifestacji udział wzięło około 230 tysięcy osób.

Zorganizowany przez „Solidarność” wielotysięczny marsz „Razem dla Polski i Polaków” przeszedł przez Warszawę. Uczestnicy demonstracji wyruszyli z Pla-

cu Zamkowego, zatrzymali się przed Pałacem Prezydenckim, a następnie dotarli przed siedzibę Senatu RP. Odwołując się do przywołanego na ekranie przemówienia prezydenta RP w sprawie unijnej polityki klimatycznej, Piotr Duda powiedział: „Pan prezydent mówił, że jest głosem społeczeństwa. Tak, dzisiaj przyszło tutaj społeczeństwo, przyszło przed budynek Sejmu i Senatu, aby głośno powiedzieć: nie ważcie się głosować przeciwko rozpisanie referendum w sprawie Zielonego Ładu. My jako obywatele, jako Polacy, domagamy się tego referendum, bo mamy do tego prawo”. Piotr Duda wyraził jednocześnie uznanie dla prezydenta, wskazując na to, że jest on rzadkim przykładem polityka, który dotrzymuje słowa.

„Karol Nawrocki w umowie programowej z «Solidarnością» zobowiązał się, że wystąpi do Senatu o rozpisanie referendum w sprawie polityki klimatycznej. Ten postulat był bardzo ważny, jest bardzo ważny, bo on dotyczy nas wszystkich. Dotyczy górnika, hutnika, ale i nauczyciela, pracownika służby zdrowia i wszystkich zawodów w naszym kraju” – podkreślił szef „Solidarności”.

W tym czasie Senat odrzucił wniosek Prezydenta o referendum. Przewodniczący KK zapowiedział, że wkrótce prezydent powtórnie złoży wniosek o referendum, a jeśli i ten zostanie odrzucony, swój obywatelski wniosek planuje złożyć NSZZ „Solidarność”.

fot. M. Żegliński / solidarnosc.org.pl

***

Naukowcy protestowali w Warszawie

27 maja przed Sejmem odbyła się demonstracja naukowców z całej Polski domagając się zwiększenia nakładów na naukę. Wzięli w niej udział także przedstawiciele Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”. Był to prawdopodobnie największy protest środowiska akademickiego i naukowego w III RP. Demonstranci przynie-

śli ze sobą transparenty, na których widniały takie m.in. hasła: „Kraj bez nauki jest montownią”, „Świat inwestuje. Polska debatuje”, „Skłodowska znów by wyjechała”.

Kluczowe postulaty środowiska dotyczyły zwiększenia nakładów na naukę do 3 proc. PKB, zapewnienia wystarczających środków na prowadzenie badań oraz powiązania wysokości zarobków pracowników naukowych ze średnim wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw.

6 maja z inicjatywy środowiska naukowego wystartowała akcja „3% dla nauki, 100% dla Polski”. W jej ramach pod petycją dotyczącą m.in. zwiększenia nakładów na naukę do 3 proc. PKB podpisało się już ponad 25 tys. osób.

fot. KZ Politechniki Łódzkiej / Fb

***

Pracownicy PeBeKa za strajkiem

6 maja załoga Przedsiębiorstwa Budowy Kopalń PeBeKa S.A. w Lubinie podjęła decyzję dotyczącą przyszłości zakładu. W zakończonym referendum strajkowym pracownicy niemal jednogłośnie opowiedzieli się za ostrzejszymi formami protestu w walce o swoje prawa. Głosowanie w lubińskiej spółce cieszyło się ogromnym zainteresowaniem osób zatrudnionych. W referendum wzięło udział 70,45% załogi, z czego 96,23% wszystkich oddanych głosów było za strajkiem. Tak wysoka aktywność pracowników jest jasnym sygnałem dla zarządu, że nastroje wewnątrz firmy są napięte, a załoga oczekuje realnych zmian i konkretnych propozycji ze strony władz spółki.

Związki zawodowe podkreślają, że jest to silny mandat do dalszych działań, który pokazuje, że pracownicy nie boją się wejść w otwarty konflikt z pracodawcą, aby chronić swoje interesy.

Przeprowadzenie referendum nie należało do zadań łatwych. Przedstawiciele załogi musieli mierzyć się z licznymi utrudnieniami ze strony pracodawcy, które komplikowały proces oddawania głosów. Związkowcy zwracają uwagę na spartańskie warunki, w jakich organizowano punkty wyborcze. Mimo to determinacja ludzi okazała się silniejsza niż przeszkody techniczne i organizacyjne. Zakończenie referendum to dopiero początek procedur przewidzianych prawem. Związki zawodowe zapowiadają, że o dalszych krokach i terminach ewentualnych akcji będą informować na bieżąco.

***

Protest funkcjonariuszy Służby Więziennej

10 czerwca blisko tysiąc funkcjonariuszy Służby Więziennej z całej Polski protestowało przed siedzibą Ministerstwa Finansów w Warszawie przeciwko działaniom resortu zmierzającym do obniżenia wysokości świadczenia mieszkaniowego dla tej formacji. Demonstranci wskazywali na nierówne traktowanie funkcjonariuszy Służby Więziennej w stosunku do pozostałych służb mundurowych. Po cichu planowane jest obniżenie świadczenia mieszkaniowego średnio po 300 zł 16 tysiącom funkcjonariuszy. Demonstranci przypomnieli słowa Donalda Tuska z ostatniej kampanii wyborczej: „Nic, co dane, nie będzie zabrane”. Protestujący skandowali: „Ten, kto daje i odbiera, ten się w piekle poniewiera”. Więzienników wsparli koledzy z innych

służb mundurowych: policjanci i strażacy oraz przedstawiciele innych branż, m.in. z sądownictwa i prokuratury. Przedstawiciele „Solidarności” przygotowali także stanowisko adresowane do szefa resortu finansów. Zawarte w nim postulaty dotyczą natychmiastowego zaniechania prac prowadzących do obniżenia wysokości świadczenia mieszkaniowego dla funkcjonariuszy SW. Związkowcy domagają się przeprowadzenia analizy porównawczej świadczeń mieszkaniowych we wszystkich służbach mundurowych. Jak wskazują, taka analiza powinna objąć nie tylko wysokość dodatku, ale również zasady zwrotu pomocy finansowej i dodatki za dojazdy do pracy.

W Polsce w Służbie Więziennej zatrudnionych jest 27 tys. funkcjonariuszy i 2 tys. pracowników cywilnych. W zakładach penitencjarnych osadzonych zostało ponad 70 tys. osób.

fot. solidarnoskatowice.pl

***

Demonstracja w obronie polskiej szkoły

14 czerwca o godz. 12:00 pod pomnikiem Mikołaja Kopernika w Warszawie rozpoczęła się demonstracja pod hasłem „Dobra szkoła – silna Polska”. Wydarzenie zorganizowała Koalicja na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły, zrzeszająca 94 organizacje społeczne, w tym oświatową Solidarność. Byli tam też obecni świeccy katecheci, delegacja oświatowej „Solidarności” oraz Ruch Obrony Granic. Uczestnicy demonstracji sprzeciwiali się ideologizacji polskiej szkoły przez obecne kierownictwo MEN i minister Barbarę Nowacką.

Spotkanie poprowadzili Agnieszka Pawlik-Regulska, Prezes Stowarzyszenia „Nauczyciele dla Wolności”, Koordynator Koalicji na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły oraz Sławomir Skiba, wiceprezes Stowarzyszenia Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi. S. Skiba podkreślił, że celem tej demonstracji jest wyrażenie sprzeciw wobec eksperymentu na żywym organizmie, jakim jest reforma „2026 Kompas Jutra” i tego co wyczynia pani minister Nowacka. Wśród gości był min. znany historyk, prof. Jan Żaryn, który powiedział, że „bez historii staniemy się niewolnikami”. Do zebranych na demonstracji uczestników swój list skierował Prezydent RP, Karol Nawrocki, który odczytała jego doradczyni, Barbara Socha. W swoim liście Prezydent przywołał słowa Kancelarza i hetmana wielkiego koronnego Jan Zamoyski, który pozostawił potomnym słowa „takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie”. Zdaniem Prezydenta RP słowa te od ponad 400 lat nie straciły nic ze swojej aktualności. Prezydent zwrócił również uwagę na prawa rodzicielskie oraz ich wolność w wyborze wartości, w których chcą wychowywać swoje potomstwo. Zaznaczył także niepokojące trendy przebudowy systemu edukacji a Europie, które mają znamiona zamordyzmu.

W dalszej kolejności głos zabierali: publicysta Rafał Ziemkiewicz, który mówił jak zgubne i destrukcyjne skutki przyniosła rewolucja obyczajowa przeprowadzona w edukacji w Europie Zachodniej; Hanna Dobrowolska, ekspert oświatowy z Koalicji na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły i Ruchu Ochrony Szkoły tłumaczyła w jaki sposób obecne kierownictwo MEN wypłukuje polską edukację z tożsamości narodowej oraz implementuje wielkie programy zmian kulturowych serwowanych przez agendy ONZ i Komisji Europejskiej; Elżbieta Lachman, liderka Polskiego Forum Rodziców, koordynatorka Koalicji na Rzecz Ocalenia Polskiej Szkoły. List poparcia do zgromadzony przesłał Przewodniczący Rady Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”, dr Waldemar Jakubowski, w którym zaznaczył, że polska szkoła znajduje się w jednym z trudniejszych momentów od wielu lat i potrzeba jest ratowania nie tylko edukacji i dzieci przed skutkami ideologizacji, ale także prestiżu zawodu nauczyciela, który jest coraz bardziej obciążony biurokracją dokumentacją i obowiązkami.

***

Strajk ostrzegawczy w ZUS

17 czerwca w oddziałach ZUS w całym kraju przeprowadzony został strajk ostrzegawczy. Protest trwał od 8.00 do 10.00. W tym czasie pracownicy odeszli od swoich stanowisk. Strajkujący walczą o wyższe płace, lepsze warunki pracy i zwiększenia poziomu zatrudnienia. Poparcie dla akcji strajkowej jest bardzo duże.

Trwający w ZUS od kwietnia spór zbiorowy na tle płacowym wszedł już w etap mediacji. Ostatnie rozmowy z udziałem mediatora odbyły się 2 czerwca, ale nie przyniosły rozstrzygnięć. Związkowcy poinformowali, że

jeśli strajk ostrzegawczy i dalsze negocjacje nie przyniosą pożądanych efektów, rozpoczną się przygotowania do referendum w sprawie strajku generalnego w ZUS.

Walka o wyższe płace i lepsze warunki pracy w ZUS trwa już od dłuższego czasu. Cztery największe organizacje związkowe działające w tej instytucji są w sporze zbiorowym z pracodawcą od października ubiegłego roku. Obecnie spór jest w fazie mediacji. Związkowcy domagają się 1200 zł brutto podwyżki dla każdego pracownika. Pracodawca oferuje sumę 6-krotnie niższą. Obok postulatów dotyczących podwyżek płac, poprawy warunków pracy i wzrostu zatrudnienia związkowcy domagają się też systemowego rozwiązania problemu niedofinansowania ZUS. Wskazują, że na pracowników przez cały czas cedowane są nowe zadania i obowiązki, ale w ślad za tym nie idą żadne dodatkowe środki finansowe.

W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zatrudnionych jest 43 tys. pracowników, którzy obok wypłaty rent i emerytur obsługują setki tysięcy różnego rodzaju wniosków.

Płaca minimalna w 2027 roku

9 czerwca rząd przedstawił propozycję wzrostu płacy minimalnej w 2027 r. o 144 zł brutto i 3 proc. podwyżki w budżetówce. To ogromna różnica w stosunku do wspólnej propozycji trzech reprezentatywnych central związkowych. NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych i Forum Związków Zawodowych przekazały 27 maja szefowi resortu finansów propozycję podwyżki płacy minimalnej o 394 zł brutto i wzrostu płac w budżetówce o 15 proc.

Obecnie minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 4806 zł brutto, a minimalna stawka godzinowa 31,40 zł brutto. Rząd proponuje wzrost płacy minimalnej w 2027 roku do poziomu 4950 zł brutto, a stawka miałaby urosnąć o 90 groszy do poziomu 32,30 zł brutto. Są to znacznie niższe kwoty, niż proponuje „Solidarność”. Według strony związkowej w przyszłym roku minimalne wynagrodzenie za pracę powinno osiągnąć sumę co najmniej 5200 zł brutto, a stawka godzinowa 34 zł brutto. Zdaniem związków zawodowych wzrost płacy proponowany przez rząd nie pokryje wzrostu rzeczywistych kosztów życia.

Wysokość przyszłorocznej płacy minimalnej będzie dyskutowana w Radzie Dialogu Społecznego. Przedstawiciele pracowników, pracodawców oraz rządu na rozmowy i wypracowanie wspólnego stanowiska mają 30 dni. Ustalona w tym gronie wysokość minimalnego wynagrodzenia jest następnie do 15 września ogłaszana w Monitorze Polskim jako obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów.

Jeżeli jednak RDS nie uzgodni minimalnego wynagrodzenia we wskazanym terminie, rząd ustala je w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, które do 15 września jest ogłaszane w Dzienniku Ustaw. Zdaniem ekspertów w tym roku zrealizuje się ten drugi scenariusz, czyli nie dojdzie do kompromisu podczas prac RDS i Rada Ministrów wdroży swoją propozycję w drodze rozporządzenia.

***

Zamiar sprzedaży „Solino” SA. „Solidarność” alarmuje!

Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” przy „Solino” S.A. sprzeciwia się planowanej sprzedaży biznesu solnego Qemetica na rzecz niemieckiej spółki K+S. Związkowcy alarmują, że transakcja jest równoznaczna ze sprzedażą zagranicznemu podmiotowi obszaru związanego z bezpieczeństwem energetycznym Polski.

Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” przy „Solino” S.A. 9 czerwca br. poinformowała, że z najwyższym niepokojem przyjęła informacje o planowanej sprzedaży biznesu solnego Qemetica na rzecz niemieckiej spółki K+S. Związkowcy alarmują, że to, przed czym „Solidarność” ostrzegała od lat, dzieje się obecnie na oczach całej Polski. Według nich nie jest to po prostu transakcja biznesowa, sprzedaż wpływu na obszar, który ma znaczenie strategiczne dla państwa.

„Sól, złoża solne, infrastruktura wydobywcza i możliwości budowy oraz rozwoju systemów magazynowych nie są zwykłym towarem rynkowym. To część zaplecza gospodarczego i energetycznego państwa. Państwa, które

powinno chronić takie aktywa, a nie biernie patrzeć, jak przechodzą pod zagraniczną kontrolę” – przekonują związkowcy. Ich zdaniem państwo, nie reagując na to, co się dzieje, godzi się na oddawanie Niemcom kolejnych obszarów związanych z bezpieczeństwem energetycznym Polski. Związkowcy obawiają się również przyszłości ich zakładu pracy, a także tego, czy państwo polskie ma jakąkolwiek realną strategię zabezpieczenia krajowego potencjału w tym obszarze. Brak takiej strategii nazywają celowym działaniem.

Przedstawiciele NSZZ „Solidarność” przy „Solino” S.A. domagają się jednocześnie od Rządu Rzeczypospolitej Polskiej natychmiastowej odpowiedzi na pytanie, czy państwo zamierza jeszcze bronić własnych zasobów strategicznych, czy też będzie dalej przyglądać się, jak kolejne ich elementy przechodzą pod kontrolę kapitału zagranicznego.

Już 2 czerwca przedstawiciele firmy Qemetica poinformowali w specjalnym komunikacie, iż podpisano przedwstępłą umowę sprzedaży biznesu solnego Qemetica międzynarodowej firmie solno-nawozowej K+S.

„Wartość transakcji ma wynieść ok. 1,5 – 1,6 mld zł. Środki pozyskane ze sprzedaży Qemetica przeznaczy na wzmocnienie pozycji finansowej Grupy oraz wsparcie dalszego rozwoju” – czytamy w komunikacie.

Przypomnieć należy, że 15 marca pracownicy kopalni „Solino” podjęli protest głodowy w obronie polskiego bezpieczeństwa energetycznego w formie rotacyjnej. Wszyscy pracownicy, którzy rozpoczęli głodówkę 15 marca, musieli zostać zmienieni przez swoich kolegów z powodów zdrowotnych.

***

Podpisano list intencyjny ws. utworzenia Wielkopolskich Zakładów Pancernych Hipolita Cegielskiego

22 czerwca w Poznaniu podpisano list intencyjny ws. utworzenia Wielkopolskich Zakładów Pancernych Hipolita Cegielskiego. Pod koniec 2027 r. ma powstać nowy podmiot z połączenia poznańskich Wojskowych Zakładów Motoryzacyjnych oraz zakładów Hipolita Cegielskiego. Oprócz listu intencyjnego ws. powołania Wielkopolskich Zakładów Pancernych Hipolita Cegielskiego w Poznaniu S.A. w poniedziałek w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu związkowcy i kierownictwo spółki podpisali także umowę społeczną – „Pakt dla H. Cegielski – Poznań S.A.”. Trzecią z zawartych tego dnia umów był list intencyjny ws. porozumienia wierzycieli firmy H. Cegielski-Poznań S.A (HCP).

To jest wielki moment, w którym tak dużo osób i stron zgodziło się co do tego, że jest nareszcie pomysł dla zakładów Cegielskiego. Prezes PGZ Adam Leszkiewicz zaś zaznaczył, że nowa poznańska firma mogłaby zająć się produkcją np. bezzałogowych pojazdów lądowych czy polonizacją silników i skrzyń biegów do pojazdów pancernych, a także budową wozów towarzyszących dla BWP Borsuk czy mobilnych mostów towarzyszących. Poznański ośrodek ma być też ściśle związany z produkcją opracowywanego ciężkiego bojowego wozu piechoty Ratel. Kierownictwo PGZ planuje, by „jakiś element udziałów” produkcjiczołgów K2 także trafił do Poznania. W proces budowania Wielkopolskich Zakładów Pancernych mają być włączone także inne poznańskie firmy – Stomil Poznań w likwidacji i Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego. W tworzonego nowego zakładu pojazdów pancernych może zostać zatrudnionych w sumie około 850 pracowników.

„Nie chcielibyśmy stracić ani jednego miejsca pracy, ani jednego dobrego pracownika” – zaznaczył.

Za pośrednictwem mediów społecznościowych przedstawiciele Wielkopolskiej „Solidarności” przekazali zaś: „Dziś zapisaliśmy kolejną ważną kartę w historii wielkopolskiego przemysłu! Podpisano dokumenty dotyczące utworzenia Wielkopolskich Zakładów Pancernych im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu – nowego, silnego podmiotu polskiego przemysłu obronnego. Jako NSZZ „Solidarność” Region Wielkopolska uczestniczyliśmy w podpisaniu Umowy Społecznej – dla H. Cegielski-Poznań, która gwarantuje dialog społeczny, określa zasady współpracy oraz daje pracownikom perspektywę stabilnego rozwoju i bezpieczeństwa zatrudnienia”.

Umowa ta została poprzedzona protestem. W połowie marca około 120 związkowców demonstrowało w Poznaniu w obronie miejsc pracy w zakładach HCP i poznańskiej Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego. Protestujący domagali się zorganizowania spotkania z przedstawicielami m.in. MAP. Zwracali przy tym uwagę, że brak większych zamówień ze strony wojska może oznaczać likwidację ich miejsc pracy. W kwietniu w Poznaniu

związkowcy spotkali się w tej sprawie m.in. z wiceszefem MAP i przedstawicielami rządowych agencji i kierownictwem PGZ. Strony nie doszły wówczas do porozumienia, ale zapowiedziały kontynuację rozmów.

Historia poznańskich zakładów Hipolita Cegielskiego sięga 1846 r. Obecnie działalność firmy skupia się na produkcji konstrukcji stalowych, części zamiennych do silników oraz świadczeniu usług serwisowych. Do września 2023 r. jedynym właścicielem spółki był Skarb Państwa, a obecnie większościami akcjonariuszem jest Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.

***

Strona społeczna wyszła z obrad Trójstronnego Zespołu ds. Ochrony Zdrowia

25 czerwca posiedzenie Trójstronnego Zespołu ds. Ochrony Zdrowia po czterech godzinach zostało przerwane na wniosek strony społecznej. „W sprawach kluczowych dla funkcjonowania ochrony zdrowia zabrakło jakichkolwiek informacji ze strony resortu” – mówiła Maria Ochman, przewodnicząca Rady Krajowego Sekretariatu Ochrony Zdrowia NSZZ „Solidarność”. Jak zaznaczyli przedstawiciele strony społecznej oraz związkowcy, aktualna sytuacja finansowa systemu ochrony zdrowia oraz brak perspektyw jej poprawienia prowadzi do negatywnych skut-

ków przede wszystkim dla pacjentów, jak również pracowników oraz pracodawców.

Strona społeczna przegłosowała wniosek o przerwę w obradach do czasu przygotowania i przedstawienia przez stronę rządową informacji dotyczących planowanych zmian w systemie ochrony zdrowia oraz przywrócenia stabilności finansowej Narodowego Funduszu Zdrowia. Maria Ochman podkreśliła, że system nie tyle stoi na krawędzi, ale właśnie się rozpada. Związkowcy już od półtora roku o tym alarmowali i mieli świadomość upadku. Według związkowców państwo odwróciło się i od pacjentów, i od pracowników. Wnioskowanych, przez stronę społeczną, informacji nie przedstawiono, a resort zdrowia nie przedstawił również odpowiedzi na wiele pytań strony społecznej w poszczególnych punktach ujętych w porządku obrad.

fot. Ministerstwo Zdrowia – solidarnosc.org.pl

***

„Solidarność” na obchodach 50. rocznicy Radomskiego Czerwca

25 czerwca w Radomiu odbyły się uroczystości upamiętniające 50. rocznicę wydarzeń radomskich. W uroczystościach wziął udział przewodniczący KK NSZZ „Solidarność” Piotr Duda, który powiedział, że egzamin z solidarności zdaje się codzienną pracą, a związkowcy z „Solidarności” starają się nieść testament tych wszystkich, którzy walczyli o wolną Polskę, ale także o godność ludzkiej pracy.

Podczas uroczystości Piotr Duda dodał, że związkowcy „Solidarności” najlepiej wiedzą, że te protesty przyczyniły się do tego, że 4 lata później w Gdańsku w sali BHP podpisano Porozumienie Sierpniowe. Ale droga do Porozumień sierpniowych była długa. Przypominał Poznański Czerwiec 1956 roku, bo to wówczas wszystko się rozpoczęło. Później był dramat Grudnia 1970 roku na Wybrzeżu, kiedy robotnicy także upomnieli się o to, aby ceny żywności, które chciano podnieść, zostały zatrzymane, a także te protesty w Radomiu, w Płocku i w Ursusie, które miały swój wymiar społeczno-socjalny. Wtedy podobnie jak w Poznaniu w 1956 roku, robotnicy wyszli na ulicę z hasłami: My chcemy Boga, chleba i lekcji religii w szkołach. Przewodniczący KK dodał, że podczas pierwszej wizyty Ojca Świętego Jana

Pawła II, podczas mszy św. 2 czerwca 1979 roku na Placu Zwycięstwa Polacy policzyli się, a już rok później w Sali BHP dopełniły się słowa Ojca Świętego Jana Pawła II i powstał Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”.

fot. M. Żegliński – tysol.pl

***

„Solidarność” na obchodach 70. rocznicy Poznańskiego Czerwca

W niedzielę 28 czerwca w Poznaniu odbyły się uroczyste obchody 70. rocznicy Poznańskiego Czerwca '56. W Auli Uniwersytetu Poznańskiego przewodniczący wielkopolskiej „Solidarność” Jarosław Lange mówił o trzech wartościach, o które, jego zdaniem, walczyli wówczas Poznania-cy. Były to godność człowieka, wolność i wiara katolicka. Obchody rozpoczęły się o świcie 28 czerwca od złożenia kwiatów pod tablicą pamiątkową znajdującą się przed bramą Fabryki Pojazdów Szynowych H. Cegielskiego. To z tego miejsca 70 lat temu robotnicy, którzy podjęli strajk generalny w „Ceglorzu”, wyruszyli na ulice Poznania. Do ich protestu przyłączyli się następnie pracownicy

z innych zakładów pracy, tworząc wielotysięczną manifestację. Na placu przed siedzibą Miejskiej Rady Narodowej zgromadziło się wtedy około 100 tysięcy ludzi. Demonstracja została potem rozbita przez wojsko.

Obchody 70. rocznicy trwały przez cały dzień w różnych miejscach. W budynku Politechniki Poznańskiej związkowcy z „S” upamiętnili poległych w tamtym czasie studentów. Potem udali się pod tablice poświęcone pracownikom ZNTK oraz MPK, którzy uczestniczyli w wydarzeniach Czerwca '56.

fot. solidarnosc.poznan.pl oraz Mikołaj Bujak / KPRP [30.06.2026 r.]

Wielkopolska „Solidarność” obecna była także na mszy świętej, którą w poznańskim kościele ojców dominikanów sprawował abp Zbigniew Zieliński, metropolita poznański. Wierni modlili się podczas Eucharystii za uczestników i ofiary wydarzeń sprzed 70 lat oraz w intencji ojczyzny.

Potem przeniesiono się do Auli Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, gdzie odbyły się uroczystości upamiętniające 70. rocznicę Czerwca '56 z udziałem prezydentów Polski, Węgier, Albanii oraz Łotwy. Na miejscu obecny był także m.in. minister obrony narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz, prezydent Poznania Jacek Jaśkowiak oraz przewodniczący wielkopolskiej „Solidarności” Jarosław Lange.

Prezydent Karol Nawrocki w swoim przemówieniu zaznaczył, że Poznański Czerwiec był iskrą wolności, która dała impuls między innymi do wybuchu Powstania Węgierskiego w 1956 roku. Dodał przy tym, że pamięć o tamtych wydarzeniach spaja dziś kraje z regionu, które rozumieją niebezpieczeństwo rosyjskiego imperializmu.

Prezydent RP poinformował również, że podpisał inicjatywę ustawodawczą mającą na celu ustanowienie 28 czerwca nowym świętem państwowym.

Głos zabrał też przewodniczący wielkopolskiej „Solidarności” Jarosław Lange, który w swoim przemówieniu wskazał na trzy wartości, o które, jego zdaniem, walczyli 70 lat temu Poznaniacy. Po pierwsze, była to godność człowieka, a szczególnie godność człowieka pracy. Po drugie, wolność, w tym wolne wybory, demokracja i możliwość samostanowienia, a po trzecie, wiara katolicka. Delegacje złożyły wieńce pod Pomnikiem Poznańskiego Czerwca '56 na placu A. Mickiewicza, gdzie odczytano Apel Poległych.

***

NSZZ „Solidarność” na Forum Pozarządowym w Belwederze

27 czerwca przedstawiciele ponad 120 organizacji pozarządowych z całej Polski spotkali się w Belwederze podczas Forum Pozarządowego. W wydarzeniu uczestniczył również Bartłomiej Mickiewicz, zastępca przewodniczącego Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, który zabrał głos w debacie poświęconej transformacji regionów przemysłowych.

Forum odbyło się pod Honorowym Patronatem Prezydenta RP Karola Nawrockiego. W jego imieniu uczestników powitali przedstawiciele Kancelarii Prezydenta: Adam Andruszkiewicz, Mateusz Kotecki, Rafał Leśkiewicz oraz Karol Rabenda.

Wydarzenie zgromadziło reprezentantów fundacji, stowarzyszeń, organizacji kościelnych, inicjatyw obywatelskich i innych podmiotów działających w trzecim sektorze. Celem spotkania było stworzenie przestrzeni do rozmowy o współpracy państwa z organizacjami społecznymi oraz wymianie doświadczeń dotyczących wyzwań stojących przed społeczeństwem obywatelskim. Program Forum obejmował kilkanaście debat i paneli dyskusyjnych. Wśród poruszanych tematów znalazły się m.in. bezpieczeństwo energetyczne, zagrożenia związane z dezinformacją, aktywność obywatelska młodego pokolenia oraz kierunki współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi.

Jednym z paneli była dyskusja zatytułowana „Sprawiedliwa transformacja. Przyszłość regionów przemysłowych Polski”, w której uczestniczył Bartłomiej Mickiewicz.

Przedstawiciel Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” zwrócił uwagę, że obecny model transformacji energetycznej niesie poważne konsekwencje dla polskiej gospodarki i zatrudnienia.

Forum Pozarządowe było pierwszym wydarzeniem tej rangi organizowanym w Belwederze z myślą o szerokim środowisku organizacji społecznych. Organizatorzy zapowiadają, że ma ono stać się początkiem stałego dialogu pomiędzy administracją publiczną a trzecim sektorem.

fot. Grzegorz Jakubowski / KPRP [30.06.2026 r.]

ZE STRONY

MINISTERSTWA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

<https://www.gov.pl/web/nauka>

KOMISJA EDUKACJI I NAUKI

Posiedzenie Komisji Edukacji i Nauki w dniu 9 czerwca 2026 r.

Komisja Edukacji i Nauki na posiedzeniu zwołanym w trybie art. 152 ust. 2 regulaminu Sejmu na wniosek grupy posłów zrealizowała następujący porządek dzienny: „Informacja Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie zapewnienia studentom i studentkom dostępu do tanich, pełnowartościowych posiłków na uczelniach w szczególności informacja na temat prac nad programem finansowania publicznych stołówek na uczelniach, umożliwiającym sprzedaż posiłków po cenach niższych od cen rynkowych, do powołania którego pani wiceminister Karolina Ziolo-Pużuk zobowiązała się po strajku studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Program miał zostać przedstawiony do końca 2025 roku”.

Uzasadnienie wniosku o zwołanie posiedzenia przedstawiła poseł Marcelina Zawisza (Razem). W wystąpieniu wskazała, że w czerwcu 2025 r., po strajku studentów Uniwersytetu Warszawskiego, sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Karolina Ziolo-Pużuk – zadeklarowała przygotowanie programu finansowania publicznych stołówek akademickich, który umożliwiłby oferowanie posiłków po cenach niższych od cen rynkowych. Podkreśliła, że pomimo upływu roku od złożenia tej deklaracji program nie został dotychczas przedstawiony. Poseł Marcelina Zawisza zwróciła również uwagę na postępujące ograniczanie działalności publicznych stołówek akademickich i zastępowanie ich przez prywatne punkty gastronomiczne, których oferta cenowa pozostaje niedostępna dla znacznej części społeczności studenckiej. Sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Marek Gzik poinformował, że obecnie realizowany jest pilotażowy projekt dotyczący finansowania stołówek akademickich na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu. Wyjaśnił, że wyniki projektu posłużą do przeprowadzenia analizy funkcjonowania tego rodzaju rozwiązań, która będzie podstawą do opracowania programu o zasięgu ogólnokrajowym.

W toku dyskusji poruszono między innymi kwestie dotyczące prowadzonych konsultacji ze środowiskiem studenckim, doktoranckim oraz władzami uczelni w zakresie dofinansowania stołówek akademickich. Pytano również o przewidywane koszty realizacji programu, potencjalne źródła jego finansowania oraz możliwość objęcia wsparciem także doktorantów.

***

Posiedzenie Podkomisji stałej ds. nauki i szkolnictwa wyższego w dniu 18 czerwca 2026 r.

Podkomisja stała do spraw nauki i szkolnictwa wyższego na posiedzeniu w dniu 18 czerwca przeprowadziła dyskusję o roli i sytuacji pracowników administracji akademickiej na uczelniach.

***

Nowe zasady tworzenia wykazów czasopism i wykazów wydawnictw

12 maja w Dzienniku Ustaw (poz. 630) opublikowano rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie sporządzania wykazu wydawnictw monografii naukowych oraz wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Nowe wytyczne są efektem szerokich konsultacji ze środowiskiem naukowym, w ramach których przeanalizowano ponad 700 uwag.

Nowe wykazy będą tworzone według nowych reguł. Oznacza to, że punkty, które czasopismo lub wydawnictwo miało do tej pory przy przygotowaniu nowych wykazów przestają mieć zastosowanie – każdy podmiot zostanie oceniony według nowych zasad, uwzględniających aktualną sytuację rynkową. Zastosowano też standardy etyczne – Komisja Ewaluacji Nauki (KEN), która jest gremium właściwym do przygotowania projektów wykazów, zyskała prawo do obniżenia punktacji lub usunięcia czasopisma z listy, jeśli stosuje ono nieuczciwe praktyki publikacyjne.

Nowy wykaz czasopism zostanie opracowany i opublikowany do końca 2026 r., natomiast jego podpisanie nastąpi na początku 2027 r., ponieważ o roku obowiązywania wykazu decyduje data jego podpisania.

Proces oceny czasopism będzie teraz dwuetapowy, bardziej przejrzysty i złożony z następujących etapów:

- **Etap 1. Ocena bibliometryczna (obowiązkowy)**

Czasopisma z prestiżowych baz Scopus i Web of Science trafiają do projektu wykazu czasopism automatycznie. Punktacja (od 40 do 200 pkt) zależy od pozycji czasopisma w powyższych rankingach. Nowością w tym systemie jest przyznanie na start czasopismom indeksowanym w tych bazach, które nie mają jeszcze wyliczonych wskaźników, 40 punktów (dotychczas było to 20 pkt).

- **Etap 2. Ocena ekspertów (fakultatywny)**

W proces oceny włączono ponad 2500 naukowców z Komitetów Naukowych Polskiej Akademii Nauk. Eksperci mogą zgłosić do wykazu wartościowe w ich opinii czasopisma z innych baz (ERIH+, DOAJ, Index Copernicus JML, EBSCO), które nie znalazły się automatycznie w projekcie wykazu. Mogą oni również wnioskować o zmianę punktacji i oceniać czasopisma, które zostaną przekazane do oceny eksperckiej.

W wykazie czasopism automatycznie znajdą się także czasopisma naukowe zgłoszone w ramach ostatniego konkursu programu „Wsparcie dla czasopism naukowych” oraz materiały z konferencji międzynarodowych zawarte w International CORE Conference Rankings (ICORE), ujęte w bazie DBLP.

Monografie w trzech kategoriach

W przypadku wydawnictw dokonano zmiany polegającej na wprowadzeniu podziału na trzy grupy:

- **200 pkt** otrzymają najbardziej prestiżowe wydawnictwa o zasięgu międzynarodowym,
- **140 pkt** (nowo wprowadzony próg) uzyskają wydawnictwa o istotnym znaczeniu krajowym, które nie spełniają jeszcze wszystkich kryteriów światowych, ale są kluczowe dla polskiej nauki,
- **80 pkt** uzyskają pozostałe wydawnictwa spełniające standardy etyczne i naukowe.

Szczególnie istotna dla środowiska naukowego będzie z pewnością oczekiwana większa transparentność nowego systemu. Wszystkie uzasadnienia rozstrzygnięć podejmowanych przez KEN będą publicznie dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej. Taka praktyka powinna wykluczyć procedurę „ręcznego” dopisywania czasopism do wykazu.

Po opublikowaniu wykazu na podstawie nowych zasad, nie jest przewidziany formalny i wiążący tryb wnioskowania o wprowadzanie zmian w jego zawartości.

Jednakże, w celu technicznego usprawnienia przygotowywania wykazów w przyszłości, planowane jest uruchomienie modułu w systemie Polskiej Bibliografii Naukowej (PBN) umożliwiającego zgłaszanie zaistniałych rozbieżności (w tym o zmianie nazwy czasopisma, zmianie numeru ISSN czy o przypisaniu dyscyplin naukowych) w opublikowanym na podstawie nowych zasad wykazie czasopism, które będą mogły być pomocne dla KEN przy kolejnej aktualizacji wykazu.

Wprowadzono także tryb uproszczony, tj. bez udziału ekspertów, który pozwoli na szybką aktualizację punktacji w wykazie, gdy zmienią się wartości wskaźników w światowych bazach. Aktualizacja punktacji dotyczyć będzie mogła wyłącznie czasopism, których punktacja jest przyznana na podstawie oceny bibliometrycznej. Punktacja przyznana na podstawie oceny eksperckiej pozostanie bez zmian.

***

III Konferencja Uniwersytetów Europejskich

20 maja na Politechnice Poznańskiej liderzy edukacji z całej Europy dyskutowali o przyszłości współpracy akademickiej w Unii Europejskiej. III Konferencja Uniwersytetów Europejskich zgromadziła przedstawicieli instytucji unijnych, rektorów, ekspertów oraz praktyków zaangażowanych w umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego.

Konferencja w Poznaniu wpisuje się w proces budowania Europejskiego Obszaru Edukacji oraz wzmacniania inicjatywy Uniwersytetów Europejskich, jednego z najbardziej ambitnych projektów integracyjnych Unii Europejskiej ostatnich lat. To właśnie w ramach niego rozwija się nowy model współpracy uczelni, oparty na trwałych partnerstwach, wspólnych programach kształcenia oraz zwiększonej mobilności studentów i kadry akademickiej.

Europejskie szkolnictwo wyższe przechodzi w ostatnich latach dynamiczną transformację. Proces boloński oraz programy takie jak Erasmus+ w istotny sposób przeobraziły środowisko akademickie, zwiększając mobilność studentów i kadry oraz sprzyjając harmonizacji systemów edukacji w Europie. Coraz większego znaczenia nabierają dziś elastyczne ścieżki kształcenia, mikropoświadczenia oraz uznawalność kwalifikacji, które odpowiadają na zmieniające się potrzeby rynku pracy i oczekiwania uczących się osób.

W tym kontekście szczególną rolę odgrywają tworzone w ramach Uniwersytetów Europejskich wspólne i podwójne programy studiów, otwierające dostęp do międzynarodowych ścieżek kariery i wzmacniające konkurencyjność uczelni. Ich rozwój wymaga jednak ścisłej współpracy między państwami – zarówno w zakresie tworzenia programów, jak i dostosowania ram prawnych, systemów zapewniania jakości oraz zasad uznawania kwalifikacji.

Podczas tego wydarzenia zaprezentowano również wyniki badania dotyczącego wpływu funkcjonowania sojuszy Uniwersytetów Europejskich na polskie uczelnie, pokazujące, w jaki sposób uczestnictwo w tej inicjatywie przekłada się na rozwój instytucjonalny, jakość kształcenia oraz umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego.

III Konferencja Uniwersytetów Europejskich miała charakter nie tylko ekspercki, lecz także wyraźnie strategiczny, stanowiąc forum służące wypracowywaniu kierunków rozwoju polityki edukacyjnej w Europie. Wnioski z tegorocznych debat będą miały znaczenie zarówno dla dalszego kształtowania systemów szkolnictwa wyższego w państwach członkowskich, jak i dla pozycji Europy w globalnej rywalizacji o talenty, wiedzę i innowacje.

Partnerem wydarzenia była Politechnika Poznańska, a patronat nad nim objęli Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Przewodnicząca Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

***

Towarzystwa naukowe ważnym ogniwem polskiego systemu nauki

25 maja w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego odbyło się ósme sympozjum naukowo-praktyczne z cyklu „Ministerialne Forum Debaty Akademickiej” poświęcone roli, dziedzictwu i przyszłości towarzystw naukowych w systemie szkolnictwa wyższego i nauki.

Wydarzenie zorganizowano we współpracy z przewodniczącą Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk prof. dr hab. Iwoną Hofman.

Ekspertki i eksperci, przedstawicielki i przedstawiciele środowiska akademickiego oraz reprezentujący Polską Akademię Nauk, Krajową Reprezentację Doktorantów i Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej rozmawiali o znaczeniu towarzystw naukowych dla rozwoju badań, popularyzacji wiedzy i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Towarzystwa naukowe od dziesięcioleci pozostają integralną częścią polskiego krajobrazu naukowego. Choć ich działalność i znaczenie są powszechnie uznawane, uczestniczący w sympozjum podkreślali potrzebę pełniejszego odzwierciedlenia ich roli w architekturze systemu szkolnictwa wyższego i nauki, w tym w przepisach ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Podczas spotkania zwrócono uwagę, że celem dyskusji nie jest nadanie towarzystwom naukowym podmiotowości – ponieważ od lat pozostają one aktywnymi i ważnymi uczestnikami życia naukowego – lecz wypracowanie rekomendacji dotyczących wyraźnego wskazania ich roli w systemie szkolnictwa wyższego i nauki.

Uczestnicy sympozjum przypomnieli, że historia towarzystw naukowych w Polsce sięga XV wieku. Podkreślano ich znaczenie dla rozwoju nauki, kultury i życia społecznego oraz rolę, jaką odgrywają we wspieraniu dialogu między środowiskiem naukowym a społeczeństwem. Wskazywano również na znaczenie współpracy Polskiej Akademii Nauk i Rady Towarzystw Naukowych PAN ze społecznym ruchem naukowym.

Podczas debaty zwracano uwagę na rolę towarzystw naukowych w popularyzacji wiedzy, budowaniu zaufania do nauki oraz wspieraniu młodych badaczy poprzez mentoring, współpracę i działalność wydawniczą. Podkreślono, że organizacje te integrują środowisko naukowe, wspierają rozwój debiutujących autorów oraz upowszechniają wyniki badań, pełniąc ważną funkcję edukacyjną i społeczną.

Sympozjum w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego stało się okazją do podkreślenia znaczenia towarzystw naukowych jako ważnych partnerów systemu nauki oraz przestrzeni do rozmowy o ich przyszłości, roli społecznej i dalszym rozwoju w zmieniających się realiach współczesnej nauki.

***

Uruchomienie kwantowego komputera IQM Radiance 5

25 maja 2026 r. na Politechnice Poznańskiej uruchomiono zaawansowany komputer kwantowy IQM Radiance 5. W wydarzeniu wzięł udział m.in. Marcin Kulasek, minister nauki i szkolnictwa wyższego. Wielkopolska inwestycja to kamień milowy w rozwoju polskich kompetencji cyfrowych i krajowego ekosystemu głębokich technologii.

IQM Radiance 5 to 5-kubitowy system o architek-

turze modułowej, umożliwiającej w przyszłości relatywnie prostą rozbudowę nawet do 150 kubitów. Urządzenie odegra w niedalekiej przyszłości kluczową rolę w dydaktyce – pozwoli studentkom i studentom na bezpośredni dostęp do fizycznego sprzętu oraz da unikalną możliwość nauki programowania, kalibracji czy metod ograniczania błędów w erze NISQ. Co istotne, równoległe Politechnika Poznańska finalizuje uruchomienie nowych kierunków studiów: Technologie Kwantowe (I stopnia) oraz Informatyka Kwantowa (II stopnia). Koszt komputera to 10 mln złotych, a finansowanie tego celu pochodziło w 100 proc. ze środków publicznych.

Infrastrukturę kwantową zintegrowano z klasycznym serwerem obliczeniowym wyposażonym w trzy wydajne karty graficzne (GPU). Umożliwi to realizację zaawansowanych eksperymentów w modelu hybrydowym, który będzie łączył moc obliczeń klasycznych i kwantowych. Takie połączenie stwarza nowe możliwości rozwoju nowoczesnych algorytmów i zastosowań związanych ze sztuczną inteligencją (AI).

Poznańskie środowisko naukowe dysponuje obecnie unikalnym ekosystemem łączącym trzy odmienne technologie kwantowe: optyczną (komputery ORCA), pułapek jonowych (system AQT) oraz najnowszą – nadprzewodzącą – i to w głównej mierze zadecydowało o sukcesie stolicy Wielkopolski. Sukces ten to efekt harmonijnej współpracy Politechniki Poznańskiej, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (UAM) oraz Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego (PCSS).

***

Wyższe pensje dla pracowników pomocniczych jednostek naukowych PAN

Od 1 czerwca br. weszło w życie rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 maja 2026 r. (dz. U. poz. 708) – dokument zmieniający warunki wynagradzania pracowników pomocniczych jednostek naukowych oraz innych jednostek organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk (PAN). Nowe przepisy to wzrost wynagrodzeń w przedziale od 44 do 48,3 proc. i poprawa warunków bytowych specjalistów wspierających polskie badaczki i badaczy. Kolejny krok w stronę systemowego wsparcia polskiej nauki.

Dotychczasowa struktura płac, oparta na przepisach nowelizowanych po raz ostatni w 2020 r., wymagała gruntownej modernizacji. Dzięki staraniom MNiSW i dobrej współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej maksymalne stawki wynagrodzeń zasadniczych wzrosną od 1 czerwca br. od 44 do nawet 48,3 procent. Taka zmiana to większa stabilność finansowa nienaukowych pracowników PAN, kluczowych dla sprawnego funkcjonowania Akademii.

Nowe przepisy to nowa rzeczywistość płacowa w grupie instytucji w strukturach Akademii. Na wyższe stawki mogą liczyć pracownicy zatrudnieni m.in. w archiwach, bibliotekach, muzeach, ogrodach botanicznych, zagranicznych stacjach naukowych, a także w domach pracy twórczej oraz domach zjazdów i konferencji PAN.

***

Rektorzy europejskich uczelni o przyszłości szkolnictwa wyższego

10 czerwca 2026 r. w Brukseli około 150 rektorów i prezydentów uczelni reprezentujących 73 sojusze Uniwersytetów Europejskich spotkało się z przedstawicielami Komisji Europejskiej. Rozmowy dotyczyły przyszłości inicjatywy European Universities oraz jej znaczenia dla rozwoju kompetencji, innowacyjności, konkurencyjności i współpracy akademickiej w Europie. Inicjatywa skupia obecnie niemal 650 instytucji szkolnictwa wyższego z 35 państw, w tym ze wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Spotkanie odbyło się w centrum konferencyjnym The Square w Brukseli. Czerwcowe wydarzenie było kolejnym etapem dialogu Komisji Europejskiej ze środowiskiem Uniwersytetów Europejskich. Wcześniej, w kwietniu 2026 r., Komisja zgromadziła w Brukseli około 250 koordynatorów sojuszy. Rozmowy dotyczyły praktycznego wdrażania inicjatywy oraz możliwości jej dalszego rozwoju w kolejnych latach. Czerwcowe rozmowy rektorów i prezydentów miały wymiar strategiczny. Ich uczestnicy dyskutowali o przyszłym kształcie inicjatywy oraz o roli, jaką Uniwersytety Europejskie mogą odgrywać w europejskiej polityce edukacyjnej, badawczej i innowacyjnej.

European Universities to jedna z najważniejszych inicjatyw rozwijających współpracę między instytucjami szkolnictwa wyższego z różnych państw Europy. Jej celem jest pogłębianie integracji w zakresie kształcenia, badań, innowacji i mobilności akademickiej.

Jednym z głównych tematów spotkania była rola Uniwersytetów Europejskich w przygotowywaniu studentów do przyszłych wyzwań społecznych i gospodarczych. Uczestnicy rozmawiali o rozwijaniu kompetencji potrzebnych w przyszłości oraz o wspieraniu innowacji w nauczaniu i uczeniu się.

Dyskusja dotyczyła także wzmacniania współpracy między europejskimi uczelniami, wspierania badań i innowacji oraz zwiększania konkurencyjności Europy w szybko zmieniającym się świecie. Rektorzy i prezydenci uczelni podkreślali znaczenie mobilności studentów i pracowników oraz tworzenia kolejnych możliwości współpracy transgranicznej.

Uczelnie pozostają jednocześnie instytucjami, których rola wykracza poza bezpośrednie odpowiadanie na aktualne potrzeby gospodarki. Prowadzą niezależne badania, budują zaufanie do nauki, rozwijają debatę publiczną oraz przygotowują absolwentów do odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Podczas spotkania rektorzy i prezydenci uczelni rozmawiali także o potrzebie ograniczania barier między krajowymi systemami edukacji i badań. Różnice występujące pomiędzy poszczególnymi państwami nadal mogą utrudniać uczelniom pogłębianie współpracy, rozwijanie mobilności i realizowanie wspólnych przedsięwzięć.

Spotkanie odbyło się w okresie istotnych zmian w europejskiej polityce dotyczącej edukacji, badań, innowacji i kompetencji. Trwają rozmowy o kolejnych programach finansowania Unii Europejskiej oraz przyszłych wieloletnich ramach finansowych.

Dyskusja o przyszłości Uniwersytetów Europejskich jest związana z rozwojem Europejskiego Obszaru Edukacji i Unii Umiejętności, a także z działaniami na rzecz zwiększania mobilności naukowców, wiedzy i innowacji w ramach postulowanej „piątej swobody” jednolitego rynku.

Dalszy rozwój Uniwersytetów Europejskich wymaga określenia trwałych warunków funkcjonowania sojuszy. Dotyczy to zarówno przyszłych źródeł finansowania, jak i sposobu powiązania współpracy europejskiej ze strategiami tworzących je uczelnie.

Ważne jest zachowanie równowagi pomiędzy rozwijaniem coraz bardziej zintegrowanej współpracy a poszanowaniem autonomii instytucji i różnorodności krajowych systemów szkolnictwa wyższego.

Przyszły model inicjatywy powinien umożliwiać uczelniom planowanie działań w dłuższej perspektywie, rozwijanie wspólnych przedsięwzięć oraz pełne wykorzystywanie potencjału współpracy w zakresie kształcenia, badań, innowacji i mobilności.

Oba spotkania – kwietniowe spotkanie koordynatorów oraz czerwcowe spotkanie rektorów i prezydentów – odbyły się w kontekście prac Europejskiej Rady Wysokiego Szczebla ds. Umiejętności.

Rozmowy koncentrowały się na przyszłości inicjatywy European Universities oraz na jej możliwym wkładzie w rozwój kompetencji, innowacyjność i konkurencyjność Europy. Uczelnie, łącząc działalność dydaktyczną, naukową i innowacyjną, mogą odgrywać istotną rolę w odpowiadaniu na zmieniające się potrzeby społeczeństwa i gospodarki.

Rezultaty spotkań mają wesprzeć dalszy dialog prowadzony przez Europejską Radę Wysokiego Szczebla ds. Umiejętności. Mają również pomóc w określeniu przyszłego kształtu inicjatywy oraz kolejnych programów Unii Europejskiej.

***

Ranking pierwszej edycji konkursu „Uczelnia Otwarta”

17 czerwca w siedzibie MNiSW odbyło się uroczyste ogłoszenie wyników oraz wręczenie nagród w konkursie „Uczelnia otwarta”. Projekt realizowany przez Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego ma na celu upowszechnianie rozwiązań wspierających równe szanse i dobrostan studentów.

Ranking „Uczelnia Otwarta” powstał, by docenić uczelnie, które konsekwentnie budują przestrzeń odpowiadającą na potrzeby współczesnych studentów. Ocenie podlegały działania związane m.in. ze wsparciem osób ze szczególnymi potrzebami, wyrównywaniem szans edukacyjnych, pomocą socjalną, przeciwdziałaniem niepożądanym zjawiskom oraz rozwijaniem aktywności naukowej i społecznej studentów. Projekt został zainaugurowany w listopadzie 2025 r. przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Parlament Studentów RP.

Do pierwszej edycji rankingu przystąpiło 58 szkół wyższych reprezentujących różne typy uczelni. Ich działania zostały poddane wieloetapowej ocenie obejmującej analizę dokumentacji, ocenę ekspercką oraz weryfikację publicznie dostępnych informacji i procedur.

W procesie oceny uczestniczyło 20 ekspertów – przedstawiciele środowiska studenckiego oraz specjalistów zajmujących się m.in. dostępnością, jakością kształcenia i funkcjonowaniem szkolnictwa wyższego. W pierwszej edycji rankingu przyznano 24 certyfikaty „Uczelnia Otwarta”. Wręczono także 21 statuetek – 9 złotych, 7 srebrnych i 5 brązowych – dla uczelni, które osiągnęły najlepsze wyniki w swoich kategoriach. Dodatkowo wyłoniono 10 uczelni z najwyższym wynikiem ogólnym.

Laureaci reprezentują uczelnie klasyczne, techniczne, ekonomiczne, medyczne, przyrodnicze, wojskowe, zawodowe, akademie wychowania fizycznego oraz uczelnie niepubliczne.

Twórcy rankingu podkreślają, że jego celem jest nie tylko wyróżnienie najlepszych praktyk, lecz także inspirowanie całego środowiska akademickiego do dalszych działań na rzecz dostępności i równości szans.

Wnioski płynące z pierwszej edycji projektu posłużą do opracowania rekomendacji wspierających rozwój polityk uczelnianych w zakresie wsparcia studentów, budowania przyjaznego środowiska akademickiego oraz podnoszenia jakości życia studenckiego. Powodzenie pierwszej edycji „Uczelni Otwartej” pokazuje, że coraz więcej polskich uczelni dostrzega znaczenie działań na rzecz otwartości i przeciwdziałania wykluczeniu.

Lista uczelni otrzymujących Certyfikat Uczelnia Otwarta

Podział wg kategorii

Uczelnie przyrodnicze	ranża
Uniwersytet Rolniczy Im. Hugona Koliątaja w Krakowie	1
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	2

Akademie wychowania fizycznego	ranża
Akademia Kultury Fizycznej Im. Bronisława Czecha w Krakowie	1
Akademia Wychowania Fizycznego Im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu	2

Uczelnie medyczne	ranża
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	1
Uniwersytet Medyczny w Łodzi	

Uczelnie niepubliczne	ranża
Akademia Leona Koźmińskiego	1
Akademia Humanistyczno-Ekologiczna w Łodzi	2
Uniwersytet Civitas	3

Uczelnie klasyczne	ranża
Uniwersytet Warszawski	1
Uniwersytet Gdański	2
Uniwersytet Im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	3

Uczelnie zawodowe	ranża
Karłowska Akademia Nauk Stosowanych w Jeleniej Górze	1
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu	2
Akademia Nauk Stosowanych Stefana Batorego w Sklepiwcu	3

Uczelnie techniczne	ranża
Akademia Górniczo-Hutnicza Im. Stanisława Staszica w Krakowie	1
Polltechnika Śląska	2
Polltechnika Wroclawska	3

Uczelnie wojskowe	ranża
Akademia Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki	1

Uczelnie ekonomiczne	ranża
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	2
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	3

***

RADA GŁÓWNA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

**Uchwała Nr 19/2026 Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14.05.2026 r.
dotycząca poparcia inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski”**

**Uchwała Nr 19
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 14.05.2026 r.**

dotycząca poparcia inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski”

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego zdecydowanie popiera postulaty inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski” (3procentnauke.pl). Są one zbieżne z wielokrotnie przedstawianymi stanowiskami instytucji przedstawicielskich środowiska akademickiego. Apelujemy o przerwanie trwającego od wielu lat systemowego niedofinansowania polskich badań naukowych i szkolnictwa wyższego.

Inwestycja w naukę na poziomie 3% PKB to nie koszt, lecz niezbędny fundament nowoczesnego państwa i silnej gospodarki. Bez takiego finansowania polskie ośrodki badawcze tracą najzdolniejszych ekspertów, a kraj – szansę na konkurencyjną i innowacyjną gospodarkę, szczególnie w wieloletniej perspektywie. Braki wsparcia finansowego powodują, że najzdolniejsi i dobrze przygotowani do pracy absolwenci odpływają, najczęściej definitywnie, do ośrodków badawczych w innych krajach, tworząc innowacje, które Polska musi wtórnie kupować. Efektem niedostatku środków na badania i kształcenie w ostatnich dekadach jest jedno z ostatnich miejsc naszego kraju w UE pod względem innowacyjności.

Także finansowanie badań podstawowych jest niewystarczające, a skrajnie niskie współczynniki sukcesu w konkursach grantowych nie tylko zniechęcają badaczy do składania wniosków i ograniczają rozwój wszystkich dziedzin nauki, lecz również powodują, że znaczna część wysiłku środowiska naukowego oraz zasobów systemu finansowania badań koncentruje się na obsłudze procedur konkursowych zamiast na realizacji badań naukowych. Na problem ten Rada Główna, podobnie jak inne instytucje przedstawicielskie sektora nauki i szkolnictwa wyższego, zwraca uwagę od wielu lat.

Popierając inicjatywę „3% dla nauki, 100% dla Polski”, kolejny raz postulujemy o traktowanie nauki jako priorytetu i racji stanu. Nasz głos kierujemy do całej sceny politycznej zwracając się o wspólne działanie w sprawie kluczowej dla przyszłości Polski i jej obywateli.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Marcin
Pałys Marcin Pałys
2026.05.14
13:46:27 +02'00'

dr hab. Marcin Pałys, prof. UW

**Uchwała Nr 21/2026
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 14 maja 2026 r.**

dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie sposobu podziału dla uczelni środków finansowych na świadczenia dla studentów oraz na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, studia podyplomowe, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach, studiach podyplomowych i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej (numer w Wykazie prac legislacyjnych MNiSW – 17)

Na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 kwietnia 2026 r. (pismo DP-WLS.0220.4.2026.AS) dotyczący projektu rozporządzenia w sprawie sposobu podziału dla uczelni środków finansowych na świadczenia dla studentów oraz na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, studia podyplomowe, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach, studiach podyplomowych i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawia następującą opinię.

Rada odnotowuje, że projekt ma przede wszystkim charakter wykonawczy i porządkujący. Jego celem jest dostosowanie rozporządzenia do projektowanej zmiany ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, polegającej na rozszerzeniu katalogu zadań finansowanych ze środków, o których mowa w art. 365 pkt 6 ustawy, o wsparcie osób z niepełnosprawnościami w procesie przyjmowania na studia podyplomowe oraz kształcenia na tych studiach. Rada nie zgłasza sprzeciwu wobec takiego kierunku regulacji.

Rozszerzenie katalogu zadań należy uznać za zasadne. Objęcie wsparciem kandydatów na studia podyplomowe oraz uczestników tych studiów może sprzyjać zwiększaniu dostępności kształcenia, w szczególności w obszarze kształcenia ustawicznego, zmiany kwalifikacji oraz rozwoju kompetencji zawodowych osób dorosłych. Jednocześnie Rada podkreśla, że projekt nie stanowi samodzielnej, istotnej zmiany systemowej poprawiającej warunki wsparcia osób z niepełnosprawnościami, lecz w zasadniczej części utrzymuje dotychczasowe rozwiązania dotyczące sposobu podziału środków.

Zasadnicze zastrzeżenie Rady dotyczy tego, że rozszerzeniu katalogu zadań nie towarzyszy zwiększenie wysokości dotacji. Z OSR wynika, że uczelnie będą dysponowały tą samą pulą środków, obliczaną według dotychczasowych zasad, mimo że środki te będą mogły być przeznaczane także na wsparcie kandydatów na studia podyplomowe oraz uczestników tych studiów z niepełnosprawnościami. Może to prowadzić do rozproszenia dostępnych środków, niedoszacowania rzeczywistych potrzeb uczelni oraz powstania konkurencji między różnymi grupami beneficjentów: studentami, doktorantami, pracownikami uczelni oraz uczestnikami studiów podyplomowych.

Rada wyraża również zastrzeżenia wobec utrzymania dotychczasowego algorytmu podziału środków. Projekt przewiduje pozostawienie składnika studenckiego, doktoranckiego i kadrowego, nie wprowadzając składnika odnoszącego się do kandydatów na studia podyplomowe ani uczestników tych studiów. Oznacza to, że nowa grupa beneficjentów zostaje

objęta możliwością finansowania, ale nie zostaje uwzględniona w mechanizmie naliczania i podziału środków między uczelnie. Może to szczególnie niekorzystnie oddziaływać na uczelnie prowadzące szeroką działalność w zakresie studiów podyplomowych i kształcenia ustawicznego.

Rada dostrzega wskazany w uzasadnieniu problem braku obowiązku przedstawiania przez uczestników studiów podyplomowych informacji o niepełnosprawności oraz braku jednoznacznych podstaw prawnych do gromadzenia takich danych przez uczelnie. Argument ten jest istotny z perspektywy ochrony danych osobowych, jednak jego konsekwencją jest brak możliwości uwzględnienia rzeczywistej skali potrzeb tej grupy w systemie finansowania. Z tego względu zasadne byłoby rozważenie rozwiązań umożliwiających kandydatom i uczestnikom studiów podyplomowych dobrowolne zgłaszanie potrzeb dostępnościowych, w sposób zgodny z przepisami o ochronie danych osobowych.

Rada zauważa brak mechanizmu monitorowania wykorzystania środków przeznaczonych na nowe zadania. Projekt nie przewiduje rozwiązań pozwalających ocenić, jakie formy wsparcia zostały wdrożone, w jakim zakresie były wykorzystywane oraz czy odpowiadały rzeczywistym potrzebom osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w studiach podyplomowych. Wątpliwości budzi również OSR, która wskazuje brak wymiernego wpływu finansowego na osoby z niepełnosprawnościami, mimo że projekt rozszerza zakres wsparcia na nową grupę beneficjentów.

Mając na uwadze powyższe, Rada popiera kontynuowanie prac nad projektem jako aktem wykonawczym dostosowującym przepisy do projektowanych zmian ustawowych. Jednocześnie podkreśla, że rozszerzenie katalogu zadań bez zwiększenia wysokości dotacji, bez dostosowania algorytmu podziału środków oraz bez mechanizmów monitorowania może ograniczyć realny efekt projektowanej zmiany.

Rada postuluje w szczególności rozważenie zwiększenia środków przeznaczonych na realizację nowych zadań, wprowadzenie mechanizmu monitorowania wykorzystania dotacji w obszarze wsparcia uczestników studiów podyplomowych z niepełnosprawnościami, analizę czy katalog przykładowych działań i wydatków możliwych do finansowania jest wystarczająco precyzyjny, a także przeprowadzenie ewaluacji funkcjonowania nowych rozwiązań po pierwszym pełnym roku ich obowiązywania. Rada wskazuje również na potrzebę uwzględnienia w ocenie skutków regulacji narzędzi jakościowych, w tym konsultacji z uczelnianymi jednostkami odpowiedzialnymi za wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz przedstawicielami środowiska akademickiego.

Uchwałę otrzymuje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Marcin Pałys
Marcin Pałys
2026.05.15
09:46:16
+02'00'

dr hab. Marcin Pałys, prof. UW

***

KONFERENCJA REKTORÓW AKADEMICKICH SZKÓŁ POLSKICH

Stanowisko Prezydium KRASP z 08.05.2026 r. w sprawie inicjatywy "3% dla nauki, 100% dla Polski"

Dokument nr 35/IX
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

Stanowisko Prezydium KRASP z 8 maja 2026 r. w sprawie inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski“

Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich z uwagą zapoznało się z postulatami inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski”, która zwraca uwagę na konieczność zwiększenia finansowania nauki i szkolnictwa wyższego. W pełni podzielamy diagnozę, że obecny poziom finansowania nie odpowiada znaczeniu tego sektora dla rozwoju państwa, jego bezpieczeństwa technologicznego i społecznego oraz konkurencyjności gospodarki.

KRASP wielokrotnie podnosiła, że utrzymywanie wydatków na naukę i szkolnictwo wyższe na poziomie nieco ponad 1% PKB oznacza pogłębianie dystansu dzielącego Polskę od najbardziej innowacyjnych gospodarek. Długotrwałe niedoinwestowanie sektora przekłada się na negatywne skutki społeczne i gospodarcze, pogarsza warunki prowadzenia badań oraz utrudnia zatrzymywanie talentów naukowych w Polsce.

Niepokój środowiska akademickiego należy traktować jako wyraźny sygnał potrzeby przyspieszenia działań na rzecz zwiększenia nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe oraz wypracowania stabilnej, wieloletniej strategii finansowania tego obszaru, powiązanej bezpośrednio ze wzrostem PKB. Popieramy postulaty zawarte w petycji, traktując ją jako wyraz troski o przyszłość polskiej nauki i szkolnictwa wyższego oraz apel o nadanie temu obszarowi należnego znaczenia w polityce państwa.

Podkreślenia wymaga, że obecne relacje środowiska akademickiego z kierownictwem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego mają charakter merytorycznego dialogu i partnerskiej współpracy. Doceniamy otwartość na rozmowy oraz gotowość do wspólnego poszukiwania rozwiązań dotyczących najważniejszych wyzwań stojących przed polską nauką i szkolnictwem wyższym.

KRASP pozostaje gotowa do dalszej współpracy na rzecz zapewnienia stabilnego rozwoju polskich uczelni i badań naukowych oraz polepszenia sytuacji materialnej środowiska akademickiego, zwłaszcza młodych pracowników, studentów i doktorantów.

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska

Apel Prezydium KRASP w sprawie zwiększenia finansowania i wzmocnienia polskiej nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 08.06.2026 r.

Dokument nr 36/IX
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

**Apel Prezydium KRASP
z 8 czerwca 2026 r.
w sprawie zwiększenia finansowania i wzmocnienia
polskiej nauki i szkolnictwa wyższego**

W ostatnim czasie głos polskiego środowiska akademickiego wybrzmiał z wyjątkową siłą. Był on wyrazem troski o przyszłość polskiej nauki, szkolnictwa wyższego i wreszcie samego państwa. Pierwszy w historii wolnej Polski protest ludzi nauki pod Sejmem Rzeczypospolitej Polskiej oraz szerokie poparcie dla postulatów inicjatywy „3% dla nauki, 100% dla Polski” pokazały, że sprawy nauki nie są problemem jednego środowiska politycznego, jednego resortu ani jednej kadencji. Są sprawami państwa: jego bezpieczeństwa, rozwoju, konkurencyjności, odporności technologicznej, jakości edukacji oraz przyszłości młodego pokolenia.

Dlatego po raz kolejny zwracamy się do Prezydenta RP, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu i Prezesa Rady Ministrów oraz wszystkich środowisk politycznych reprezentowanych w Sejmie i Senacie o potraktowanie spraw nauki i szkolnictwa wyższego jako zadań, które wymagają współpracy i zgody ponad podziałami. Jeżeli Polska ma być państwem nowoczesnym, bezpiecznym i konkurencyjnym, rozwój nauki i szkolnictwa wyższego musi stać się przedmiotem wsparcia całego społeczeństwa oraz trwałym elementem strategii rozwoju państwa.

Brak kompleksowego podejścia wyraźnie przekłada się na poziom budżetowego finansowania nauki i szkolnictwa wyższego, który od początku reformy wprowadzonej ustawą z 2018 roku nigdy nie przekroczył 1,3%, a w 2026 roku wyniósł zaledwie 1,09% PKB. To wskaźnik znacząco odległy od średnich nakładów państw należących do OECD i od realnych potrzeb naszego kraju.

Skutki niedofinansowania są widoczne w całym sektorze. Dotykają nauczycieli akademickich, badaczy, doktorantów, studentów, jak również pracowników administracyjnych, badawczo-technicznych i pomocniczych. Oznaczają odpływ młodych naukowców, ograniczone możliwości prowadzenia badań, pogarszające się warunki kształcenia oraz rosnące ryzyko zależności technologicznej Polski od innych państw. Nie

da się oczekiwać od polskiej nauki światowego poziomu, jeżeli nie zapewnią się jej warunków umożliwiających skuteczną konkurencję z najlepszymi.

Protest środowiska akademickiego i naukowego należy traktować jako sygnał ostrzegawczy, a nie jako kłopot wizerunkowy. Jego przesłanie jest konstruktywne: środowisko nie domaga się przywilejów, lecz warunków umożliwiających wykonywanie pracy, której państwo od niego oczekuje. Nie chodzi o doraźne działania ani pojedyncze programy, lecz o trwały mechanizm finansowania odpowiadający ambicjom rozwojowym Polski.

Domagamy się konkretnych decyzji: budżetowych, legislacyjnych i organizacyjnych. Oczekujemy pilnego przygotowania i przedstawienia planu poprawy sytuacji polskich naukowców, studentów, doktorantów oraz instytucji naukowych i akademickich. Powinien on obejmować w szczególności:

1. **perspektywiczną ścieżkę zwiększania nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe**, powiązaną ze wzrostem PKB, prowadzącą najpierw do średniego poziomu europejskiego, a następnie do poziomu pozwalającego Polsce konkurować z najbardziej innowacyjnymi państwami;
2. **harmonogram stopniowego dojścia do celu 3 proc. PKB na naukę i szkolnictwo wyższe** ze wskazaniem źródeł finansowania i odpowiedzialnych instytucji, począwszy od roku 2027;
3. **wpisania w ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce mechanizmu powiązania wynagrodzeń w sektorze akademickim ze wskaźnikami makroekonomicznymi**, obejmującego wszystkie grupy pracowników, zapewniającego godne warunki pracy i nauki doktorantom oraz studentom;
4. **wzmocnienie finansowania badań naukowych**, w tym badań podstawowych, aplikacyjnych i wdrożeniowych, Narodowego Centrum Nauki, systemu grantowego, działalności statutowej, przygotowania projektów międzynarodowych oraz środków bezpośrednio przeznaczanych na aparaturę, materiały, mobilność, publikacje i obsługę projektów;
5. **likwidację barier prawnych, administracyjnych i finansowych**, które utrudniają prowadzenie badań, pozyskiwanie środków europejskich, współpracę międzynarodową, sprawne zarządzanie projektami, współpracę z gospodarką oraz korzystanie ze środków pozasubwencyjnych;
6. **opracowanie kompleksowej strategii finansowania nauki i szkolnictwa wyższego**, spójnej ze Strategią Rozwoju Szkolnictwa Wyższego, Strategią Zrównoważonego Umieędzynarodowienia Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Polityką Naukową Państwa, zawierającej jasny mechanizm monitorowania realizacji zobowiązań.

Wsparcie dla nauki i szkolnictwa wyższego nie jest wydatkiem konsumpcyjnym. Jest inwestycją strategiczną. Silne uczelnie i instytuty rozwijają regiony, przyciągają inwestorów, kształcą kadry, tworzą kompetencje i wzmacniają zdolność państwa do reagowania na kryzysy. Zdajemy sobie sprawę z faktu, że poprawa finansowania nauki wymaga czasu i będzie następowała stopniowo – nie wnosimy zatem o natychmiastowy wzrost nakładów, lecz o ich systematyczne i planowe podnoszenie oraz wprowadzenie rozwiązań prawnych sprzyjających inwestowaniu w naukę środków pozabudżetowych.

Apelujemy również do wszystkich sił politycznych o powstrzymanie się od wykorzystywania postulatów środowiska naukowego w bieżących sporach. Potrzebne jest porozumienie ponad podziałami oraz trwały mechanizm finansowania, niezależny od doraźnych kalkulacji politycznych. Oczekujemy niezwłocznego przedstawienia planu działań na rzecz wzmocnienia polskiej nauki i szkolnictwa wyższego, jak również rozpoczęcia prac nad jego realizacją z udziałem instytucji przedstawicielskich tego sektora.

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska

***

Obrady Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP w Rzeszowie

W dniach 8 i 9 czerwca Prezydium i Zgromadzenie Plenarne KRASP obradowało na Uniwersytecie Rzeszowskim. Tematem obrad były: nowy model ewaluacji działalności naukowej, finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego, współpraca uczelni z gospodarką, dostęp do baz danych i komunikacja z otoczeniem. Obrady organów KRASP zostały połączone z jubileuszem 25-lecia Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Podczas posiedzenia Prezydium poruszono temat wzmacniania transferu wyników badań naukowych w Polsce. Wyniki prac zespołu doradczego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego omówił prof. Arkadiusz Mężyk, honorowy przewodniczący KRASP.

W drugiej części obrad uczestniczyli goście reprezentujący europejskie środowisko akademickie i administrację rządową: prof. Josep M. Garrell, prezydent European University Association, prof. Marcin Pałys, wiceprezydent EUA i Michał Goszczyński, dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

9 czerwca (wtorek) odbyło się Zgromadzenie Plenarne KRASP. Pierwsza część obrad była poświęcona sprawom wewnętrznym Konferencji. Rektorzy zapoznali się ze sprawozdaniem przewodniczącej KRASP z działalności Konferencji w 2025 roku, stanowiskiem Komisji Rewizyjnej oraz projektami uchwał dotyczącymi zatwierdzenia sprawozdania i udzielenia absolutorium Prezydium KRASP.

Ważnym punktem Zgromadzenia Plenarnego KRASP była polityka informacyjna i wizerunek Konferencji. Założenia, status prac, zadania oraz wyzwania w tym obszarze przedstawił Wojciech Dąbrówka, rzecznik KRASP. W swoim wystąpieniu podkreślił, że przyjęta przez KRASP strategia komunikacji jest dokumentem, który porządkuje działania informacyjne Konferencji i pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby środowiska akademickiego oraz otoczenia zewnętrznego.

Jednym z głównych tematów obrad był nowy model ewaluacji działalności naukowej. Zaprezentowała go wiceministra dr Karolina Ziolo-Pużuk podczas briefingu prasowego i następującej po nim części otwartej Zgromadzenia Plenarnego KRASP.

Wiceministra nauki i szkolnictwa wyższego dr Karolina Ziolo-Pużuk przedstawiła nowy model ewaluacji działalności naukowej wypracowany podczas wielu spotkań i dyskusji w środowisku akademickim. Do zapowiadanej dyskusji nad nowym modelem odniosła się szefowa KRASP prof. Bogumiła Kaniewska, która podkreśliła, że rozmowa o przyszłości polskiej nauki musi obejmować nie tylko zasady organizacyjne, ale także finansowanie. Wiceministra dr Karolina Ziolo-Pużuk zapowiedziała wzrost nakładów do poziomu 2,2 proc. PKB. Przypomnieć należy, że nakłady na naukę i szkolnictwo wyższe, przewidziane w budżecie państwa w roku 2026, wynoszą zaledwie 1,09 proc. PKB.

Osobne miejsce w programie zajęła współpraca uczelni z gospodarką. Wnioski i podsumowanie Forum Akademicko-Gospodarczego przedstawił Krzysztof Pietraszkiewicz, wiceprezes Polskiego Forum Akademicko-Gospodarczego, były wieloletni prezes Związku Banków Polskich. Wśród praktycznych tematów ważnych dla codziennego funkcjonowania uczelni znalazły się m.in. budzący poważne wątpliwości obowiązek ujawniania w Centralnym Rejestrze Umów Jednostek Sektora Finansów Publicznych danych osobowych umowobiorców, a także obsługa zakupów dokonywanych za pośrednictwem platform internetowych.

Zgromadzenie Plenarne KRASP zdecydowało również o wystąpieniu z wnioskiem do Ministra Finansów i Gospodarki o wyłączenie stosowania wobec instytucji szkolnictwa wyższego tych przepisów rozporządzenia w sprawie Centralnego Rejestru Umów Jednostek Sektora Finansów Publicznych, które dotyczą podawania w CRU JSFP danych osobowych umowobiorców.

Kolejny wniosek, który KRASP skieruje do Ministra Finansów i Gospodarki, dotyczy zwolnienia instytucji szkolnictwa wyższego oraz instytutów naukowych niebędących płatnikami podatku od towarów i usług (VAT) z konieczności pokrywania kosztów tego podatku w ramach realizacji projektów finansowanych ze środków regionalnych programów operacyjnych, których dysponentami są zarządy województw.

KRASP zwróci się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o wyjaśnienie, w jaki sposób finansowane powinny być koszty urlopów dla poratowania zdrowia i czy jest możliwe pokrywanie tych kosztów z systemu ubezpieczenia społecznego.

W kolejnej części obrad rektorzy rozmawiali o dostępie do baz danych. O znaczeniu tego dostępu dla przyszłości nauki w Polsce mówili przedstawiciele Elsevier: Tomasz Psonka i Bartłomiej Więckowski. Informację dotyczącą dostępu do baz danych będących w dyspozycji Głównej Biblioteki Lekarskiej przedstawił z kolei dr Feliks Orchowski, dyrektor GBL.

Jako rekomendację Zgromadzenie Plenarne wskazało rozważenie założenia konsorcjum uczelni, które mogłoby zakupić dostęp do uznanych baz danych. To rozwiązanie miałoby znaczenie zwłaszcza dla uczelni, dla których samodzielne finansowanie dostępu do najważniejszych zasobów wiedzy stanowi istotne obciążenie.

Osobne miejsce w programie zajęły bezpieczeństwo i odporność uczelni. O działaniach na rzecz wzmocnienia edukacji dla bezpieczeństwa w szkolnictwie wyższym mówił prof. Marek Walancik z Akademii WSB. Sytuację w zakresie cyberbezpieczeństwa omówił prof. Dariusz Szostek. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę, że uczelnie nie będą w stanie samodzielnie sprostać wszystkim wymaganiom w tym obszarze i potrzebują rozwiązań systemowych, środowiskowych oraz wspólnych mechanizmów wsparcia.

Szczególnym akcentem spotkania był jubileusz 25-lecia Uniwersytetu Rzeszowskiego. Szefowa KRASP skierowała do prof. Adama Reicha, rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego, słowa uznania oraz życzenia dla całej społeczności akademickiej uczelni.

Obrady Prezydium i Zgromadzenia Plenarnego KRASP w Rzeszowie połączyły podsumowanie pracy Konferencji z debatą o najważniejszych wyzwaniach stojących przed polską nauką. Były także okazją do podkreślenia dorobku Uniwersytetu Rzeszowskiego – uczelni, która w roku swojego jubileuszu gościła rektorów z całego kraju.

ROCZNICE

235. rocznica Konstytucji 3 maja

fot. J. Matejko „Konstytucja 3 maja” (domena publiczna)

3 maja 1791 roku Sejm Wielki uchwalił Ustawę Rządową znaną jako Konstytucja 3 maja. Nie wszyscy wiedzą, że 20% posłów stanowili wówczas masoni. Wśród 83 posłów i senatorów, którzy złożyli podpisy pod Konstytucją, masoni stanowili aż 1/3. Uchwalając ten akt, Rzeczpospolita podjęła ambitną próbę reformy ustroju i ratowania państwowości w obliczu kryzysu wewnętrznego i presji zewnętrznej. Choć konstytucja obowiązywała krótko, stała się trwałym symbolem nowoczesnego myślenia o państwie, prawie i odpowiedzialności elit za los wspólnoty politycznej.

***

45. rocznica zamachu na Papieża Jana Pawła II

13 maja 1981 roku na pl. św. Piotra w Rzymie miał miejsce zamach na Jana Pawła II. Podczas audyencji generalnej na placu świętego Piotra Jan Paweł II jechał w otwartym papamobile, pozdrawiając wiernych. Zamachowiec Ali Ağca oddał w jego stronę trzy strzały, trafiając papieża w brzuch, prawy łokieć i palec wskazujący lewej ręki. Papież schylił się w kierunku małej dziewczynki, Sary Bartoli, co prawdopodobnie uniemożliwiło zamachowcowi celowanie w głowę. Ranny papież osunął się w ramiona swojego sekretarza ks. Stanisława Dziwisza, który odegrał kluczową rolę w natychmiastowym przewiezieniu go do kliniki Gemelli, gdzie przeszedł sześciogodzinną operację ratującą życie. Mehmet Ali Ağca po zamachu został natychmiast schwytany przez włoską policję i skazany na dożywocie. W trakcie śledztwa Ağca wielokrotnie zmieniał wersje wydarzeń, co utrudniało pełne wyjaśnienie okoliczności zamachu. Istnieją teorie, że zamach był inspirowany przez bułgarskie służby specjalne działające na zlecenie radzieckiego KGB, w ramach operacji mającej na celu ograniczenie wpływu Jana Pawła II na Europę Wschodnią i poparcia dla „Solidarności”.

Po zamachu Papież wielokrotnie wyrażał przekonanie, że ocalenie zawdzięczał Matce Bożej, co symbolicznie powiązał z datą zamachu – 13 maja, dniem objawień fatimskich.

Zamach na Jana Pawła II miał ogromny wpływ na światową opinię publiczną i politykę. Wydarzenie uwidoczniało zagrożenia dla Papieża, a także napięcia polityczne w Europie Wschodniej w okresie zimnej wojny. Śledztwa prowadzone po przemianach ustrojowych w Polsce ujawniły możliwy udział służb bułgarskich, NRD i ZSRR w przygotowaniach do zamachu, choć nie udało się jednoznacznie ustalić wszystkich sprawców.

***

100. rocznica zamachu majowego

Zamach majowy – przewrót zbrojny, który w dniach 12–15 maja 1926 roku wstrząsnął fundamentami odrodzonego państwa polskiego. Lata po odzyskaniu niepodległości były okresem wielkich nadziei, ale także narastającego chaosu. Zamach majowy to jedno z najbardziej przełomowych i kontrowersyjnych wydarzeń w dziejach II Rzeczypospolitej. Zbrojne wystąpienie przeciwko legalnym władzom państwowym doprowadziło do śmierci kilkuset osób i trwałego przełamania porządku konstytucyjnego.

Zamach majowy przyniósł zasadnicze zmiany ustrojowe i polityczne, choć po zwycięstwie Piłsudski nie ogłosił oficjalnej dyktatury. Doszło natomiast do wyborów prezydenta. Marszałek odmówił jednak objęcia tej godności.

ści, choć Zgromadzenie Narodowe wybrało go 31 maja 1926 roku. Zarekomendował jednak na głowę państwa swojego współpracownika, prof. Ignacego Mościckiego. Sam został ministrem spraw wojskowych i Generalnym Inspektorem Sił Zbrojnych. W swoich rękach skupiał realną władzę.

Zamach majowy zapoczątkował epokę rządów sanacji, ograniczenia parlamentaryzmu oraz stopniowej koncentracji władzy wykonawczej. Tak trwało nieprzerwanie do wybuchu II wojny światowej.

***

45. rocznica śmierci Prymasa Tysiąclecia

28 maja przypada 45. rocznica śmierci kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Tysiąclecia. Był Prymasem Polski w latach 1948-1981. Z tej okazji 27 maja w Sejmie odbyła się konferencja pt. „Błogosławiony Stefan Wyszyński – Prymas Wolności”, której towarzyszyła wystawa poświęcona postaci Prymasa Tysiąclecia. Wydarzenie to honorowym patronatem objął Prezydent RP Karol Nawrocki. Konferencja i wystawa były okazją do przypomnienia wybitnej postaci bł. Ks. Stefana Wyszyńskiego oraz Jego ogromnej roli w pielęgnowaniu wartości chrześcijańskich wśród Polaków, wartości moralnych, w tym prawdy i wartości patriotycznych. Postać i dzieło Prymasa Tysiąclecia są ciągle aktualne w naszej Ojczyźnie.

***

460. rocznica urodzin króla Zygmunta III Wazy

20 czerwca – w 1566 roku urodził się Zygmunt III Waza, król Polski i Wielki Książę Litewski oraz król Szwecji. Był jednym z najdłużej panujących władców w dziejach Polski, od 1587 do 1632 roku. Za jego rządów wojska polskie opanowały Moskwę, a terytorium Rzeczypospolitej powiększono o ziemię smoleńską, czernichowską i siewierską, dzięki czemu Polska osiągnęła obszar 990 tys. km², co stanowiło największą powierzchnię, jaką nasze państwo miało w swej historii.

30 czerwca 1587 roku w podwarszawskiej Woli rozpoczęła się wolna elekcja, w wyniku której nowym królem Polski został Zygmunt III Waza.

***

50. rocznica strajków w Radomiu i Ursusie

25 czerwca rozpoczęły się protesty robotnicze w Radomiu i Ursusie. Robotnicze protesty czerwca 1976 roku stanowiły jeden z najważniejszych punktów zwrotnych w historii oporu społecznego w PRL. Bezpośrednim impulsem były zapowiedziane przez władze podwyżki cen podstawowych artykułów spożywczych. Jednak skala i gwałtowność protestów ujawniły narastające niezadowolenie społeczne i erozję legitymacji systemu komunistycznego. W Radomiu doszło do dramatycznych walk z milicją, podpalenia gmachu KW PZPR oraz prób ataków na inne obiekty władzy. W wydarzeniach tych wzięło udział ok.

20 tysięcy osób, w tym pracownicy 33 przedsiębiorstw z terenu Radomia i województwa oraz studenci ośrodka radomskiego Politechniki Świętokrzyskiej i uczniowie szkół średnich.

Łącznie do spacyfikowania demonstracji i zamieszek skierowano 1543 funkcjonariuszy. Milicja i ZOMO przeprowadziły masowe aresztowania zarówno demonstrantów, jak i przygodnych osób, którym zarzucono uczestnictwo w niszczeniu mienia. Zdarzały się również przypadki wyciągania ludzi z domów. Zatrzymanych brutalnie bito i kopano, przeprowadzając przez tzw. ścieżki zdrowia.

W trakcie walk ulicznych zginęły 2 osoby: Jan Łabęcki i Tadeusz Ząbecki przygniecieni przez przyczepę ciągnika z betonowymi płytami, którą próbowali zepchnąć w kierunku nadciągających oddziałów ZOMO. Trzecią ofiarą śmiertelną związaną pośrednio z wydarzeniami był 27-letni Jan Brożyna, do którego śmierci 30 czerwca 1976 r. przyczyniło się pobicie przez milicjantów dzień wcześniej. Śmiertelną ofiarą represji po wydarzeniach radomskich był również ks. Roman Kotlarz.

Rannych w zamieszkach zostało 198 osób. Milicja i ZOMO zatrzymały 634 osoby, a następnego dnia w trybie natychmiastowym zwolniono z pracy 939 osób. 25 osób osądzono jako prowodyrów wydarzeń. Osiem z nich skazano na kary od 8 do 10 lat więzienia, jedenaście otrzymało kary od 5 do 6 lat, a sześcioro – od 2 do 4 lat więzienia. Dodatkowo ok. 170 osób zostało skazanych przez kolegia do spraw wykroczeń.

Pacyfikacja demonstracji w Radomiu oraz odbywających się jednocześnie akcji w Ursusie i Płocku spowodowały mobilizację na większą skalę środowisk opozycyjnych oraz po raz pierwszy wspólnych działań środowisk robotniczych i inteligenckich. Pomoc materialna, prawna i medyczna dla ofiar represji i ich rodzin oraz zbiorowe i indywidualne listy protestacyjne zaowocowały powstaniem niecałe 3 miesiące później Komitetu Obrony Robotników.

9 czerwca 2006 r. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie skierowała do Sądu Rejonowego w Radomiu akt oskarżenia przeciwko funkcjonariuszowi ZOMO z Lublina, oskarżając go o zbrodnię komunistyczną. 25 czerwca 2006 r. przedawniły się zarzuty o zbrodnię komunistyczną.

Brutalne represje wobec uczestników demonstracji – zwłaszcza w Radomiu i Ursusie – doprowadziły do powstania środowisk opozycyjnych skupionych wokół pomocy represjonowanym robotnikom. Czerwiec 1976 roku stał się jednym z fundamentów późniejszej „Solidarności”.

fot. ipn.gov.pl

***

70. rocznica Poznańskiego Czerwca

28 czerwca 1956 roku rozpoczął się pierwszy w PRL strajk generalny połączony z demonstracjami ulicznymi. Protesty zostały krwawo stłumione przez Milicję. W wyniku odniesionych ran zmarło aż 57 osób, a około 600 osób po obu stronach konfliktu zostało rannych.

Strajk rozpoczął się w zakładzie Hipolit Cegielski Poznań, ponieważ na część jego załogi przez trzy lata niesłusznie nakładano podatek od więcej zarabiających. Sprawa dotarła do władz centralnych i 26 czerwca w Warszawie odbyły się negocjacje delegatów pracowników z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Przemysłu Maszynowego i Centralnej Rady Związków Zawodowych. Jednak 27 czerwca ministerstwo wycofało się z podjętych zobowiązań. Odpowiedzią pracowników HCP był ogłoszony następnego dnia strajk, do którego dołączyły się także

inne zakłady. Początkowo miał on charakter pokojowy, jednak 28 czerwca Biuro Polityczne KC PZPR podjęło decyzję o użyciu przeciwko demonstrującym oddziałów wojska. Wydano również rozkaz użycia broni przeciwko „prowokatorom”. Decyzja ta zradycalizowała nastroje protestujących. Ruszyli oni pod więzienie, prokuraturę i sąd. Z opanowanych budynków wyrzucano akta, które następnie palono. Część tłumu udała się również pod gmach Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Co więcej, uwolniono więźniów obozu NKWD i UB w Mrowinie. Walki uliczne trwały w niektórych rejonach miasta nawet do 30 czerwca. Ówczesny premier Józef Cyrankiewicz wygłosił 29 czerwca przemówienie, w którym nawiązał do wypadków poznańskich i zaznaczył, że „każdy prowokator czy szaleniec, który odważy się podnieść rękę przeciw władzy ludowej, niech będzie pewny, że mu tę rękę władza ludowa odrąbie”.

Wydarzenia były efektem słabości ekonomicznej, wprowadzonego siłą przez PZPR, socjalistycznego systemu polityczno-gospodarczego. Wydarzenia w Czerwcu a następnie w Październiku doprowadziły do minimalnego poluzowania więzów zbrodniczego reżimu komunistycznego. Dopuszczono do powstania pewnych elementów pluralizmu w kulturze, poszerzono swobodę w nauce, zgodzono się na istnienie indywidualnego rolnictwa. Poszerzono zakres swobody Kościoła katolickiego.

Poznański Czerwiec 1956 r. możemy zaliczyć do jednego z fundamentów późniejszej „Solidarności”.

fot. historia.org.pl

MODLITWA ZA POLSKĘ – KS. JERZY POPIEŁUSZKO

Msza Święta za Ojczyznę 30 stycznia 1983 r.

Umieli Polacy bronić Ojczyzny przed najeźdźcą, umieli upominać się o prawdziwą i pełną wolność dla niej w czasie zaborów. Towarzyszyły im zawsze światła Ewangelii Chrystusa, że wolność jest darem Boga samego. Wiele było powstań i zrywów narodowych, z których na szczególną uwagę zasługują powstania listopadowe i styczniowe, bo oba tak wciąż są nam bliskie i tak wiele jest w nich analogii do naszej rzeczywistości. Najpierw więc kilka zdań o 1830 roku.

Powstanie to było udziałem przede wszystkim młodzieży, która nie chciała się pogodzić z sytuacją narzuconą Polsce przez wielkie mocarstwa. Patriotyczny zryw chłopców ze szkoły podchorążych spowodował, że Warszawa stała się ośrodkiem powstańczym. Ale, niestety, władza pozostała w rękach ludzi, którym było dobrze w gniazdku własnej egzystencji, ludzi opłacanych groszem zaborcy. Ci ludzie nie poparli powstańców. Dla zmylenia opinii publicznej wprowadzili do władzy kilka osób cieszących się opinią prawdziwych patriotów. Ale tylko dla zmylenia opinii publicznej. Powstanie upadło. Ale dążność do wolności pozostała, bo „walka o wolność, gdy się raz zaczyna, z ojca krwią spada dziedzictwem na syna (...)”

Rok 1863 – Spróbujmy wczuć się w sytuację, nastroje i niektóre przyczyny, które doprowadziły naszych proajców do poderwania się do tej jakże nierównej walki w zimowy wieczór 22 stycznia 1863 roku.

Kiedy po 25 latach trwania stanu wojennego, wprowadzonego w czasie powstania listopadowego, zostaje on zniesiony w 1856 roku, zło wprowadzie się zmniejszyło, ale wzmożła się wrażliwość ludzi. I często tak bywa, że naród, który znosił bez skarg i jakby nieczule najbardziej gnębiące ustawy, zaczyna gwałtownie zrzucić jarzmo, gdy staje się ono lżejsze.

Zło, które znosiło się jako coś nieuniknionego, staje się nieznośnie na myśl, że można się od niego uwolnić. Rozpoczęła się w społeczeństwie rewolucja moralna. Chrześcijańskie wartości, dotychczas często tylko deklarowane, stają się treścią życia coraz liczniejszych kręgów społecznych. Ludzie jak nigdy zaczynają się licznie gromadzić w kościołach, uroczyscie obchodzą rocznice, o których przedtem kazano milczeć. Gdy w trzydziestą rocznicę powstania listopadowego, po mszy św. w kościele karmelitów zachęcano, by ludzie zebrali się tego wieczoru jeszcze raz, spontanicznie przybyły tysiące mieszkańców Warszawy. Na dany znak, pomimo błota, wszyscy padli na kolana na bruk i ze łzami w oczach odśpiewali „Boże coś Polskę”.

Wzbierały coraz bardziej uczucia patriotyczne, ludzie mocno wzięli sobie do serca wołanie: „Ojczyznę, wolność, racz nam wrócić, Panie”. Od tej pory uczucia patriotyczne były demonstrowane przy różnych okazjach. Władza jednak nie rozumiała stanu społecznych nastrojów albo rozumieć nie chciała. Wierzyła, że wszystko, co dzieje się w Polsce, to wynik agitacji z zagranicy. Dla władzy, która była przyzwyczajona, że społeczeństwo pracuje i milczy, ta lawina manifestowania patriotyzmu była całkowitym zaskoczeniem. Postanowiła zareagować użyciem siły. 27 lutego 1861 roku, po wyjściu ludzi z kościoła na Lesznie, padło 55 strażaków. Zginęło pięciu mężczyzn, a kilkanaście osób zostało rannych.

Ale patriotyzm narodu wywodził się z autentycznej troski o przywrócenie Ojczyźnie pełnej wolności. Naród nie szukał konfrontacji. Mimo tej tragedii szukał porozumienia z władzą, która służyła zaborcy. Dano temu jednoznaczny wyraz w adresie skierowanym do cara. Do władzy wprowadzono Polaka – margrabiego Wielopolskiego. Ale był to oczywiście człowiek cieszący się pełnym zaufaniem Petersburga. W opinii publicznej był, według jednych, opatrnościowym, wielkim mężem stanu, według innych – od początku zdrajcą i targowiczanie.

Niestety, niedługo okazało się, że ci drudzy mieli rację. Jakby celowo starał się on społeczeństwo antagonizować. Społeczeństwo mu nie wierzyło i reformy, które chciał wprowadzić, może nie najgorsze, odrzucało.

Potem zaczęła się likwidacja wszelkich form samorządowych organizacji, które powstały w czasie tak zwanych polskich dni, a które zdobyły sobie autorytet i poparcie społeczeństwa.

Znowu były ofiary w niewinnych ludziach. Naród był coraz bardziej upokarzany. Skończyły się uliczne manifestacje, zaprzestano noszenia patriotycznych emblematów. Na pozór zapanował spokój, ale to było tylko złudzenie. To trwało krótko. Manifestowano patriotyzm w kościołach, a próby zjednania biskupów, aby położyli kres tym manifestacjom, zakończyły się fiaskiem.

Manifestacja związana z pogrzebem arcybiskupa Fijałkowskiego i zapowiedź manifestacji w rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki były bezpośrednimi powodami wprowadzenia stanu wojennego 14 października. Myliły się władze sądząc, że drakońskie przepisy stanu wojennego z jednej strony, a za uległość społeczeństwa mgliste obietnice jego zawieszenia z drugiej – ostudzą nastroje społeczeństwa. Już na drugi dzień ludzie tysiącami szli do kościołów, a gdy rozległ się zakazany hymn, kazano kościoły otoczyć wojskiem, a w nocy pod wpływem nienawidzącego Polaków generała-gubernatora zapadła decyzja zdobycia kościołów siłą. Pijani i rozdrażnieni żołnierze rzucili się na rozmodlonych ludzi. Aresztowano 1687 mężczyzn. W mieście patrole kozackie były wszystkich napotkanych przechodniów.

Ogłoszenie stanu wojennego i wypadki z 15 października przekonały nawet tych, którzy dotychczas byli skłonni iść na wszelkie kompromisy, że jakakolwiek ugoda z władzami jest niemożliwa. Wielopolski, cierpiący na patologiczną wręcz ślepotę w odczuwaniu społecznych nastrojów, nie chciał zrozumieć, że zemsta i bezwzględność w polityce nie popłacają, podczas gdy nawet wielki jego zwolennik Przyborski twierdził, że rząd, który rozkazami zmusza swoich poddanych do lojalności, przestaje być rządem.

W końcu lud w zimowy wieczór 22 stycznia 1863 roku poderwał się do powstania zbrojnego. Powstanie, które choć przegrane, poszerzyło niepomniernie krąg Polaków świadomych swej tożsamości, świadomych spuścizny ojców i dziadów, świadomych swych dążeń jako naród. Było ono wielkim ziarnem rzuconym w polską glebę. I nadal pozostała w świadomości dążność do wolności, w myśl tego, co mówił poeta: „Walka o wolność, gdy się raz zaczyna, z ojca krwią spada dziedzictwem na syna (...)”

Przyszła pierwsza wojna światowa. Była to jedyna wojna w ostatnich dwustu latach, którą Polska wygrała. Wojna, po której nie narzucono nam ani ustroju, ani władzy. A kiedy niedługo potem ta prawdziwa wolność została zagrożona od wschodu, poderwał się cały naród, by jej bronić. I wtedy Matka Najświętsza pokazała w sposób szczególny, w uroczystość Wniebowzięcia, że jest Polski Królową. Dokonała cudownego zwycięstwa niedaleko Warszawy, a zwycięstwo to pozostało w pamięci narodu jako Cud nad Wisłą.

Potem w czasie okupacji zerwał się lud Warszawy do powstania latem 1944 roku. Do powstania, które pochłonęło tyle ofiar przede wszystkim dlatego, że Warszawa została opuszczona przez sprzymierzeńców, którzy zamiast przyjść jej z pomocą, patrzyli jak Warszawa kona i broczy krwią. A opuszczony lud Warszawy składał na ołtarzu wolności Ojczyzny najlepszych swoich synów... Bo „walka o wolność, gdy się raz zaczyna, z ojca krwią spada dziedzictwem na syna (...)”

To o ulicach Warszawy można powiedzieć słowami poety Jerzego Zagórskiego:

„Weź do ręki tej ziemi garstkę,
Ściśnij w dłoni, krew z niej popłynie
I jak gołąb w rękę zatrzepota,
Bo w tej ziemi, krwią znaczonej glinie
Każda kości męczeńskich warstwa
Jest relikwią, aniołem ze złota”.

Dążność do wolności nie skończyła się i po II wojnie światowej. Mieliśmy przykłady kolejnych zrywów narodu, zrywów, w których bardziej niż o chleb powszedni wołano o prawo do wolności, o poszanowanie ludzkiej godności. Bo te prawa szanowane nie były.

Zmarły prymas, kardynał Stefan Wyszyński, w ostatnim roku swojego życia powiedział, że „świat pracowniczy na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat doznał wielu zawodów i ograniczeń.

Ludzie pracy i całe społeczeństwo przeżyło w Polsce udrękę podstawowych praw osoby ludzkiej – ograniczenie wolności myślenia, światopoglądu, wyznawania Boga, wychowania młodego pokolenia. Wszystko to było stłamszone. Na odcinku pracy zależnej stworzono specjalny model ludzi zmuszanych do milczenia i do wydajnej pracy. Gdy ten ucisk wszystkich dostatecznie umęczył – powstał zryw ku wolności. Powstała »Solidarność«.

A współczesny poeta napisał:

„Nigdy jeszcze tak okrutnie
nie chłostano grzbietów naszych,
batem kłamstwa i obłudy w blaskach pieców,
w zgiełkach maszyn.

Jeszcze nigdy tak wyraźnie
nie widziano twarzy zdrady
czyhającej z żelaznych bram zagłady...”

[autor nieznany]

Wolność jest rzeczywistością, którą Bóg wszczepił w człowieka, stwarzając go na swój obraz i podobieństwo. Naród z tysiącletnią tradycją chrześcijańską zawsze będzie dążył do pełnej wolności. Bo dążenia do wolności nie pokona się przemocą, gdyż przemoc jest siłą tego, kto nie posiada prawdy. Człowieka można przemocą ugiąć, ale nie można go zniewolić. Polak miłujący Boga i Ojczyznę powstanie z każdego poniżenia, bo zwykł klękać tylko przed Bogiem. Zbyt wiele mamy tego przykładów w historii zamierzczej, jak i współczesnej.

Warto na koniec naszych rozważań przypomnieć słowa obecnego prymasa, kardynała Józefa Glempa, który 7 listopada ubiegłego roku w Lublinie powiedział: „Naród, który doznaje upokorzeń, ma prawo do protestu, ma prawo do domagania się swoich praw... Ma prawo do bycia sobą...”.

Módlmy się dzisiaj, w sto dwudziestą rocznicę patriotycznego zrywu powstańców, o to, abyśmy umieli pielęgnować dążność do prawdziwej wolności w nas samych, w naszych rodzinach, w środowiskach i miejscach pracy oraz w całym naszym narodzie. Amen.

Wolność jest rzeczywistością, którą Bóg wszczepił w człowieka, stwarzając go na swój obraz i podobieństwo.

Naród z tysiącletnią tradycją chrześcijańską zawsze będzie dążył do pełnej wolności.

KS. JERZY POPIEŁUSZKO

*Moim wychowankom
pomordowanym przez bandy UPA
wspomnienia te poświęcam.*

Moja praca nauczycielska w okresie okupacji

Stanisława Niańko

Podkowa Leśna. 10.10.1980 r.

Po ukończeniu Seminarium Nauczycielskiego w Zamościu otrzymałam pracę od 1 września 1930 roku w Szkole Powszechnej w Cichoburzu gmina Mieniany w powiecie hrubieszowskim, obecnie woj. zamojskie. Wieś tę zamieszkiwali w 70% prawosławni. Pracowałam w tej szkole do 1943 roku, tj. do napadu na Cichoburz band UPA.

Gdy na naszym terenie ustały działania wojenne w 1939 roku, nacjonałiści ukraińscy wraz z miejscowymi chłopami wyrzucili mojego kierownika Bolesława Jabłońskiego ze szkoły, grożąc mu śmiercią. Zlikwidowano wówczas w gminie wszystkie szkoły polskie. Nie mogłam się z tym pogodzić i rozpoczęłam walkę o utrzymanie polskiej szkoły w Cichoburzu jako „zbiorczej” dla dzieci polskich z całej gminy.

Za pośrednictwem inspektora polskiego Wilhelma Gregiera uzyskałam zatwierdzenie polskiej szkoły dla 164 dzieci przez władze niemieckie. Tak więc w jednej sali mieściła się szkoła polska, a w drugiej oddzielonej korytarzem ukraińska. Praca odbywała się w warunkach bardzo trudnych, gdyż środowisko dwóch nacji było skłócone, co pogłębiali Niemcy faworyzując Ukraińców.

Po powrocie mego męża z niewoli w 1940 roku, również nauczyciela, zostałam zwolniona z pracy jako mężatka (władze niemieckie nie pozwalały na zatrudnienie obojga małżonków), lecz uczyłam nadal bezinteresownie.

Przez cały ten okres pisałam pamiętniki, z których tylko część ocalała. Oto niektóre kartki a tych pamiętników.

.....
20 styczeń, sobota, Cichoburz 1940 r.

Od dwóch tygodni pełnię twardo swój obowiązek w Cichoburzu. Wciąż walczę. Zdaje się, że wieś zaczyna oswajać się z pobytem moim tu i polską szkołą. Pierwsze dni były bardzo przykre. Sawka, tutejszy prawosławny chłop – opiekun szkoły ukraińskiej i polskiej, opierał się przed wpuszczeniem mnie do mieszkania i szkoły. Wymagał pisemnego pozwolenia. Zaczął mówić do mnie po niemiecku. Głupi, myślał, że się zleknę. Odpowiedziałam mu odważnie: – Ich spreche auch deutsch. Zatkąło go. Jeszcze powiedział parę niedorzeczności po polsku i oddał mi klucze od mieszkania i budynku szkolnego.

Było mi strasznie przykro. Mieszkanie zimne, nieprzytulne, cały budynek dziwnie obcy. Przerazało mnie jutro. Siadłam i płakałam. Jakże miły i przytulny wydawał mi się teraz ten nasz rodzinny zbombardowany dom w Hrubieszowie, jak kochani ponad wszystko i drodzy moi bliscy.

Na drugi dzień wpadła gromadka polskich dzieci roześmianych, uradowanych zapisać się do swojej szkoły. To była pierwsza jaśniejsza chwila.

Gmina załatwiła sprawę pomyślnie. Wróciłam z pismem zezwalającym na zajęcie klasy pewna już i silniejsza.

Tego samego wieczoru poznałam nauczycielkę ukraińską. Jest to młoda, dość sympatyczna dziewczyna. Podobno bała się mnie. Następnego dnia złożyli mi wizytę dwaj ukraińscy nauczyciele z sąsiedniej wsi, studenci.

- Ja w sprawie formalnej, ja z komitetu z Hrubieszowa, czy pani ma pozwolenie od landrata? 1)
- zapytał jeden z nich. - Mam, mam - odpowiedziałam z uśmiechem - ale czy panowie macie pozwolenie od landrata, żeby mnie legitymować?
- Pereproszajem - mówili po ukraińsku - my tylko dla informacji. Rozmawiałam z nimi długo. Jeden z nich z Czerniczyna, zajadły Ukrainiec okropnie się zapalił (był trochę pod gazem) i wypowiedział się szczerze.
1) Niemiecki urzędnik stojący na czele administracji powiatowej.

- My uczytiele ukraińscy nie żądamy zapłaty, my nie przyszli tu uczyć, tylko uświadomić naród, bo to wszystko „ukraińska krew”. To nie mrzonki, my walczymy o samostijną Ukrainę. Galicja, Chełmszczyzna - to nasze. Zwycięży, kto będzie silniejszy. To wieczny płomień, który w nas się pali!

Przykre to było, ale dodało bodźca do walki.

- Nie, to nasze od zarania dziejów - mówiłam ...

I tak zaczęła się praca z zapalem, energią. W pierwszym dniu nauki dzieci „ruskie” przeszkadzały krzykiem, otwierały drzwi. Powiedziałam o tym milicjantom, gdy przyszli na moje żądanie spisać inwentarz klasy i obejrzeć szkołę. Powiedziałam o tym ostro przy nich nauczycielce. Na razie spokój. Nauczycielka ukraińska jest bardzo niepraktyczna i niezaradna. W ogóle nic ją nie obchodzi. Dzieci mają ogromną swobodę, robią co chcą. Uczy śpiewać, mówić, czytać, pisać i tańczyć po ukraińsku. Za parę dni, kiedy zdawało się, że zaczęły się normować stosunki, wpadł do klasy mój ukraiński opiekun i wystąpił do mnie z pretensją, że stróża musi szukać.

- Wreszcie! ...

- Czy są dzieci z kolonii Grafka? - pyta. Było ich troje.

- Powiedzcie rodzicom, że będziecie płacić miesięcznie 10 złotych dlatego, że jesteście z kryłowskiej gminy.

Nowa bariera do pokonania - pomyślałam.

- Dobrze - odpowiadam spokojnie - będziemy płacić, jeżeli dostaniemy pismo od landrata.

Za dwie godziny wchodzi znów w ośnieżonej kurtce i dumnie wręcza mi pismo z gminy następującej treści: „Urząd Gminy zawiadamia panią, że może pani uczyć dzieci z Grafki pod warunkiem, jeżeli rodzice ich złożą deklarację, że będą płacić 10 zł miesięcznie na administrację szkolną”. Przeczytałam to po cichu.

- Proszę pani, będziemy płacić? - otoczyły mnie dzieci.

- Ja to załatwię u inspektora - odpowiadam możliwie najspokojniej, a serce bije mi mocno i drzę z oburzenia. Toż to straszna podłość! Nie mogłam już uczyć tego dnia. Puściłam dzieci i powiedziałam, że jeśli przyjdą do szkoły jutro i mnie nie zastaną to znaczy, że pojechałam do inspektora.

Za wszelką cenę do inspektora! Choćby zaraz! Na drugi dzień już tam byłam. Droga była straszna, zaspasy, mróz do -36⁰ C, wiatr. 2) Nic to, że odmroziłam sobie nogę, nic, że zniszczyłam śniegowce, których teraz i za 50 zł kupić nie można, ale byłam u inspektora i powiedziano mi, że to nieważne, co oni mówią i piszą, że spraw szkolnych gmina już nie załatwia. Inspektorem polskim jest Gregier, podinspektorem Kłębukowski, sekretarką Citakówna. Mamy więc już podporę i opiekę. Szkoły nasze są państwowe. Dostałam również polecenie, żeby zabrać od dzieci podręczniki szkolne (z języka polskiego, historii polskiej i geografii polskiej) i przetrzymać je u siebie aż do odwołania. Niemcy muszą je skontrolować.

Jeszcze tego samego dnia wróciłam do Cichoburza. Ledwie zdążyłam się rozebrać, a już wchodzi dziewczynka i znowu przeprawa.

- Proszę pani, wójt przyjechał w sprawie biblioteki.

Myślałam, że chcą mi ją oddać, bo była w rękach ukraińskiej nauczycielki. Zesłam na dół.

Z wójtem był ukraiński sekretarz gminy

- Proszę?

Sekretarz zaczyna referować sprawę.

- Proszę pani, my mamy nakaz od landrata zaarrestować polskie podręczniki.

- Niestety, proszę panów, znam zarządzenie odnośnie tej sprawy.

Sekretarz próbował przekonać mnie, że mam wykonać ich polecenie, ale nie pomogło.

Powiedziałam, że mam inne od inspektora, że od 15-go bm. tylko gospodarcze sprawy szkolne załatwia gmina.

- No to zresztą nie jest takie pilne, niech pani zbierze i zatrzyma u siebie, a z biblioteki książek proszę nie rozdawać.

2) Trasa piesza z Cichoburza do Hrubieszowa to około 25 km.

Powiedziałam mu też jak załatwiłam z inspektorem Gregierem sprawę wczorajszego pisma.

- To pismo, proszę pani jest dla nas miarodajne.

- Wobec tego proszę napisać do landrata, że uczę te dzieci pomimo zarządzenia gminy, na polecenie inspektora. Na to wchodzi Filip Prokopczuk i zaczyna ostro w tej sprawie.

- Ja załatwiam z p. sekretarzem – odcinam się równie ostrym tonem. Filip się uspokoił, a nawet twierdził, że nikt nie ma nic do mnie na wsi, a Sawka już nie przyjdzie i wszystko się unormuje. Wreszcie sekretarz pyta:

- A ile ma pani dzieci z Grafki? ... - No to niech pani uczy, to nie jest taka sprawa „piekąca”

Wójt nie zabierał głosu w ogóle. I z tym odjechali. Odetchnęłam. Nie dałam się. Teraz czekam na nowe niespodzianki.

21 styczeń, niedziela

Ukraina już trzeci dzień szaleje. Przez dwa dni przedstawiali „Kozaczkę”, dziś „Oj nie chody Hryciu”.

22 styczeń, poniedziałek

Jest cudna księżycowa noc. Pod grubą warstwą śnieżnego puchu śpi ziemia. Jest cicho. Księżyc rzuca blask na tę niezwykłą białość i dodaje jej uroku. Nie chce mi się spać. Siedzę w swoim ciepłym pokoiku i wykonuję codzienne niezbędne czynności. Poprawiam zeszyty, dokładam węgiel do pieca, piszę pamiętnik i myślę, strasznie dużo teraz myślę.

23 styczeń, wtorek

Dziś do klasy weszła Hanka Bidniukówna, uczennica klasy IV – Rusinka i mówi:

- Dobry deń!

Nie odpowiedziałam, udałam, że nie słyszę.

- Dobry deń – powtórzyły cicho, drwiąco dzieci.

- Ja poproszę na chwytaczku noża – płatała zmieszana trochę po ukraińsku, trochę po polsku.

Musiałam wyjść do mieszkania po klucze od szafy. Przeczynałam, że dzieci moje dadzą jej „dobry deń”.

Wracam z kluczami. W klasie cicho, dzieci normalnie pracują. Po chwili Hanka odnosi nóż i mówi już po polsku:

- Dziękuję.

- Proszę – odpowiadam.

A moje dzieci:

- Teraz już po polsku. Myśmy jej powiedzieli, że tu nie można mówić po ukraińsku. Zapytaliśmy, czy zapomniała już, jak się mówi po polsku?

Nie powiedziała na to nic, w duchu zadowolona byłam z tych małych, dzielnych Polaków

Po lekcjach odwiedziła mnie Kasia Garbał, moja była uczennica. Pocziwa, pytała, czy mam chleb, kartofle. Gwarzymy z sobą często i długo.

25 styczeń, czwartek

Jednak z tej Kasi jest naprawdę dobra i miła dziewczyna. Przynosi mi coraz coś: masło, kartofle, chleb, zioła zamiast herbaty, miód z buraków i nie chce za nic pieniędzy. Krępuje mnie to, ale muszę się jej w jakiś sposób zrewanżować. Jestem jej ogromnie wdzięczna za oddanie i serce. Z nią najmilej i najszczerzej rozmawiam.

29 styczeń 1940 rok.

Owiedził mnie wczoraj mieszkaniec Grafki, Polak Witkowski. Rozmawiał ze mną długo. Nienawidzą go Rusini za to, że jest prawdziwym Polakiem, że jest oddany ojczyźnie.

- Proszę pani, słońce tak samo świeci, sąsiedzi są ci sami, a w sercu tak ciężko, tak boli. Niech pani Bóg wynagrodzi, że pani tu do nas przyjechała, że pani taka odważna.

- Choćbym grosza nie dostała, zostaną z Wami do końca – mówiłam.

To jedno polskie serce, to szczerze „niech Bóg pani zapłaci” wystarczy, to największa nagroda, to największa zapłata – myślałam.

- Jak pani żyje? – pytał, rozglądając się po mieszkaniu.
- Co pani je, czy pani ma chleb?
Jaka bezpośredniość, prostota, szczerłość.
- Nigdy nie jestem głodna – odpowiedziałam, brak mi tylko czasu bo uczę prawie cały dzień.
- Słyszałem. Jak myśmy się przestraszyli, kiedy dowiedzieliśmy się, że pani wyjechała w piątek. Co się stało z naszą panią Stasią?
Opowiedziałam mu o wszystkich swoich przejściach tu w Cichoburzu.
- Wszyscy podziwiamy pani odwagę. Proszę panią bardzo, jeżeli pani będzie chciała gdzieś pojechać, coś załatwić, niech pani mnie zawiadomi.

I zaproponował mi jazdę w piątek 2-go lutego do Hrubieszowa. Czteromorgowy obywatel Polski, biedak, a wzór patrioty.

Chociaż często w całym dużym budynku szkolnym, mającym w sąsiedztwie wyłącznie zabitych wrogów polskości jestem sama, nigdy nie czuję się sama. Rano, oddana mi spora garstka polskich dzieci, a zawsze gorące serca Polaków są przy mnie.

6 luty

- Wczoraj znów kilka miłych chwil z Polakiem Witkowskim. Jakaż rozbijająca serdeczność i opieka.
- Przywiozłem pani naftę (mam tylko malutką lampę naftową nr 1 bez szkła) i taki wiejski chleb. Żona chciała dać jeszcze miodu z buraków, ale ja się wstydziłem. I znów prosił mnie, żebym bez skrępowania zawiadomiła go przez syna jeśli zechcę gdzieś jechać. On nawet o 12-tej w nocy pojedzie, oczywiście bezpłatnie.
  - Och, jaki pani czarny chleb je! Boże, czemu u pani tak zimno? ... itd., itd. – troskliwie się wypytywał.
  - A to kto? – Siostrzyczka? – pytał wskazując na Marysię Z., kuzynkę, która przyjechała do mnie na parę dni.
  - A to kto? – pytał, wskazując na Kasię.

I odjechał, zostawiając po sobie jakieś radosne, swojskie, ożywcze tchnienie.

Dziękowałam za wszystko, a przede wszystkim za prawdziwe polskie serce.

Dziś przywiózł syna swego do szkoły i miotłę.

Jakie to jednak szalenie miłe. Ten człowiek na rękach by mnie nosił, tyle w nim oddania i wdzięczności za tę szkołę polską. Stasiowi, jego synkowi, który jest w II klasie, uczy się dobrze, dałam książki i 2 zeszyty.

10 luty – 40 r.

Dziś odwiedziła mnie jedna z mieszkanek Cichoburza, pani Anastazja Hawryluk. Ma ona trzech synów u mnie w szkole, czwarty zaś najstarszy Zygmunt ukończył już IV klasę i pragnąłby uczyć się dalej. Wiedziałam, że więcej jest dzieci z takimi pragnieniami jak on. Uradziłyśmy więc obie, że zorganizuję dla nich tajną klasę V i będę w niej uczyła literatury, historii i geografii polskiej, a więc wszystkich zakazanych i niezakazanych przedmiotów. Miałam odpowiednie podręczniki, ponieważ część ich ukryłam w piwnicy. Pani Anastazja podjęła się powiadomić o tym zainteresowanych rodziców i dzieci. Uściskałyśmy się obie i rozstałyśmy się z wiarą, że wszystko się uda.

Z wrażenia nie mogłam spać tej nocy.

11 luty – 40 r.

Okolo 16-tej po skończonych zajęciach w szkole przyszedł do mnie Zygmunt H. ogromnie szczęśliwy i dumny, że będzie się uczył i w dodatku konspiracyjnie. Za kilkanaście minut przyszli Jadzia i Henio Szozdowie niosąc koszyczek z kartoflami. Pod nimi mieli zeszyty i ołówki. Następnie zjawiła się druga para, Mania Mika i Józio Karpoś niosąc ciężki kawałek drzewa do rozpalania w piecach. Kiedy na podwórzu szkolnym zapanowała cisza, zakonspirowana moja gromadka rozpoczęła naradę. Ustaliliśmy, że nikt poza rodzicami nie dowie się o ich nauce, że zakazanych książek nie będą z sobą nosić, tylko zeszyty i to umiejętnie schowane.

Bez przysięg, ale odpowiedzialnie postanowiliśmy strzec naszej tajemnicy jak czegoś najświętszego. Cichutko, w skupieniu i powadze rozpoczęliśmy naukę. Była lekcja historii i legenda o Lechu, Czechu i Rusie, był wiersz „W piwnicznej izbie” Konopnickiej, granice Polski na małej mapce w atlasie.

Byłam szczęśliwa. Dom mój oddychał polskością. Z wypiekami na twarzy, nie zauważeni przez nikogo rozeszli się moi najmilszy uczniowie.

12 luty 1940 r.

Dowiedziałam się dziś od dzieci, że nauczyciel ukraiński Igor, młody student (nauczycielka wyjechała z Cichoburza) z milicjantem ukraińskim odwiedzali wszystkie rodziny mieszane zamieszkałe we dworze i na wsi i pytali, dlaczego wysyłają swoje dzieci do polskiej szkoły. Matki odpowiadały dyplomatycznie:

- Wysyłamy do ukraińskiej, a gdzie idą nie wiemy, albo wręcz:

- Bo tam uczą się naprawdę.

Domagali się pisemnych zobowiązań, że od tej pory będą posyłać do ukraińskiej szkoły.

I znowu ich porażka. Nie pomogło i to. Wszystkie te dzieci, o które walczył Igor były dziś u mnie w klasie. Oczywiście nam, polskim nauczycielom żadnej propagandy w tym kierunku czynić nie wolno.

Dziś po południu przeżyłam niezapomnianą nigdy, wzruszającą chwilę ze swymi „tajniaczkami”. Przyszły dziś jakieś uroczyste, zadumane. Wreszcie Zygmus zbliżył się do mnie i prawie szeptem, jakby w obawie, że może go ktoś usłyszeć powiedział:

- Proszę pani, my chcemy pani coś powiedzieć, ale o tym nie wie i nie będzie wiedział nikt. Myśmy wczoraj złożyli przysięgę. Zebraliśmy się w dębince (zagajnik za dworem). Każdy trzymał w górze rękę i powtarzaliśmy wszyscy razem słowa, które ułożyła Mania Mika:

„My dzieci polskie z Cichoburza przysięgamy, że o naszej tajnej szkole nie powiemy nikomu. Ma to być wielka tajemnica nasza, naszej pani i naszych rodziców.

Jeśli ktoś z naszego zespołu złamie przysięgę będzie uważany za zdrajcę kraju i nikt z nas nie odezwie się do niego do końca życia.”

Słuchałam ze wzruszeniem. Przecież to niemal przysięga partyzancka. Wyraziłam zachwyt, uznanie i powiedziałam:

- Teraz wierzę, że wytrwacie, i że Polska nie zginie mając takich małych patriotów.

15 luty - 40 r.

I tak płyną dni. Szybko, choć każdy jest długi, na wagę pracy ciężki, ale każdy chyba udany.

Kocham swoje dzieci za zapał do nauki, za wielkie zdyscyplinowanie, za przywiązanie do mnie.

W tajnym zespole panuje niezwykła solidarność. Czuję, że nie tylko ja jestem gotowa na wszystko za nie, ale i one za mnie.

Ile radości odczuwamy wspólnie, że udaje się nam „kiwać” wrogów i nikt się nie domyśla, dlaczego rośnie w piwnicy górka kartofli a w komórce drewna. Tak trzeba, tego domaga się chwila. Nie wolno marnować czasu, bo nikt go nam nie wróci. Nie tylko ja to rozumiem, ale i moje dzieci. Musimy przetrwać.

.....
Tu urywa się mój pamiętnik. Z powodu różnych powikłań, wyjazdów i przyjazdów zaginął pisany ślad paroletniej mojej pracy w Cichoburzu, od 1 września 1940 roku (po powrocie męża z niewoli) prowadzonej wspólnie z mężem.

Uczyliśmy bez przerwy. Gdy wojsko niemieckie zajęło szkołę na kwatery, ustawiliśmy ławki w sadzie i pełniliśmy nadal sumiennie swój obowiązek. Tajny komplet objął klasę VI i pracował znakomicie.

O tym co stało się przyczyną opuszczenia przez nas Cichoburza powiedzą ocalałe kartki pamiętnika.

.....
10 październik 1943 rok

O godzinie 6 rano usłyszałam pukanie do drzwi. Otworzyłam. W drzwiach stała Kasia blada, wystraszona. Weszła do mieszkania, rzuciła mi się na szyję i zaczęła płakać.

Wiedziała, że stało się coś strasznego, ale nie śmiała jej pytać.

- Proszę pani - mówiła, zalewając się łzami - w nocy banda ukraińska wybiła naszych chłopców. Mój brat Kazik uciekł, ktoś ich zdradził. On wpadł w nocy do domu, powiedział tylko: - Uciekłem, tamtych zabili, idę do lasu, nie szukajcie mnie, nic nikomu nie mówcie.

Kasia wciąż płakała. Nie znajdowałam słów dla pocieszenia jej. Objęłam ją, przytuliłam do siebie i płakałyśmy razem.

Nagle w łóżeczku poruszył się mój ledwie rok liczący synek. W jego niewinnych, jasnych jak niebo oczach pojawiły się łzy. Otrząsnęłam się, przecież muszę być silna. Muszę go wychować na dobrego, dzielnego Polaka. Może on doczeka lepszych czasów, a jak zginiemy to razem.

Wiedziałam, że to już koniec, że trzeba będzie zostawić szkołę i opuścić Cichoburz wraz z innymi Polakami, że bandy UPA nie dadzą już nam spokoju.

Jeszcze tego samego dnia zrelacjonował mi przejścia tej krwawej nocy Mikołaj Karpowicz.

Nasi najdzielniejsi chłopcy chcieli wstąpić do partyzantki Rysia. Zebrali się w stajni dworskiej, było ich około 15. Część miała odejść do lasu, reszta zaś zostać na wsi i mieć z nimi łączność. Tej właśnie nocy oczekiwali na Rysia, dowódcę partyzantki, który miał po nich przyjść.

O godzinie 10-tej w nocy pukanie do stajennych drzwi. Na pytanie: kto to? – usłyszeli – Swoi. Zerwali się więc ze słomy, na której leżeli i pobiegli do drzwi. Byli pewni, że nadeszła oczekiwana chwila i o zgrozo usłyszeli:

– Ręce do góry!

– No, no, bez kawałów – śmiejąc się powiedział jeden z naszych. Wtedy silny cios powalił go na ziemię.

Chłopcy zrozumieli, że to zdrada.

Do stajni pchało się gwałtem 13-tu uzbrojonych Ukraińców. Nasi chowali się pod żłoby, w słomę, gdzie kto mógł. Niestety, nieuniknione kolby bandytów dosięgły ich.

Ukraińcami dowodził Antoniuk – sołtys. Zdający mi relację Mikołaj Karpowicz zauważył jeszcze Łońkę Doroszczuka i Tuza.

Moi niegdyś uczniowie, dziś zajadli nacjonaści. Antoniuk szedł naprzód z wyciągniętym pistoletem.

– Gdzie ten volksdeutsch? – zapytał ostro. Chodziło o Maksę Bojkę, który pochodził z poznańskiego i znał trochę język niemiecki. Idą we trzech do niego. Maks zerwał się do ucieczki, ale trzaśnięty z pistoletu w tył głowy, upadł. Mikołaj Karpowicz korzystając z zamieszania uciekł.

Jak biegł, którądy, sam nie wie, dość, że znalazł się daleko za wsią w polu i zaszył się w chaszczce na pół żywy. Przeleżał do rana. Trząśił się z zimna, strachu i wściekłości. Kiedy słońce wzeszło, wstał i ruszył wolno ku wsi i dworowi.

Podkraść się pod stajnię dworską i o zgrozo – zobaczył sześć trupów. Zbliżył się do Maksę, ten jeszcze żył, ale był nieprzytomny. Mikołaj objął jego głowę (to był jego ukochany szwagier) i patrzył, jak jego oczy powoli zachodziły mgłą, wreszcie ostatnie tchnienie i ten szósty już nie żył.

Można sobie wyobrazić, co działo się potem na wsi. Płacz, lament, rozpacz, pragnienie odwetu, sądny dzień.

Polacy likwidowali swoje gospodarstwa, ładowali na wozy co się dało, zabierali krowy, świnie, kury i wyjeżdżali masowo przed siebie w nieznaną. Ukraińscy nauczyciele w obawie o własną skórę uciekli jak tchórze.

W tej sytuacji wyjechaliśmy i my. Nad Cichoburzem rozgorzały łuny, które wieczorem jak ognista krwawa zorza otaczały horyzont.

11 październik 1943 r.

Jeszcze rozmawiam z Mikołajem o tej krwawej nocy. Chcę wszystko wiedzieć, chcę znać szczegóły, chcę zapamiętać, jak ginęli kochani moi chłopcy.

Uczyłam ich miłości bliźnich, sprawiedliwości, radości życia, uśmiechu, bawiłam się z nimi, a dziś nad nimi płacę.

Zginęli: Franek Przybieg

Staszek Bidniuk

Józef Karpoś

Maks Bojko

Tadeusz Lewandowski

Kola Cap

Ten ostatni prawosławny. Jako uczeń posłuszny, miły, oddany. Kiedy wydoroślał, darzył mnie dalej sympatią. Wspominał jak lubił odnosić mi zeszyty, siedzieć u mnie, rozmawiać.

Kola przyjaźnił się z polskimi chłopcami, był razem z nimi w stajni dworskiej. Gdy kłując kolbami słomę wyciągnęli go, zapytali:

- A ty kto? Polak czy Ukrainiec?
- Polak - odpowiedział bez wahania.
- No to kula w łeb.

I zginął Kola za Polskę. Rodzina pochowała go w Szychowicach na prawosławnym cmentarzu.

Zostaniesz w mojej pamięci na zawsze dzielny mój uczeniu Polaku, a wiązanka biało-czerwonych kwiatów, którą przy każdej okazji złożę na Twym grobie, niech będzie wyrazem pamięci i hołdu dla Ciebie.

.....
Teraz jestem na emeryturze. Z 41 lat pracy pedagogicznej zostały tylko wspomnienia.

W kalejdoskopie pamięci przesuwały się niezapomniane obrazy: okupacja, moi mali patrioci, tak bardzo pragnący nauki, ich wzruszająca „przysięga”, wytrwałość; później wyzwolenie, praca w wolnej Ojczyźnie, trudna, wszystkiego brak, ale pełna entuzjazmu, radości i nadziei.

Potem coraz lepiej, dostatniej. Na koniec praca w Tysiąclacie wielkiej, jasnej, bogato zaopatrzonej w pomoce naukowe, dla ponad tysiąca uczniów i praca instruktorska, realizacja postępu pedagogicznego ...

Wreszcie uroczysta akademie w dniu Święta Odrodzenia Polski. Pełna sala ludzi, wśród nich dużo moich wychowanków i odznaczenie Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta.

- Zasłużonej nauczycielce za wieloletnią pracę pedagogiczną i społeczną, pełną poświęcenia itd., itd.

Łzy w oczach, łzy szczęścia, wzruszające, głębokie przeżycie, dużo życzliwych uśmiechów, uścisków, gratulacji.

Te radosne przeżycia nie przesłaniają jednak w pamięci najboleśniejzych wspomnień z okupacji

- tragicznych losów moich wychowanków.

Mania Mika, tak wspaniale zapowiadająca się najzdolniejsza uczennica w szkole, uczestniczka zespołu tajnego, skromna, poważna - ginie z rąk bandy UPA w wieku kilkunastu lat. Wyjechała z ojcem w pole. Kiedy w południe matka przyniosła im obiad - wozu i koni nie było, a na polu leżały dwa trupy: jej najukochańsza, jedyna córka i mąż.

Widziałam potem niejednokrotnie tę nieszczęśliwą kobietę snującą się ulicami Hrubieszowa jak widmo, jak lunatyk. Nie poznawała nikogo.

Henio Szozda, po śmierci ojca zabitego przez bandę we młynie (udał się tam by zemleć zboże dla rodziny) wstępuje do partyzantki i zostaje wraz z dowódcą „Rysiem” w okrutny sposób zamordowany przez UPA.

Józio Karpoś, Polak z mieszanej rodziny ginie w stodole dworskiej owej tragicznej nocy.

Henio Kuś, kilkunastoletni chłopak, nasz uczeń, zostaje zabity podczas napadu bandy UPA na polską kolonię Grafkę.

Niezapomniany Kola Cap, dla którego ważniejsza niż życie była deklaracja:

- „Jestem Polakiem”.

Tak ginęli młodzi patrioci, dzieci prawie, z rąk oprawców band UPA, a na pograniczu Cichoburza i gminy Mieniany sterczał złowieszczko kopiec usypany przez nacjonalistów ukraińskich pod koniec 1939 roku. Zakopano w nim butelkę z kartką papieru, na której napisano że Polska została na wieki pogrzebana. Takie kopce, symbolizujące wszechwładne panowanie Ukrainy wznoszono we wszystkich gminach, dokąd dosięgła propaganda nacjonalistów ukraińskich.

Wieczorami zaś odbijał się groźnym echem refren ich hymnu:

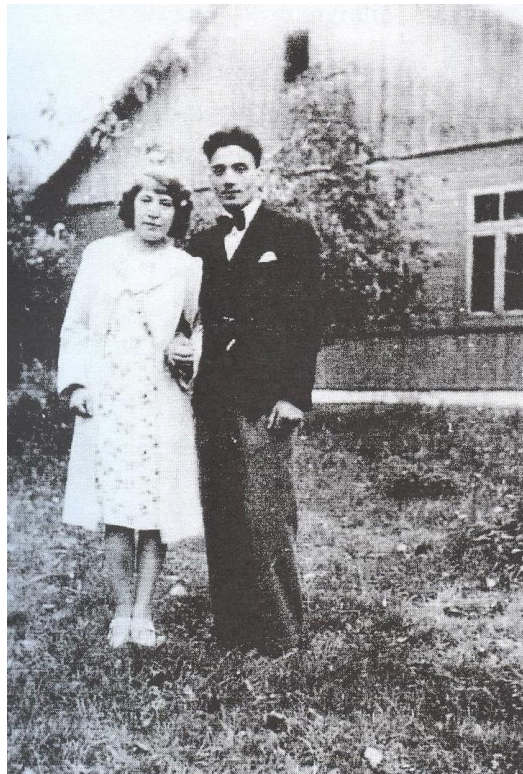
- „Smert', smert', lacham smert', smert' moskowsko-żydiwskij komuni”,
a nad Hrubieszowem unosiły się krwawe łuny pożarów - to płonęły nadbużańskie wsie.

***

Stanisława Niańko za swoje wspomnienia „Moja praca nauczycielska w okresie okupacji” otrzymała honorowe wyróżnienie w konkursie „Kiedy przyszli podpalić dom”, zorganizowanym w 1982 r. przez „Tygodnik Zamajski”.

Na zdjęciu z 1939 roku kierownik 4-klasowej polskiej szkoły w Cichoburzu Bolesław Jabłoński i nauczycielka Stanisława Niańko z klasą dzieci polskich i ukraińskich.
(Bolesław Jabłoński wyjechał z Cichoburza pod koniec 1939 roku.)

Stanisława i Marcin Niańko na tle domu rodzinnego w Hrubieszowie

Migracja w Polsce i na świecie cz.4

10. Przepięstwa graniczne. Kodeks Karny

Wdzierający się na terytorium Rzeczypospolitej przez zabezpieczenia graniczne najeźdźcy dokonują przestępa określonego przez polski **Kodeks Karny** [68] jako włamanie. W potocznym rozumieniu włamanie kojarzy się z „kradzieżą z włamaniem”, za które grozi kara pozbawienia wolności od roku do 10 lat (Art. 279 k.k.). Istotnym jest, że samo włamanie bez kradzieży też jest przestęstwem, które ujęte jest w Rozdziale XXIII **Przestęstwa przeciwko wolności**. Mówi o tym Art. 193 § 1 k.k.:

Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”. Sforsowanie zapory granicznej wyczerpuje znamiona tego przestęstwa, gdyż jest „wdarciem się do ogrodzonego terenu”.

Bezprawne czyny dokonywane na granicy z Białorusią są jednak kwalifikowane jako poważniejsze przestępa. Liczne starcia z funkcjonariuszami Straży Granicznej lub formacji ją wspierających (niedawno obchodziliśmy rocznicę zamordowania sierżanta Sitka) kwalifikują się jako przestępa, o których mówi Rozdział XXIX k.k. **Przestęstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego**.

Art. 222. § 1. mówi *Kto narusza nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.*

Największymi karami są zagrożone przestępa graniczne wymienione w Rozdziale XXXII k.k. **Przestęstwa przeciwko porządkowi publicznemu**, o których mówią poniższe dwa artykuły.

Art. 264. § 2. *Kto wbrew przepisom przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej, używając przemocy, groźby, podstęp lub we współdziałaniu z innymi osobami, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.*

§ 3. *Kto organizuje innym osobom przekraczanie wbrew przepisom granicy Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.* **Art. 264a.** § 1. *Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, umożliwia lub ułatwia innej osobie pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wbrew przepisom, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.*

11. Przymusowi przesiedleńcy po wojnie i dziś

Według danych UNHCR obecnie na świecie jest 125 mln *osób przymusowo przesiedlonych* (Rys. 1) i liczba ta coraz szybciej w ostatnich latach narasta. W informacji tej nie podaje się jednak przyczyn *przymusowego przesiedlenia*. Liczba ta nie ma nic wspólnego z wymuszonymi deportacjami i przesiedleniami, jakie miały miejsce w czasie II wojny światowej i po jej zakończeniu w związku ze zmianą granic – Rys. 11 - Rys. 12.

Rys. 10. Wypędzenie Warszawiaków pozostałych przy życiu po Rzezi Woli w sierpniu 1944 r. [69].

Rys. 11. Deportacje Polaków na Sybir przez Sowietów w roku 1940 [70].

Rys. 12. Przymusowe przesiedlenia Niemców Sudeckich po zakończeniu wojny [71].

Liczba *osób przymusowo przesiedlonych* podana przez UNHCR obejmuje wszystkich, którzy z różnych powodów wyjechali ze swego kraju i chcieli się poddać opiece ze strony UNHCR. Zasadnicza różnica między deportowanymi na Sybir Polakami lub przesiedlanymi Niemcami Sudeckimi jest taka, że „przesiedleńców” wojennych nikt nie pytał o zgodę, lecz przeniesiono ich w inne miejsce **przemocą**. Przeniesieni przemocą na Sybir nie wszyscy wracali żywi, a przeniesieni przemocą do obozów zagłady zwykle ginęli. To właśnie **w trosce o ich los** zbudowano po wojnie cały międzynarodowy system pomocy, za którym obecnie stoi ONZ i UNHCR, a także system pomocy uchodźcom stworzony w UE.

W obecnym świecie nieznane są przypadki, by władza państwowa deportowała przemocą jakieś grupy mieszkańców poza granice swego państwa. Wszyscy współcześni migranci wyjechali ze swych krajów z własnej woli. Tragiczny wyjątek w tej regule stanowią dzieci ukraińskie porwane przez Rosjan i przewiezione w głąb Rosji, o które upomina się rząd ukraiński i w sprawie których prowadzi postępowanie ONZ i kilka międzynarodowych organizacji [72]. Ale tych dzieci nikt nie nazywa migrantami lub uchodźcami.

Przymusowi przesiedleńcy okresu wojny byli przetrzymywani w sposób uniemożliwiający im powrót do ojczyzny. Dramatyczna sytuacja dotyczyła tych przesiedleńców, którzy zamykani byli w niemieckich obozach koncentracyjnych lub w sowieckich *konclagrach* otoczonych drutem kolczastym. Marzeniem uwięzionych była ucieczka i wyjście poza to ogrodzenie.

Obecni tzw. *przymusowi przesiedleńcy* mając pełną swobodę działania starają się za wszelką cenę sforsować ogrodzenie zwieńczone drutem kolczastym ustawione na granicy, aby dostać się na teren tego kraju, który broni się przed ich przyjazdem. Sytuacja ta powtarza się na wszystkich chronionych granicach Rys. 14 – Rys. 16.

Rys. 13. Zapora w Polsce na granicy z Białorusią [73].

Rys. 14. Zapora na granicy węgierskiej z Serbią [74].

Rys. 15. Zapora w USA na granicy z Meksykiem [75].

Rys. 16. Zapora na granicy hiszpańskiej enklawy Melilla z Marokiem [76].

12. Cudzoziemcy w Polsce

Z prawnego punktu widzenia cudzoziemców w Polsce podzielić trzeba na 3 grupy:

- 1) imigranci,
- 2) Ukraińcy,
- 3) najeźdźcy.

12.1. Imigranci

Imigranci to ci cudzoziemcy, którzy wjechali do Polski przez przejście graniczne. Posiadają więc wizę i ich przyjazd został na przejściu granicznym odnotowany. Otrzymanie wizy nie jest ograniczone jakimiś trudnościami. Jak już wspomniano powyżej, ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wymienia 24 różne powody uzasadniające wydanie wizy, a na końcu dodaje *innych niż określone w pkt. 1-24b* (Art. 60.1). ustawy o cudzoziemcach [58]. Świadczy to o możliwości wjechania do Polski legalnie przez przejście graniczne z dowolnego sensownego powodu – turystyka, odwiedziny, studia, leczenie, praca... Pobyt na terenie Polski może być przedłużany, jeśli tylko zajdzie potrzeba.

12.2. Ukraińcy

Wjazd do Polski i pobyt na jej terenie obywatela Ukrainy regulowany jest w inny sposób niż cudzoziemców z jakiegokolwiek innego kraju. Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy [66] nadaje obywatelom Ukrainy przebywającym legalnie na terenie Polski wszystkie uprawnienia, z jakich korzystają obywatele Polski poza samym obywatelstwem.

12.3. Najeźdźcy

Najeźdźcy wdzierający się na terytorium Polski są przestępcami. Samo przedarcie się przez zaporę graniczną wyczerpuje znamiona Art. 193 § 1 k.k i jest zagrożone karą pozbawienia wolności do roku. Naruszenie przy tym nietykalności cielesnej funkcjonariusza wyczerpuje znamiona Art. 222. § 1 i zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3. Wydarzenia, których jesteśmy świadkami na granicy z Białorusią, wyczerpują znamiona przestępstwa określonego w Art. 264 § 2. *Kto wbrew przepisom przekracza granicę Rzeczypospolitej Pol-*

skiej, używając przemocy, groźby, podstępu lub we współdziałaniu z innymi osobami, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Organizatorzy takiego przestępstwa są zagrożeni znacznie surowszymi karami. Art. 364 § 3 mówi *Kto organizuje innym osobom przekraczanie wbrew przepisom granicy Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.*

Najeźdźcy i ich pomocnicy próbują po wdarciu się na terytorium Polski usankcjonować swoje przestępstwo występując z wnioskiem o azyl. Oczywiście jest to pozbawione mocy prawnej, bo zgodnie z polskim prawem prośbę o azyl składa się w placówce konsularnej, a w wyjątkowych przypadkach na przejściu granicznym. Najeźdźca jest przestępcą, toteż najpierw powinien zostać aresztowany, pozbawiony wolności i postawiony przed sądem, a złożenie wniosku o azyl tuż po popełnieniu przestępstwa jest niedopuszczalne.

13. Najeźdźcy a prawa człowieka

13.1. Zasada wzajemności

W przestrzeni publicznej pojawiły się argumenty odwołujące się do praw człowieka, zgodnie z którymi należy najeźdźcom zapomnieć przestępstwo i pozwolić im na zamieszkanie. Wśród tych argumentów jest teza, że powinniśmy dochować wzajemności ze względu na liczną polską emigrację, która w czasie wojny i po wojnie była przyjęta w krajach Zachodu. Argument ten nie dotyczy tego, co w świetle prawa jest przestępstwem, a co jest dozwolone. Emigracja polska w żadnym okresie historii nie czyniła masowego wdzierania się przez zieloną granicę. Nigdy też Polacy w okresie emigracji zarobkowej nie popełniali przestępstw granicznych, jakich jesteśmy świadkami na granicy z Białorusią. Wszystkie przyjazdy Polaków były legalne.

13.2. Prawo wyboru miejsca zamieszkania

Żadne konwencje dotyczące praw człowieka nie nadają najeźdźcy prawa do wymuszania na innym kraju, poza jego krajem zamieszkania, zgody na jego pobyt. Wybór kraju zamieszkania nie należy do praw człowieka. Osiedlenie w innym kraju nie może być uzasadnione *prześladowaniem* polegającym na braku w kraju ojczystym zasiłku wypłacanego bez pracy. Najeźdźca nie może żądać *ochrony międzynarodowej* z powodu braku w kraju ojczystym zasiłku socjalnego. Brak takiego zasiłku nie może być uznany za prześladowanie, które wymaga *ochrony* w innym kraju przez wypłacanie takiego zasiłku.

13.3. Niezbędne działania

Na granicy z Białorusią nie potrzebne są *push backi*. Potrzebne są natomiast policyjne „budy”, do których przestępców złapanych na gorącym uczynku będzie się zamykać i przekazywać najpierw do aresztu, a po wyroku sądowym do więzienia, gdzie będą mogli odpracować koszty wywołane ich przestępstwem. Stosowany przez najeźdźców wybieg polegający na tym, że po złapaniu najeźdźca mówi, że chce wystąpić o azyl, powinien być zignorowany, gdyż *Szef Urzędu może pozostawić bez rozpoznania wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, który został złożony przez cudzoziemca zatrzymanego niezwłocznie po przekroczeniu granicy wbrew przepisom prawa* [60, Art. 33 1a]. Przestępcy granicznemu nie wolno też udzielić zezwolenia na pobyt czasowy, gdy złożył wniosek podczas nielegalnego pobytu a terytorium Rzeczypospolitej [58, Art.100.1].

Przestępcy graniczni będą mogli wybrać siedzenie w odosobnionej celi lub pracę zarobkową. Polski system penitencjarny jest unikalny w skali światowej i sprzyja podejmowaniu pracy zarobkowej - 96% osadzonych z własnej woli pracuje zarobkowo [77]. Po odpracowaniu kosztów wywołanych przestępstwem osadzeni powinni być relokowani do krajów pochodzenia z wieloletnim zakazem przyjazdu do Polski.

14. Podsumowanie i rozwiązanie

14.1. Zagrożenia migracyjne

Obecna sytuacja ludnościowa świata charakteryzuje się istnieniem dwóch nieznanymi wcześniej zjawisk:

- 1) w świecie Internetu wiedza dotycząca poziomu życia w poszczególnych krajach jest dostępna dla każdego,
- 2) współczesne środki transportu sprawiają, że prawie każdy może wyruszyć w podróż do wybranego kraju.

Liczne biura turystyczne oferują możliwość odwiedzenia dowolnego kraju choćby na odległym kontynencie. Liczba zagranicznych turystów w roku 2024 przekroczyła 1,4 mld [78]. Najczęściej odwiedzanym krajem na świecie jest Francja, która w roku 2024 gościła 89,4 mln turystów [79]. W Polsce w 2024 roku było 7,9 mln zagranicznych turystów [80].

Nie da się powstrzymać ani narastającego ruchu turystycznego, ani informacji o poziomie życia w poszczególnych krajach. Trzeba więc liczyć się z tym, że setki milionów z biedniejszych krajów będą chciały żyć tak, jak ci w krajach bogatych (por. Rys. 2) korzystając z wszelkich udogodnień dla ruchu turystycznego. Bez przeciwdziałania ze strony państw zagrożonych najazdem zostaną one zalane obcym żywiołem etnicznym i stracą swoją tożsamość. Taki jest właśnie cel polityki liberalnej. Ruch imigracyjny jest przez instytucje państwowe kontrolowany, a imigranci mają wize i przechodzą przez przejścia graniczne. Może więc być ograniczony z uwzględnieniem pożądanego ruchu turystycznego i pożądanego zatrudnienia obcokrajowców w gospodarce. Problemem są przestępcy graniczni – najeźdźcy – oraz obcokrajowcy, którzy utracili prawo do legalnego pobytu, a mimo to nie chcą opuścić kraju. Dlatego niezbędne jest przeciwdziałanie, a to możliwe jest na dwa sposoby.

14.2. Usunięcie materialnej motywacji do emigracji

Pierwszy z nich polega na takim działaniu w kraju pochodzenia imigrantów, aby stracili oni motywację do najazdu na inne kraje. Oznacza to konieczność akcji, najlepiej międzynarodowej, która w kraju pochodzenia stworzy nadzieję i możliwość poprawy bytu porównywalnej z korzyściami z emigracji, a pozbawiona będzie związanych z emigracją trudności i ryzyka. Zamiast przyciągać potencjalnych imigrantów do obcego kraju, będzie się im oferować to samo w ich własnej ojczyźnie.

14.3. Ochrona własnego kraju

Drugi niezbędny sposób to ochrona własnego kraju przed najeźdźcami. Jeśli najeźdźca wdziera się nielegalnie do kraju dokonuje przestępstwa, za które podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (Art. 264 k.k.). Powinien zostać natychmiast aresztowany i zgodnie z prawem skierowany do odbycia kary. Może jednak zdarzyć się, że przestępca graniczny nie zostanie złapany na miejscu przestępstwa, lecz uda mu się przedostać do wnętrza kraju. W świetle obowiązującego obecnie prawa przestępca może w takim przypadku pozostać bezkarny, gdyż polski Kodeks Karny w istocie nie przewiduje żadnych sankcji. Jedyną możliwością dyscyplinowania takiego przestępcy jest wydanie *decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu* [58, Art. 302]. Praktycznie nie ma możliwości egzekucji takiej decyzji, jeśli przestępca nie zechce się jej dobrowolnie poddać.

Niezbędne jest szybkie uzupełnienie Kodeksu Karnego o przestępstwa polegające na wymuszaniu nielegalnego pobytu. Bez wprowadzenia kar za nielegalny pobyt, nie da się opanować procederu masowego przywożenia nielegalnych imigrantów przez Niemcy. Natomiast nadciągającej apokalipsy nazwanej Paktem Migracyjnym można uniknąć jedynie przez wypowiedzenie tego Paktu. Musi to być suwerenna decyzja Rzeczypospolitej niezależnie od stanowiska Unii Europejskiej. Napływ tysięcy obcych kulturowo najeźdźców prowadzi do stopniowej likwidacji polskiej tożsamości.

Opracował

Piotr Witkowski

Warszawa, 09.07.2025

Bibliografia:

- 29 <https://euaa.europa.eu/executive-summary-asylum-report-2022/3-easo-transition-euaa>
- 30 <https://www.dw.com/pl/wzrasta-liczba-wniosk%C3%B3w-o-azyl-w-ue-nowe-dane/a-68396814>
- 31 <https://euaa.europa.eu/>
- 32 https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2024-06/2024_Asylum_Report_Executive_Summary_PL.pdf
- 33 DYREKTYWA RADY 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między Państwami Członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055>
- 34 <https://forsal.pl/gospodarka/demografia/artykuly/9550817,w-tych-krajach-emigranci-skladaja-najwiecej-wnioskow-o-azyl.html>
- 35 <https://euaa.europa.eu/latest-asylum-trends>
- 36 <https://www.rmfm24.pl/fakty/swiat/news-rok-temu-kanclerz-merkel-zaprosila-uchodzcow-pokazala-tym-sw,nld,2261354>
- 37 https://pl.wikipedia.org/wiki/Eurodac#cite_note-2
- 38 <https://www.euoparl.europa.eu/topics/pl/article/20170629STO78630/azyl-i-migracja-w-ue-fakty-i-liczby#uchodcy-w-ue--dane-6>
- 39 <https://dorzeczy.pl/kraj/711606/wzrost-prob-nielegalnego-przekroczenia-granicy-polsko-bialoruskiej.html>
- 40 <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9226382,zapora-na-granicy-dziala-biznes-na-migrantach-kwitnie.html>
- 41 <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9519588,kolejny-atak-na-polskiej-granicy-straznik-graniczny-ze-zlamana-potyli.html>

- 42 <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9522544,smierc-polskiego-zolnierza-na-granicy-z-bialorusia-radoslaw-sikorski.html#polska-nota-protestacyjna-w-sprawie-smierci-zolnierza-na-granicy-z-bialorusia>
- 43 <https://www.institutpm.eu/wsparcie-migrantow-i-uchodzcow-w-roznych-krajach-unii-europejskiej-o-swadczeniach-socjalnych-i-ich-spoecznym-postrzeganiu/#p3>
- 44 <https://www.pap.pl/aktualnosc/bild-nigdzie-w-ue-tak-wiele-osob-nie-ubiega-sie-o-azyl-jak-w-niemczech>
- 45 <https://pl.tradingeconomics.com/country-list/population?continent=africa>
- 46 <https://www.pensjometr.pl/najlepsze-pensje/zaszeregowanie/top-20-kraje-najnizsze-wynagrodzenie>
- 47 <https://www.kawiarniany.pl/2023/01/31/ile-zarabiaja-w-egipcie-placa-minimalna-srednia/>
- 48 <https://bdeex.com/pl/morocco/>
- 49 <https://bdeex.com/pl/south-africa/>
- 50 <https://bdeex.com/pl/india/>
- 51 Agencja ta powstała w miejsce działającej wcześniej powołanej w roku 2004 we wspólnocie Europejskiej „Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej”
- 52 <https://www.frontex.europa.eu/>
- 53 Niezależnie od danych Frontexu dane o nielegalnej imigracji można znaleźć na stronie <https://milmag.pl/podsumowanie-nielegalnej-migracji-do-europy-w-2023-roku/>
- 54 <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm?trans=pl>
- 55 <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>
- 56 <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm?trans=pl>
- 57 <https://polskieradio24.pl/5/1223/artykul/3241939,imigranci-zniszcza-filar-unii-europejskiej-najbardziej-ucierpia-na-tym-transport-i-handel>
- 58 Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach; Dz.U. 2013 poz. 1650
- 59 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o cudzoziemcach; Dz.U. 2024 poz. 769
- 60 Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; Dz.U. 2003 nr 128 poz. 1176
- 61 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; Dz.U. 2023 poz. 1504
- 62 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 lutego 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; Dz.U. 2025 poz. 223
- 63 Ustawa z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej Dz.U. 2025 poz. 389
- 64 <https://www.dw.com/pl/lampedusa-u-kresu-co-z-migrantami/a-66822432>
- 65 <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/250204,„Migranci forsują zaporę przy pomocy białoruskich służb”>
- 66 Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa; Dz.U. 2022 poz. 583
- 67 https://www.google.com/search?sca_esv=5cd7a0208e12e544&sxsrf=AE3TifO8zqg5PO4z53KzYvWqiX80LH08gw:1749406357068&q=Co+daje+status+UKR&sa=X&ved=2ahUKEwihl-zDtuKNAXVqIhAIHRiRLZsQ1QJ6BAhSEAE&biw=1280&bih=913&dpr=1
- 68 USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny; Dz. U. 1997 Nr 88 poz. 553
- 69 http://www.sppw1944.org/index.html?http://www.sppw1944.org/powstanie/wola_powstanie.html
- 70 <https://www.radiomaryja.pl/informacje/80-rocznica-pierwszej-masowej-wywozki-polakow-na-sybir/>
- 71 https://pl.wikipedia.org/wiki/Niemcy_sudeccy
- 72 https://pl.wikipedia.org/wiki/Uprowadzenia_dzieci_podczas_rosyjskiej_inwazji_na_Ukrain%C4%99
- 73 <https://www.youtube.com/watch?v=BaDrnoqPRxk>
- 74 https://pl.wikipedia.org/wiki/Tymczasowy_p%C5%82ot_graniczny_na_granicy_w%C4%99giersko-serbskiej#/media/Plik:Police_car_at_Hungary-Serbia_border_barrier.jpg
- 75 <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/2230230,1,biden-buduje-mur-na-granicy-z-meksykiem-skad-ta-nagla-wolta.read>
- 76 <https://www.euractiv.pl/section/migracje/news/hiszpania-wydalila-natychmiastowo-55-migrantow-ktorzy-wdarli-sie-do-melilli/>
- 77 <https://polskieradio24.pl/artykul/3115023,zaklady-karne-w-polsce-coraz-wiecej-osadzonych-pracuje-w-ramach-programu-praca-dla-wiezniow>
- 78 <https://turystyka.rp.pl/popularne-trendy/art41731241-swiatowy-ruch-turystyczny-jak-przed-pandemia-1-4-miliarda-ludzi-w-podrozy>
- 79 <https://www.wakacyjnipiraci.pl/dziennik-pokladowy/pl-najczesciej-odwiedzane-kraje-w-2024-roku>
- 80 <https://businessinsider.com.pl/biznes/rekordowy-rok-dla-turystyki-w-polsce-388-mln-turystow-w-objektach-noclegowych/0zndyvb>

NADESŁANE PRZEZ CZYTELNIKÓW

Fotorelacja z wydarzeń w Polsce

Ogólnopolska Manifestacja NSZZ „S” – „Razem dla Polski”, 20.05.2026 r.

Ogólnopolska Manifestacja NSZZ „S” – „Razem dla Polski”, 20.05.2026 r.

Walny Zjazd Delegatów KSN NSZZ „Solidarność” – 13.06.2026 r.

fol. Andrzej Pietrzak

Walny Zjazd Delegatów KSN NSZZ „Solidarność” – 13.06.2026 r.

fot. Andrzej Pietrzak

Z cyklu: wędrówki po świecie ...

Wyprawa do Chin część 3 PEKIN-SZANGHAJ

Trasa wyprawy katowickiego Klubu Inteligencji Katolickiej do Chin w 2006 r.

Działalność Mateo Ricciego i jezuitów w Chinach pozostawiła trwały ślad w chińskiej kulturze, a zastosowana przez niego metoda akomodacji była podstawą ewangelizacyjnych sukcesów. Warto też wspomnieć o polskim wkładzie w udostępnienie Europejczykom wiedzy o Chinach. Pośtem południowej dynastii Ming do papieża był jezuita urodzony we Lwowie Michał Piotr Boym (1612–1659). Boym opisał sposób diagnozowania na podstawie tętna. W Centrum Tradycyjnej Medycyny Chińskiej mieliśmy okazję zapoznać się z tą diagnostyczną metodą. Wyniki były zaskakująco zgodne ze zrobionymi wcześniej badaniami lekarskimi w Polsce.

Z potężną Żółtą Rzeką **Huang He** o długości 5464 km, która przecina obszar lessowy o powierzchni większej niż Polska, i miąższości maksymalnej 300 m, wiąże się wiele tragicznych wydarzeń związanych z powodziami i wojnami. Aby powstrzymać wojska japońskie, oddziały chińskie w 1938 r. zniszczyły groble i wody Huang He zalały miasto **Zhengzhou** - uśmiercając około 900.000 ludzi.

Żółta Rzeka. Wycieczka poduszkiwcem po Żółtej Rzece. Żółta Rzeka ma długość ok. 5464 km. Przepływa przez płaskowyż lessowy o powierzchni większej niż Polska i maksymalnej miąższości 300 m. **Pomnik dwóch cesarzy Yan Di i Huang Di**, uważanych za ojców chińskiej cywilizacji, o wysokości 106 metrów, zbudowano w latach 1987–2007.

Jedziemy autokarem, zwiedzamy świątynię i klasztor Shaolin (pierwszą świątynię zbudowano w 496 r.) uczestniczymy w pokazie kung fu. Tu uczy się ok. 3 000 dzieci i młodzieży. Największa szkoła w okolicy ma 15 000 uczniów. Nauka obejmuje kung fu i wszystkie przedmioty, tak jak w innych szkołach.

Zwiedzamy Groty Longmen – Smocza Brama. Dzisiaj jest tu 2345 jaskiń i nisz, 100.000 wyobrażeń Buddy wielkości od 2 cm do 17,14 m, 2.800 tablic z inskrypcjami i 43 pagody. Najstarsze z 493 r.

Jedziemy pociągiem ekspresowym do Xi'an.

Xi'an w epoce dynastii Tang (618–907) było największym miastem świata.

Zapoznajemy się z produkcją terrakoty i wyrobów z laki. W sklepie możemy kupić meble, które mogą dostarczyć pod wybrany adres w Polsce. Atrakcją jest Muzeum Terakotowej Armii 30 km na wschód od Xi'an. Terakotową Armię odkryli chłopcy podczas kopania studni w 1974 r. Jest częścią grobowca zbudowanego dla Shi Huangdi, pierwszego cesarza z dynastii Qin (221–210 przed Chr.). Rydwany z brązu na zdjęciu poniżej.

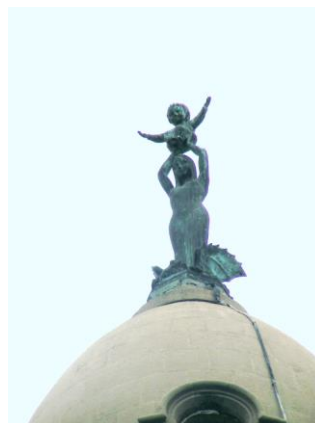
Mszę św. w Xi'an sprawujemy w katedrze św. Franciszka. Potem kolacja w teatrze – pierożki. Po kolacji pokaz tańców z okresu dynastii Tang.

Lecimy samolotem do **Nankin** – Południowej Stolicy. Zwiedzamy muzeum w byłej prezydenckiej rezydencji Kuomintang – dawny Pałac Niebiańskiego Królestwa Wielkiego Pokoju. W 1937 r. japońscy żołnierze wymordowali 300.000 mieszkańców. W Nankin są najdłuższe na świecie mury miejskie o długości 32 km. Miasto leży nad rzeką **Jangcy**, najdłuższą rzeką Chin o długości 6380 km.

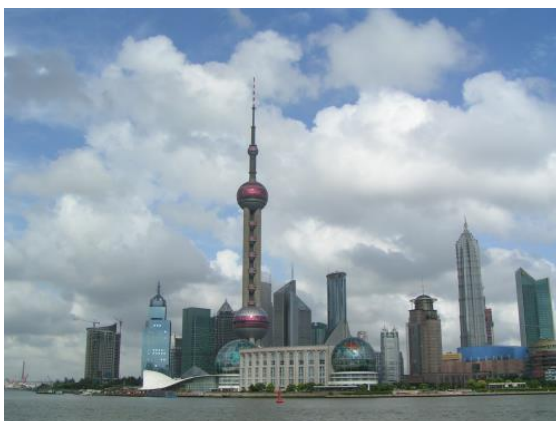
Na stoku Góry Szkarłatnego Złota w Nankin zwiedzamy Mauzoleum Dr. Sun Yat-sena, założyciela Republiki Chińskiej w 1911 r. Pomnik Dr. Sun Yat-sena wykonał Paweł Landowski, Polak mieszkający w Paryżu, a płasko-rzeźbę nagrobną – Czech.

Zapoznajemy się z produkcją jedwabiu i jedziemy do sanktuarium maryjnego w **Sheshan**, położonym na szczycie wygasłego wulkanu. Tam spotykamy chińską siostrę, która pielgrzymowała na Jasną Górę. Na kopule bazyliki jest figura Matki Bożej z Dzieciątkiem, Wspomożenia Wiernych, Patronki Chin.

Szanghaj oglądamy z Wieży Telewizyjnej Orientu z pokładu na wysokości 263 m.

W katedrze św. Ignacego w 1904 r. były szczątki Xu Guangqui (Paul Xu), ur. w 1562 r., pierwszego Chińczyka nawróconego przez Matteo Riccię. W kaplicy katedry jest obraz św. Jana Pawła II. Duże wrażenie zrobił na nas wieczorny godzinny rejs po rzece Huangpu.

Wieża Telewizyjna Orientu i widok z wieży na nowe budowle.

Tekst i zdjęcia z wyprawy KIK do Chin w 2006 r.

Antoni Winiarski

WYBRANE WYDARZENIA

grudzień 2025

Ewa Sobieszkańska

---

1 grudnia. Prezydent RP Karol Nawrocki podpisał cztery ustawy, w tym nowelizację Prawa o ruchu drogowym. Odmówił podpisania ustawy o rynku kryptoaktywów. Najbardziej oczekiwaną ustawą jest nowelizacja Prawa o ruchu drogowym uchwalona przez Sejm 7 listopada. Jej przepisy pozwolą uprościć i skrócić proces rejestracji samochodów. Większość przepisów ustawy wejdzie w życie po sześciu miesiącach od dnia ogłoszenia jej w Dzienniku Ustaw. Zawetowane przepisy ustawy o kryptoaktywach, zdaniem Prezydenta, realnie zagrożają wolności Polaków, ich majątkowi i stabilności państwa.

W Berlinie odbyły się polsko-niemieckie konsultacje międzyrządowe z udziałem premiera Donalda Tuska i kanclerza Niemiec Friedricha Merza. Liderzy obu krajów podpisali nową deklarację, która ma być fundamentem współpracy na kolejne lata. Wśród priorytetów współpracy wymieniono: bezpieczeństwo i obronę (w tym wspólne ćwiczenia wojskowe i walkę z zagrożeniami dronami), rozbudowę infrastruktury transgranicznej (modernizacja dróg, mostów i linii kolejowych) oraz działania na rzecz upamiętnienia ofiar II wojny światowej. Zapowiedziano także przyspieszenie restytucji polskich dóbr kultury – do kraju wrócą m.in. średniowieczne dokumenty i fragment rzeźby z Malborka. Są to zrabowane podczas wojny z Archiwum Głównego Akt Dawnych 73 rękopisy pergaminowe. Najstarszym odzyskanym dokumentem jest przywilej protekcyjny dla zakonu krzyżackiego wydany przez papieża Innocentego III w 1215 r. Najmłodszym – list żelazny króla Kazimierza IV Jagiellończyka z 1466 roku dla wielkiego mistrza zakonu udającego się na rokowania pokojowe. Fragment rzeźby z XIV w. z kościoła NMP na Zamku Wysokim w Malborku to głowa św. Jakuba Starszego.

gov.pl/web/premier/wspolna-deklaracja-podsumowujaca-polsko---niemieckie-konsultacje-miedzyrządowe

Prof. Piotr Gliński napisał na X – „zwracają to, o co wystąpiliśmy jeszcze w latach 2022-23”.

Minister kultury i dziedzictwa narodowego Marta Cienkowska przekazała stronie niemieckiej dziewięć kolejnych wniosków restytucyjnych obejmujących 35 utraconych zabytków.

gov.pl/web/panama/tytul-panstwo-polskie-nie-ustanie-w-odzyskiwaniu-polskich-dobr-kultury

W Gdańsku, w Sali Teatralnej Domu Technika NOT, odbyło się uroczyste spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności odznaczonych w województwie pomorskim. Honorowy patronat nad wydarzeniem objął Prezydent RP Karol Nawrocki. W odczytanim na spotkaniu liście Prezydent podziękował gdańskiemu oddziałowi Instytutu Pamięci Narodowej za zorganizowanie uroczystości, wpisującej się w obchody 45-lecia rejestracji NSZZ „Solidarność”. Jest to także rocznica 15-lecia ustanowienia Krzyża Wolności i Solidarności. „Odznaczenie to jest wyrazem wdzięczności Rzeczypospolitej za zasługi i ofiary poniesione przez bohaterów dzisiejszego spotkania i wszystkich uczestników zmagania z reżimem komunistycznym” – napisał w liście Prezydent.

solidarnosc.gda.pl/aktualnosci/spotkanie-dam-i-kawalerow-krzyza-wolnosci-i-solidarnosci-w-gdanskul/

Do dziennikarzy trafił tekst listu ministra zdrowia do ministra finansów z 29 października 2025 r., w którym znalazły się propozycje oszczędności, mających ratować sytuację finansową NFZ.

Największe oszczędności – 4,9 mld zł – miałyby dać wprowadzenie od 1 stycznia 2026 r. limitów na świadczenia w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej (AOS), limity w diagnostyce obrazowej (tomografia komputerowa i rezonans magnetyczny) – 1,3 mld zł, zmiany w programie darmowych leków dla dzieci i seniorów – 1,5 mld zł, nieprzedłużanie programu „Zdrowy posiłek” w szpitalach – 0,9 mld zł. W planie jest: zmiana wycen wielu procedur medycznych, zmiana wskaźnika waloryzacji płac w ochronie zdrowia, określenie maksymalnej stawki wynagrodzenia w umowach cywilno-prawnych. Planowane oszczędności miałyby zmniejszyć deficyt NFZ w 2026 r. z prognozowanych 23 mld zł do ok. 13,4 mld zł.

serwiszoz.pl/aktualnosci-prawne/rzad-rozwaza-ciecia-w-ochronie-zdrowia-aby-ograniczyc-deficyt-nfz-9272.html

5 grudnia. Sejm nie odrzucił weta Prezydenta do ustawy o rynku kryptowalut głosami posłów PiS, Konfederacji i małych kół prawicowych. (Odrzucenie weta prezydenta wymaga większości 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów).

Administracja Donalda Trumpa opublikowała nową strategię bezpieczeństwa narodowego, która zapowiada gruntowną redefinicję miejsca Stanów Zjednoczonych na świecie oraz nowe cele i założenia amerykańskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. wszystkoconajwazniejsze.pl/pepites/startegia-bezpieczenstwa-narodowego-usa/

8 grudnia. Jak co roku, do Pałacu Prezydenckiego dotarło Betlejemskie Światło Pokoju. Płomień od harcerzy przyjęli Prezydent Karol Nawrocki z Małżonką Martą Nawrocką. W tym roku Betlejemskiemu Światłu Pokoju towarzyszy hasło „Pielęgnuj dobro w sobie”. Prezydent złożył harcerzom życzenia świąteczno-noworoczne

i zapowiedział spotkanie z nimi w lutym 2026 roku. Tradycyjnie harcerze otrzymują Światło Pokoju od słowackich skautów. Z Polski Światło popłynie na żaglowcu flagowym Związku Harcerstwa Polskiego Zawisza Czarny do Szwecji. fot.@prezydent – You Tube/zrzut ekranu

11 grudnia. Prezydent RP Karol Nawrocki złożył wizytę w Republice Łotewskiej. W Rydze spotkał się z Prezydentem Edgarsiem Rinkēvičsem. Głównymi tematami rozmowy liderów Polski i Łotwy na Zamku Ryskim były kwestie bezpieczeństwa, w kontekście toczącej się wojny na Ukrainie,

presji migracyjnej ze strony Białorusi oraz sytuacji na Morzu Bałtyckim.

12 grudnia. Państwa Unii Europejskiej większością głosów zgodziły się na bezterminowe utrzymanie zamrożenia majątku rosyjskiego banku centralnego ulokowanego w Europie, którego wartość szacuje się na około 210 mld euro. Przeciw były dwa kraje: Węgry i Słowacja. Dotąd wszystkie 27 państw członkowskich musiało co sześć miesięcy jednomyślnie zgadzać się na przedłużenie zamrożenia rosyjskich aktywów w ramach sankcji wprowadzonych po pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę w 2022 r.

16 grudnia. 44. rocznica pacyfikacji kopalni „Wujek”, W uroczystościach rocznicowych w Katowicach wzięli udział: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Karol Nawrocki, parlamentarzyści, przedstawiciele władz wojewódzkich, samorządowych, duchowieństwa, górnictwa, związków zawodowych, służb mundurowych oraz mieszkańcy Górnego Śląska. Obchody rozpoczęły się od mszy świętej w kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, następnie uczestnicy obchodów przeszli przed Krzyż – pomnik poległych Górników, gdzie po wystąpieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz modlitwie odmówionej przez Metropolitę Katowickiego Arcybiskupa Andrzeja Przybylskiego miał miejsce uroczysty Apel Pamięci.

16 grudnia 1981 roku, trzy dni po wprowadzeniu stanu wojennego, oddziały ZOMO i wojska dokonały brutalnej pacyfikacji strajku w kopalni „Wujek”. Przeciwko około 3000 strajkujących władze komunistyczne skierowały półtora tysiąca funkcjonariuszy ZOMO, ośmiuset żołnierzy, dwadzieścia dwa czołgi i ponad czterdzieści transporterów opancerzonych. W wyniku użycia broni palnej zginęło na miejscu sześciu w Katowicach strajkujących górników, a trzech kolejni, śmiertelnie ranni, zmarli w szpitalach. Rannych zostało 23 innych górników (nie licząc

zatrutych gazem). Wydarzenia te stały się jednym z najbardziej dramatycznych symboli represji wobec społeczeństwa obywatelskiego w okresie stanu wojennego.

fot. Archiwum Społecznego Komitetu Pamięci Górników Poległych 16 grudnia

18 grudnia. Po 36 latach z Pałacu Prezydenckiego został usunięty Okrągły Stół. Od roku 2027 będą go mogli jako eksponat historyczny podziwiać zwiedzający Muzeum Historii Polski. „Oddajemy Okrągły Stół historii. Dziś skończył się w Polsce postkomunizm” – powiedział Prezydent Karol Nawrocki.

19 grudnia. Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski złożył oficjalną wizytę w Polsce. Rozmowy Prezydentów Polski i Ukrainy w Pałacu Prezydenckim dotyczyły bezpieczeństwa, kwestii historycznych i gospodarczych. Przywódcy rozmawiali o zakresie pomocy humanitarnej i militarnej, którą Polska dostarcza Ukrainie, a także roli, jaką w procesie przekazywania pomocy odgrywa Lotnisko Rzeszów – Jasionka, przez które przechodzi

90% europejskiego wsparcia. Omawiali kwestie związane z ekshumacją ofiar rzezi wołyńskiej, a także dyskutowali o udziale polskich przedsiębiorców w procesie inwestycyjnej odbudowy Ukrainy po osiągnięciu pokoju. W trakcie szczytu w dniach 18–19 grudnia Rada Europejska (RE) nie zgodziła się na udzielenie Ukrainie tzw. pożyczki reparacyjnej z wykorzystaniem rosyjskich aktywów. Postanowiono zapewnić Ukrainie pomoc finansową w postaci nieoprocentowanego kredytu w wysokości 90 mld euro w oparciu o wspólne zadłużenie zaciągnięte przez UE na rynkach i zabezpieczone jej budżetem. Osiągnięcie jednomyślności przez RE w tej sprawie stało się możliwe dzięki wyłączeniu Czech, Słowacji i Węgier z finansowych gwarancji na zaciągniętą przez UE pożyczkę. Polska takiego wyłączenia nie ma.

osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-12-19/gorzki-kompromis-w-sprawie-unijnej-pomocy-finansowej-dla-ukrainy

20 grudnia. Kardynał Grzegorz Ryś objął urząd arcybiskupa metropolity krakowskiego. Na stanowisku tym zastąpił arcybiskupa Marka Jędraszewskiego. Uroczysta msza święta, podczas której kardynał Ryś objął funkcję rozpoczęła się o godzinie 11:00 w katedrze na Wawelu.

pap.pl/aktualnosci/kardynal-grzegorz-rys-objal-urząd-arcybiskupa-metropolity-krakowskiego

24 grudnia. W nocy w polską przestrzeń powietrzną wleciało ok. 60 balonów z podłączonymi papierosami. Miały GPS, żeby znaleźć lokalizację, gdzie dofrunęły. strefaobrony.pl/polski-i-litewski-problem-z-przemyslem-z-wykorzystaniem-balonow-wciaz-absorbujecie-služby-obsługi-panstw-czy-to-też-działania-hybrydowe/ar/c1p2-28298123

26 grudnia. Prezydent USA Donald Trump poinformował, że amerykańskie wojska przeprowadziły serię ataków na cele Państwa Islamskiego (ISIS) w północno-zachodniej Nigerii. Dowództwo wojsk USA w Afryce poinformowało, że ataki były odpowiedzią na prośbę nigeryjskich władz.

wpolityce.pl/swiat/749121-amerykanska-armia-uderzyla-w-panstwo-islamskie-w-nigerii

27 grudnia. Minionej nocy Rosja przeprowadziła zmasowany atak na Kijów oraz obwód kijowski, wykorzystując drony, a także pociski manewrujące. Wojska rosyjskie użyły do ataku 40 rakiet i 519 dronów. Obrona przeciwlotnicza unieszkodliwiła 503 cele. Są zabici i ranni. Duża część Kijowa jest bez prądu i ciepła.

polskieradio24.pl/artukul/3626339,barbarzynski-atak-rosji-kijow-i-inne-miasta-pod-gradem-dronow-nie-zyja-cywilie

28 grudnia. W wieku 91 lat zmarła Brigitte Bardot – modelka, piosenkarka i aktorka, która po zakończeniu kariery poświęciła się walce o prawa zwierząt (fot. Paula Rodak / YouTube). Zagrała w ponad 50 filmach. Międzynarodowy rozgłos przyniosły jej występy w takich filmach jak "I Bóg stworzył kobietę" Rogera Vadima, "Prawda" Henriego-Georges'a Clouzota czy "Pogarda" Jeana-Luca Godarda.

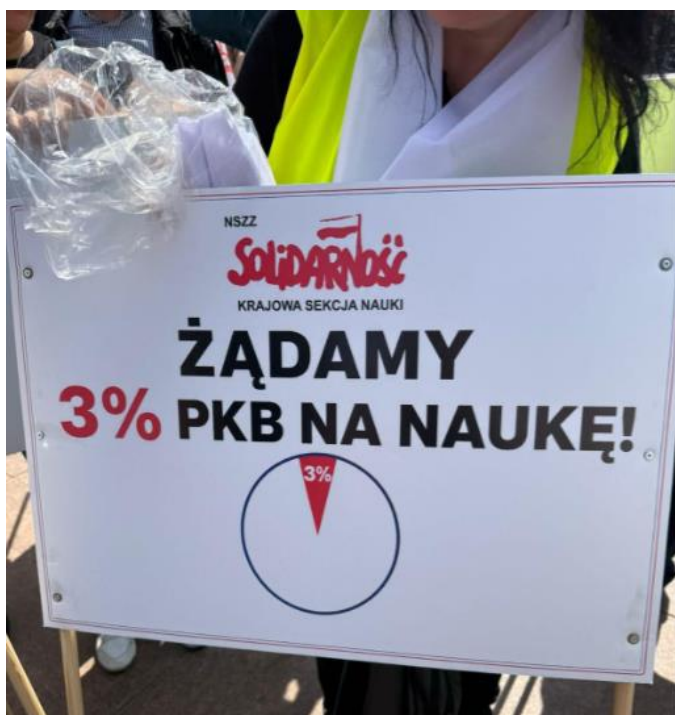
dzieje.pl/wiadomosci/zmarla-brigitte-bardot-legenda-kina-gwiazda-rewolucji-obyczajowej-obronczyni-zwierzat

29 grudnia. 21 górników z Przedsiębiorstwa Górniczego Silesia w Czechowicach-Dziedzicach, największej prywatnej kopalni węgla w Polsce zakończyło protest i wyjechało na powierzchnię (fot. TVP3 Katowice / zrzut ekranu). To efekt zawartego parę godzin wcześniej trójstronnego porozumienia ws. zabezpieczenia pracowników kopalni. Rozmowy odbywały się w ramach Trójstronnego Zespołu ds. Bezpieczeństwa Socjalnego Górników; uczestniczył w nich minister energii Miłosz Motyka. Pod koniec listopada zarządca Silesii zawiadomił związki o zamiarze zwolnień grupowych. Dotyczyły

by one wszystkich ponad 750 pracujących w Silesii osób. 22 grudnia kilkudziesięciu górników podjęło protest i nie wyjechało na powierzchnię. katowice.tvp.pl/90803522/koniec-protestu-w-pg-silesia-gornicy-wyjechali-na-powierzchnie

31 grudnia. Prezydent Karol Nawrocki wygłosił orędzie noworoczne, w którym zwrócił się do Rodaków: *To moje pierwsze prezydenckie orędzie noworoczne. Wypowiadam te słowa z poczuciem wielkiego zaszczytu i wdzięczności, ale i odpowiedzialności – bo ten urząd nie jest nagrodą, jest przede wszystkim zobowiązaniem.* Prezydent zakończył orędzie życzeniami: *Pamiętajmy, że w życiu narodów – tak jak w życiu każdego z nas – ważna i potrzebna jest odwaga. To ona pozwala zdobywać szczyty, pokonywać najtrudniejsze zakręty oraz budować rzeczy trwałe i naprawdę ważne. Drodzy Rodacy, niech rok 2026 będzie rokiem nowego dobrego kierunku. Dla Polski. Dla Polaków. Szczęśliwego Nowego Roku. Niech żyje Polska!*

Ogólnopolska Manifestacja NSZZ „Solidarność” – „Razem dla Polski” 20.05.2026 r.

Redakcja zastrzega sobie prawo do wprowadzenia poprawek, skracania oraz rezygnacji z opublikowania pracy bez podania przyczyn. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” i Redakcja „Wiadomości KSN” nie ponoszą odpowiedzialności za treść prac i osobiste poglądy autorów. Polemika z autorami możliwa jest przez przesłanie listu do Redakcji.

„Wiadomości KSN” Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Redaguje zespół: Małgorzata Kaczyńska, Wojciech Pillich, Maria Sapor, Ewa Sobieszkańska, Krzysztof Weiss.

Korektor: Elżbieta Kniecicka

Redaktor naczelny: Małgorzata Kaczyńska

Adres redakcji: Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”, ul. Waryńskiego 12, 00–631 WARSZAWA

Nr konta: Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty, KSN NSZZ „Solidarność”

92 1020 1068 0000 1102 0000 2733

tel/fax (0–22) 825 73 63, tel.(0–22) 234 98 78, kom. 0 605 222 296

e-mail: info.ksn@solidarnosc.org.pl ; strona www: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>

„Wiadomości KSN” są dostępne on–line na stronie internetowej KSN pod adresem: <http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>